

Universitetet
i Stavanger

HANDELHØGSKOLEN VED UIS BACHELOROPPGAVE

STUDIUM:

ØKONOMI OG ADMINISTRASJON
BØKBAO-1 20H

OPPGAVEN ER SKREVET INNEN FØLGENDE
TEMATISKE RETNING:

Samfunnsøkonomi

ER OPPGAVEN KONFIDENSIELL?

(NB! Bruk rødt skjema ved konfidensiell oppgave)

TITTEL:

Hvilke faktorer påvirker unge voksne til å investere i enkeltaksjer?

ENGELSK TITTEL:

What factors effects young adults to invest in stocks?

FORFATTERE (NB! maks tre studenter pr oppgave):

Kandidatnr:

7738

.....

7790

.....

Navn:

Viktoria Pedersen

.....

Vilde Barkved Olsson

.....

VEILEDER:

Christian Jensen

Forord

Denne oppgaven er skrevet som en avslutning på vårt bachelorstudium i Økonomi og administrasjon ved Universitetet i Stavanger.

Vi har i løpet av prosessen utført en spørreundersøkelse hvor vi har samlet inn kvantitativ data og ønsker derfor å takke alle som tok seg til å svare på denne.

Vi ønsker å takke veilederen vår, Christian Jensen, for god hjelp gjennom hele prosessen. Vi vil også takke bibliotekarene på UiS for god hjelp og veiledning i forbindelse med oppsamling av relevant teori og litteratur.

Til slutt vil vi takke venner og bekjente for hjelp ved svar av pre-test under utarbeidelse av spørreundersøkelsen, for hjelp med korrekturlesing og for all støtte de har gitt oss under hele perioden.

Handelshøyskolen ved Universitetet i Stavanger
Stavanger, 09. mai 2021

Viktorija Pedersen & Vilde Barkved Olsson

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven var å kartlegge hvilke faktorer som påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Vi har ved hjelp av ulike korrelasjonsmatriser og flere logistiske regresjonsanalyser sett på sammenhenger mellom ulike variabler og aksjeinvestering.

I hovedsak tar oppgaven sikte på å analysere om følgende variabler: 1) inntekt, 2) primærgrupper, 3) media og teknologi og 4) risiko har en positiv påvirkning på aksjeinvestering blant unge voksne. Det har imidlertid også blitt kontrollert for flere faktorer som potensielt kan påvirke variablene over. Dette har vist seg å være svært viktig for å danne et helhetlig bilde og en dypere forståelse. Analysens målgruppe er begrenset til unge voksne mellom 18-30 år, da vi måtte begrense oppgavens omfang grunnet tidsrammen.

Basert på oppgavens fire variabler ble det videre utarbeidet fem hypoteser. For å besvare oppgavens hypoteser og problemstilling ble det benyttet en kvantitativ metode i form av en spørreundersøkelse. Denne ble delt på sosiale medier med oppfordring til videre deling. Totalt ble undersøkelsen besvart av 285 respondenter.

Resultatene fra spørreundersøkelsen ble omkodet til dummyvariabler. Dette har gjort analysen omfattende, men også mer pålitelig. På grunn av vår dikotome avhengige variabel kjørte vi en logistisk regresjon for hver enkelt av variablene og til slutt en hovedanalyse som inkluderte alle variabler. Vi brukte resultatene fra hovedanalysen som grunnlag for å konkludere med om variablene har sammenheng med aksjeinvestering eller ikke. Ved hjelp av blant annet det statistiske målet signifikans viser resultatene at vi bare får støtte for en av fem hypoteser.

Basert på funnene i oppgaven valgte vi å bekrefte hypotesen om at venner har positiv påvirkning på aksjeinvestering. Vi diskuterer i kapittel 8 blant annet hvordan foreldre påvirker på en annen måte enn først antatt, samt hvordan størrelsen på investert beløp kan være en årsak til hvorfor hypotesen om risiko og inntekt ikke støttes. I tillegg til resultatene direkte knyttet til våre hypoteser, ble vi oppmerksomme på andre viktige sammenhenger. Spesielt ser vi en tydelig sammenheng mellom investering i aksjer og fond. Vi finner også store kjønnsforskjeller i likhet med litteraturen.

Innholdsfortegnelse

Forord	II
Sammendrag	III
Innholdsfortegnelse	IV
Tabeller og figurer	VI
1 Innledning	1
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema</i>	1
1.2 <i>Problemstilling</i>	1
1.3 <i>Oppgavens avgrensning og struktur</i>	2
1.3.1 Avgrensning	2
1.3.2 Struktur.....	2
2 Variabler i analysen	4
2.1 <i>Avhengig variabel</i>	4
2.1.1 Investering i aksjer	4
2.2 <i>Uavhengige variabler</i>	5
2.2.1 Inntekt	5
2.2.2 Primærgrupper.....	6
2.2.3 Media og teknologi	6
2.2.4 Risikopreferanser	7
2.3 <i>Utleddning av hypoteser</i>	8
2.3.1 Hypotese 1.....	9
2.3.2 Hypotese 2.....	9
2.3.3 Hypotese 3.....	9
2.3.4 Hypotese 4.....	9
2.3.5 Hypotese 5.....	10
3 Eksisterende litteratur	11
3.1 <i>Aksjer</i>	11
3.1.1 Hva er aksjer?.....	11
3.1.2 Risiko ved aksjer	11
3.1.3 Tilgang på aksjer.....	12
3.2 <i>Kjønnforskjeller i aksjemarkedet</i>	13
3.2.1 Mulige årsaker til kjønnsfordelingen	13
3.3 <i>Spareraten i endring</i>	16
3.4 <i>Primærgrupper</i>	17
3.4.1 Foreldres påvirkning	17
3.4.2 Venners påvirkning	18

3.5	<i>Media og teknologi</i>	19
4	Teori	22
4.1	<i>Moderne mikroøkonomi</i>	22
4.2	<i>Teori innen adferdsfinans</i>	24
4.2.1	Prospektteori	24
4.2.2	Verdifunksjonen	25
4.2.3	Beslutningsvekstfunksjon	26
4.3	<i>Bourdieu's kapitalformer</i>	27
4.4	<i>Sosial innflytelse</i>	28
5	Metode	30
5.1	<i>Valg av metode</i>	30
5.2	<i>Analyseteknikker</i>	30
5.2.1	Korrelasjonsanalyse	30
5.2.2	Regresjonsanalyse	31
5.3	<i>Testing av hypoteser</i>	32
5.3.1	Sig. - Signifikansnivå	33
5.3.2	Exp(B) – Odds Ratio	33
5.3.3	Andre statistiske mål	34
5.4	<i>Evaluering av metode</i>	35
5.4.1	Reliabilitet	35
5.4.2	Validitet	35
6	Data	38
6.1	<i>Primær- og sekundærdata</i>	38
6.2	<i>Ønsket utvalg</i>	38
6.3	<i>Datainnsamling</i>	39
6.3.1	Spørreundersøkelse	39
6.3.2	Design av spørreundersøkelsen	40
6.3.3	Spørreundersøkelsens oppbygning	41
6.3.4	Utfordringer ved utforming av spørsmål	42
6.3.5	Pre-test	43
6.4	<i>Registrering og omkodning av data</i>	43
7	Analyse	45
7.1	<i>Deskriptiv statistikk</i>	45
7.2	<i>Korrelasjonsmatrise</i>	62
7.2.1	Avhengig variabel mot uavhengige variabler	62
7.2.2	Uavhengige variabler mot uavhengige variabler	63
7.3	<i>Regresjonsanalyse</i>	63
7.4	<i>Hypotesetesting</i>	64
7.4.1	Hypotese 1 – Inntekt	64
7.4.2	Hypotese 2 – Foreldre	65
7.4.3	Hypotese 3 – Venner	65

7.4.4	Hypotese 4 – Media og teknologi	66
7.4.5	Hypotese 5 – Risiko	67
7.4.6	Hovedanalyse – Alle hypoteser.....	67
8	Diskusjon	70
8.1	<i>Hypotese 1 – Inntekt.....</i>	70
8.2	<i>Hypotese 2 – Foreldre</i>	71
8.3	<i>Hypotese 3 – Venner</i>	72
8.4	<i>Hypotese 4 – Media og teknologi.....</i>	72
8.5	<i>Hypotese 5 – Risiko.....</i>	73
8.6	<i>Andre interessante funn</i>	74
9	Mulige svakheter og feilkilder	75
9.1	<i>Spørreundersøkelsen.....</i>	75
9.2	<i>Analysen.....</i>	76
10	Konklusjon	77
11	Kildeliste.....	79
12	Vedlegg.....	85
1.	<i>Spørreundersøkelsen.....</i>	85
2.	<i>Kodede svarkategorier SPSS</i>	98

Tabeller og figurer

Figur 1.	Antall privatpersoner som eier aksjer 2013-2020. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).....	5
Figur 2.	Antall aksjonærer fordelt på alder 2018-2019-2020. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).....	5
Figur 3.	Bruk av sosiale media blant nordmenn. Kilde: (Røgeberg, 2018).	7
Figur 4.	Forhold mellom avkastning og risiko. Kilde: (AksjeNorge, 2019).	12
Figur 5.	Kjønnsfordeling på markedsplassene. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).	13
Figur 6.	Verdifordeling blant kjønn. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).	13
Figur 7.	Lønnsforskjeller mellom kjønn. Kilde: (Askvik, 2020).	14
Figur 8.	Forskjell på kapitalinntektsposter mellom kjønn. Kilde: (Gram, 2020).....	15
Figur 9.	Den intertemporale budsjettkurve. Kilde: (Riis & Moen, 2017, s. 115).	23
Figur 10.	Den intertemporale budsjettkurve med renteendring.	23
Figur 11.	Verdifunksjonen. Kilde (Ackert & Deavers, 2010, s.40).	25
Figur 12.	Beslutningsvekstfunksjonen. Kilde: (Ackert & Deavers, 2010, s.43).....	26
Figur 13.	Logit modell. Kilde: (Dustan, u.å.).....	32
Figur 14.	Spørreundersøkelse: Kjønnsfordeling.	46

Figur 15. Spørreundersøkelse: Fødselsår.....	46
Figur 16. Spørreundersøkelse: Investering fordelt på kjønn.....	47
Figur 17. Spørreundersøkelse: Utdannelse.....	48
Figur 18. Spørreundersøkelse: Arbeidsstatus.....	48
Figur 19. Spørreundersøkelse: Studerer/jobber innen økonomi.....	48
Figur 20. Spørreundersøkelse: Lønn og investering i aksjer.....	49
Figur 21. Spørreundersøkelse: Økonomisk stabilitet.....	50
Figur 22. Spørreundersøkelse: Foreldre og investering.....	51
Figur 23. Spørreundersøkelse: Venner og investering.....	52
Figur 24. Spørreundersøkelse: Aksjediskusjon med foreldre.....	53
Figur 25. Spørreundersøkelse: Aksjediskusjon med venner.....	53
Figur 26. Spørreundersøkelse: Anbefaling foreldre.....	54
Figur 27. Spørreundersøkelse: Anbefaling venner.....	54
Figur 28. Spørreundersøkelse: Oppsøker aksjegrupper i sosiale media.....	55
Figur 29. Spørreundersøkelse: Opplever økt fokus på aksjer i media.....	56
Figur 30. Spørreundersøkelse: Leser aviser med finansielt innhold.....	56
Figur 31. Spørreundersøkelse: Risikovillighet fordelt på kjønn.....	57
Figur 32. Spørreundersøkelse: Kunnskapsspørsmål.....	58
Figur 33. Spørreundersøkelse: År respondentene startet å investere i aksjer.....	59
Figur 34. Spørreundersøkelse: Bruker apper til å investere i aksjer.....	59
Figur 35. Spørreundersøkelse: Inspirasjon til investering.....	60
Figur 36. Spørreundersøkelse: Hvorfor noen av respondentene ikke investerer.....	61
Figur 37. Spørreundersøkelse: Ønsker å lære mer om aksjer.....	61
Tabell 1. Måling av korrelasjon. Kilde: (Cohen & Holliday, 1982, sitert i Johannesen, et al., 2011, s.322).....	31
Tabell 2. Variabler og spørsmål i undersøkelsen.....	36
Tabell 3. Spørreundersøkelse: Deskriptiv statistikk.....	45
Tabell 4. Korrelasjonsmatrise: Avhengig variabel- Uavhengige variabler.....	63
Tabell 5. Korrelasjonsmatrise: Kjønn - Uavhengige variabler.....	63
Tabell 7. Regresjonsanalyse: Hypotese 1 Inntekt.....	65
Tabell 8. Regresjonsanalyse: Hypotese 2 Foreldre.....	65
Tabell 9. Regresjonsanalyse: Hypotese 3 Venner.....	66
Tabell 10. Regresjonsanalyse: Hypotese 5 Media og teknologi.....	67
Tabell 11. Regresjonsanalyse: Hypotese 4 Risiko.....	67
Tabell 12. Regresjonsanalyse: Alle Hypoteser – Hovedanalyse.....	68

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

12.03.2020 var starten på et unormalt og skremmende år for de fleste. Covid-19 førte til store endringer i samfunnet med blant annet nedstengninger, hjemmeskole og frykt. Nye restriksjoner påvirket ikke bare psykisk helse, velvære og samfunn, men også i stor grad økonomien.

Allerede før koronapandemien kom til Norge var sparingen i norske husholdninger sterkt økende. Pr. tredje kvartal 2019 var spareraten på 8,5 prosent (Kurta, 2019). På topp av den allerede økende sparetrenden i samfunnet sa sjeføkonom i hovedorganisasjonen Virke, Lars E. Haartveit at det ventes en doblet sparerate fra 2019-2020 (Løtveit, 2020). Ettersom mer tid blir brukt innenfor hjemmets fire vegger blir penger man vanligvis ville brukt på forbruk stående på en eller annen form for sparekonto.

Vi har personlig alltid vært interessert i sparing og investering samt balansen mellom risiko og avkastning. Det var spesielt medias fokus på disse temaene som fanget oppmerksomheten vår og satte fart i idemyldringen. Den økte sparetrenden interesserer oss sterkt og vi er spesielt interesserte i å finne ut hvilke faktorer som påvirker hvor sparepenger blir plassert. Hva gjør at noen velger å la pengene stå i banken med ingen til svært liten avkastning, når de kunne investert dem i enkeltaksjer og muligens oppnådd en relativt høyere avkastning? Dette er vi interessert i å se nærmere på.

1.2 Problemstilling

Ulike preferanser, holdninger og tidsperspektiv er blant flere faktorer som spiller en vesentlig rolle i forbindelse med hvor kapital blir plassert. Vi ønsker å undersøke om det også er andre variabler som spiller en rolle og problemstillingen vi har utarbeidet er som følger:

«Hvilke faktorer påvirker unge voksne til å investere i enkeltaksjer?»

1.3 Oppgavens avgrensning og struktur

1.3.1 Avgrensning

For å begrense oppgavens omfang så vi det som hensiktsmessig å gjøre en avgrensning på problemstillingen. Det finnes åpenbart flere faktorer av betydning, men vi har valgt å begrense vår analyse til følgende fire uavhengige variabler:

1. *Inntekt*
2. *Primærgrupper*
3. *Media og teknologi*
4. *Risikopreferanser*

Oppgaven baserer seg på gruppen «unge voksne», som vi har valgt å definere som dem mellom 18 og 30 år. Dette har vi gjort av ulike årsaker. For det første er en person mellom 18-30 år i en annen fase i livet enn en eldre personer, både i form av livssyklus og økonomi. Dette er selvsagt av betydning og et mindre aldersintervall vil til en viss grad kunne begrense ulikhetene i den økonomiske situasjonen til respondentene. Den andre årsaken til den valgte avgrensningen er at vi ved å undersøke en mindre gruppe begrenser eventuell påvirkning fra andre faktorer enn de vi i utgangspunktet er ute etter. Disse kunne i verste fall forstyrret resultatene fra analysen og gitt oss et feilaktig bilde av hvilke faktorer som påvirker.

1.3.2 Struktur

Oppgaven er strukturert i 10 kapitler. I dette første og innledende kapitlet går vi igjennom bakgrunn for valg av tema, oppgavens problemstilling samt oppgavens struktur og avgrensning.

Det andre kapitlet i oppgaven presenter variabler i analysen, hvor både den avhengige variabelen og de fire uavhengige variablene blir gjort rede for. Kapitlet tar også for seg utledningen av oppgavens fem hypoteser.

For å danne et grunnlag for problemstillingen samt videre drøfting har vi i kapittel tre tatt for oss eksisterende litteratur på området. Vi belyser blant annet litteratur om aksjer, spareraten, primærgrupper samt media og teknologi.

I kapittel fire presenteres det teoretiske rammeverket som er nødvendig for å bygge opp under problemstillingen. Her belyses blant annet teori om moderne mikroøkonomi, adferdsfinans, Bourdeu's kapitalformer og sosial innflytelse.

Det femte kapittelet i oppgaven tar for seg hvilken metode som er brukt ved gjennomførelse av analysen, vi redegjør her for ulike analyseteknikker i tillegg til at vi evaluerer metoden som er brukt.

I kapittel seks blir datagrunnlaget presentert. Kapittelet omhandler i stor grad data hentet via oppgavens spørreundersøkelse og spesielt hvordan vi arbeidet med utarbeidelse av denne, hvilke data den ga oss, samt fordeler og ulemper med ulike metoder ved innhenting av data.

Opgavens syvende kapittel er analysekapittelet. Her blir all data analysert og sett i sammenheng med både eksisterende litteratur og relevant teori.

I kapittel åtte drøftes resultatene for alle hypotesene. Her kommenterer vi de viktigste funnene i oppgaven, samt overraskende utfall.

I kapittel ni blir det redegjort for mulige svakheter og feilkilder ved oppgaven. Det er i utgangspunktet spørreundersøkelsen og analysen som blir vurdert.

I det siste kapittelet, kapittel 10, blir oppgavens konklusjon fremlagt.

2 Variabler i analysen

Oppgavens problemstilling baseres på fem variabler, hvorav en er avhengig- og fire er uavhengige variabler. En avhengig variabel også kjent som en virkningsvariabel er definert som «en variabel som forutsettes å være påvirket av en eller flere andre variabler (uavhengige variabler)» (Dahlum, 2021). En uavhengig variabel defineres på sin side som en årsaks- eller forklaringsvariabel og er den variabelen man er interessert i påvirkning av (Dahlum, 2020). Oppgavens avhengige variabel er «investering i aksjer» og de fire uavhengige variablene er henholdsvis 1) inntekt, 2) primærgrupper, 3) media og teknologi og 4) risikopreferanser. Vi vil i dette kapittelet gå kort inn på hver av disse og begrunne valget av de forskjellige.

2.1 Avhengig variabel

2.1.1 Investering i aksjer

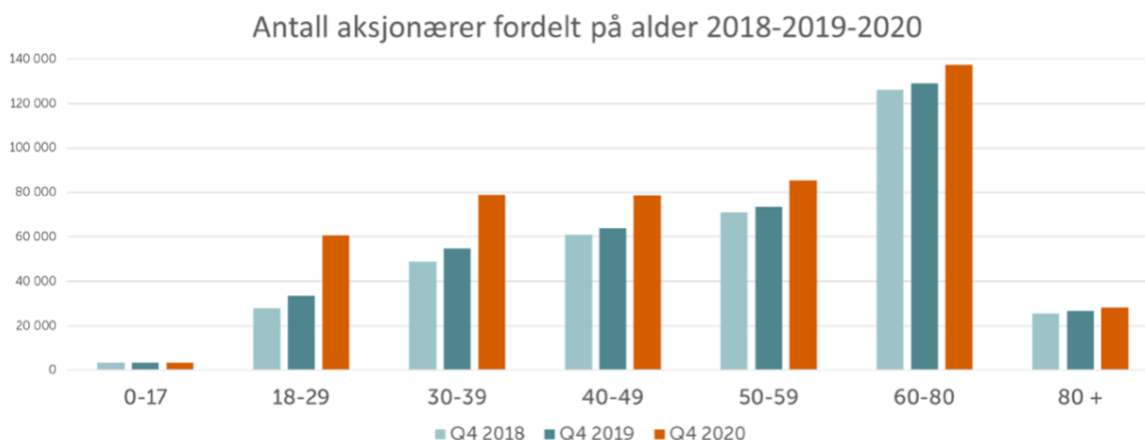
De siste årene har det vært en betydelig økning av aktører på børsen og antall privatinvestorer på det norske markedet økte markant i 2020, med mer enn 90 000 nye aktører (AksjeNorge, 2021a).

Tradisjonelt sett har det vært en overvekt av eldre investorer i markedet og en tilfeldig aksjonær på Oslo børs har typisk vært en mann over 60 år (AksjeNorge, u.å., c). Denne forskjellen vannes nå mer og mer ut, og flere unge voksne inntar markedet. Figur 1 illustrerer antall investorer totalt fra 2013-2020.

Figur 1. Antall privatpersoner som eier aksjer 2013-2020. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).

Statistikk for 2020 viser at antall aksjonærer i alderen 20-29 har hatt en oppgang på hele 77%, mens investerte verdier i samme aldersgruppe har vokst med 93% (AksjeNorge, 2021b). Som figur 2 under viser ser man tydelige forskjeller i økning av antall aktører fra 2018-2020 i aldersgruppen 18-39.

Figur 2. Antall aksjonærer fordelt på alder 2018-2019-2020. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).

Med denne statistikken som utgangspunkt finner vi det interessant å undersøke årsakssammenhenger på dette området – hva gjør at unge voksne velger å investere i aksjer?

2.2 Uavhengige variabler

2.2.1 Inntekt

«Inntekt defineres som en øvre grense en person kan forbruke, uten å minske sin formue eller pådra seg gjeld» (Bojer, 2019).

Når vi skal undersøke hvilke faktorer som påvirker unge voksne til å investere aksjer ser vi på inntekt som en viktig variabel. Stabilitet og sikkerhet vil for mange kunne være en bestemmende faktor når sparepenger skal plasseres enten i bank, aksjemarkedet eller andre

steder. En person med høyere inntekt vil under samme forutsetninger for konsum ha en større del av inntekten til disposisjon til sparing på kort og lang sikt.

Fokuset på denne variabelen ligger på bruttoinntekt, men vi tar også for oss andre relevante faktorer som lån, økonomiske gaver, sparing og økonomisk sikkerhet ettersom disse potensielt kan påvirke bruk av inntekt.

2.2.2 Primærgrupper

Sosialisering foregår gjennom kontakt med andre. Personene man omgås former oss som mennesker og påvirker hvilke veier man går og hvilke valg man tar i livet. Vi anser derfor unge voksnes sosiale omgangskrets og spesielt deres nære kontakter som en viktig faktor å undersøke i forbindelse med oppgavens problemstilling.

Primærgrupper defineres som «familie, slekt, venner, naboer og kolleger» (Vårdal, 2019). Slike grupper består av relativt få mennesker hvor alle kjenner alle (Vårdal, 2019). Vi vil i denne undersøkelsen vektlegge venner og foreldre og deres grad av påvirkning.

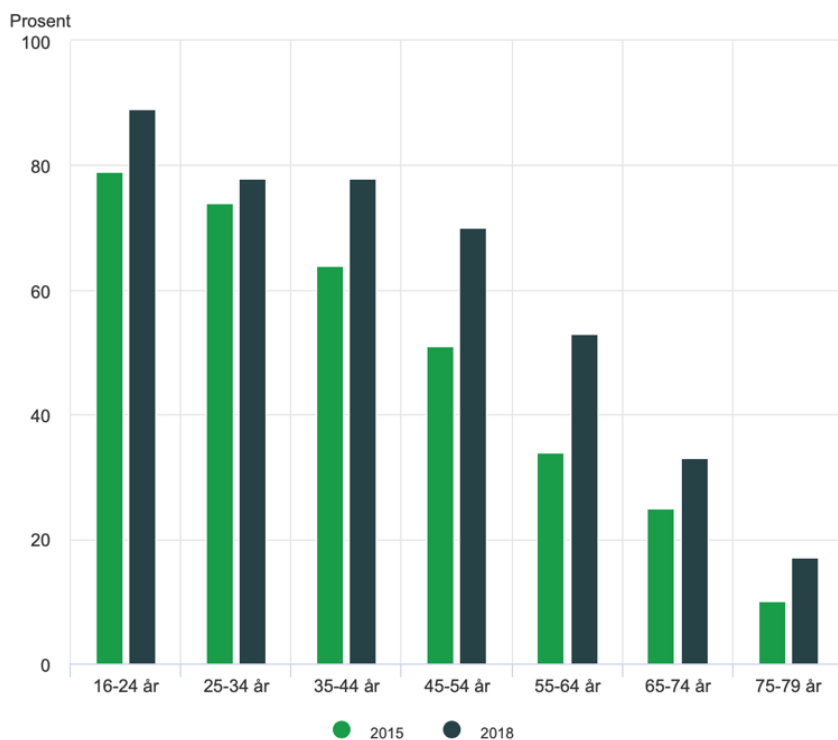
Forskning viser at barn som har høyt utdannede foreldre har et generelt høyere mestringsnivå enn barn med lavt utdannede foreldre (Albertsen, 2020). Vi ønsker derfor å undersøke om foreldre også påvirker sine barn på andre områder, i dette tilfellet på hvor de plasserer kapital.

Av erfaring vet man også at nære venner kan påvirke hvilke valg man tar og hvordan man tenker. Vi anser derfor også venners påvirkning som en viktig del av avgjørelsen angående hvor kapital plasseres.

2.2.3 Media og teknologi

Folk flest bruker en relativt stor del av hverdagen fremfor en skjerm, enten det er foran en datamaskin, en tv, et nettbrett eller en mobiltelefon. Uavhengig av hvilket media man bruker øker forbruket at disse enhetene.

Det er særlig bruken av sosiale medier som øker (Sandal, 2018). Tall fra SSB viser at per 2018 brukte 4 av 5 nordmenn sosiale medier (Røgeberg, 2018). Figur 3 viser en oversikt over nordmenns bruk av sosiale medier daglig/nesten daglig, sortert etter alder. Av figuren fremkommer det at det spesielt er de unge voksne som bruker mye tid på sosiale medier, men også at bruken blant eldre har økt.

Figur 3. Bruk av sosiale media blant nordmenn. Kilde: (Røgeberg, 2018).

Som individer reagerer man ulikt på påvirkning. Dette gjelder også påvirkning fra media. Forskning på området indikerer at hvordan man reagerer på det man leser eller hører avhenger av ulike individuelle faktorer. Hvem man er, hvilken bakgrunn man har og hvilke meninger man allerede har om det aktuelle tema er blant disse faktorene (Sandal, 2018).

Basert på den generelt høye bruken av sosiale medier og teknologi generelt anser vi det som svært interessant å undersøke om denne bruken påvirker investeringsatferd blant unge voksne.

2.2.4 Risikopreferanser

Mennesker er forskjellige av natur. Noen liker å ta risiko, noen er svært forsiktige og tar ikke risiko med mindre de må, mens andre er nøytrale og tar ikke særlig stilling til risiko.

Man deler typisk risikopreferanser inn i tre kategorier (Ackert & Deavers, 2010, s. 9-11):

1. Risikoavers holdning
2. Risikosøkende holdning
3. Risikonøytral holdning

En risikoavers person vil typisk være motvillig til å ta risiko og vil foretrekke å motta et lavere beløp med sikkerhet fremfor et mulig høyere beløp med usikkerhet. En risikosøkende person vil ofte ha motsatt holdning og vil heller risikere å tape penger til fordel for en potensielt høyere avkastning. Personer med risikonøytral holdning vil stille seg mellom den risikosøkende og risikoaverse og ikke ta særlig stilling til risikoprofil (Ackert & Deavers, 2010, s. 9-11).

Risiko og avkastning henger tett sammen. For å oppnå høy avkastning må du tåle mer risiko. Det er store forskjeller i risiko knyttet til ulike sparemåter, der sparing i bank har svært liten risiko og sparing i aksjer kan ha veldig stor risiko. Dette kan være avgjørende for hvor man velger å plassere kapital og vi anser derfor risikoholdning som en interessant variabel å undersøke.

2.3 Utledning av hypoteser

Innledningsvis ble det presentert fire uavhengige variabler. Disse danner et utgangspunkt for analysen videre i oppgaven og er holdepunktene oppgaven baserer seg på. Ut fra disse variablene er det videre dannet fem hypoteser.

Hypoteser bygges opp av en påstand som kan etterprøves ved vitenskapelig metode. De etterprøves ved å undersøke om datamateriale gir grunnlag for å forkaste eller beholde påstanden (Bjørnstad, 2018). Ved bruk av tosidig hypotesetest skal vi senere i analysen undersøke om de fire uavhengige variablene har en positiv effekt på målgruppen «unge voksne» i forbindelse med investering i aksjer. Hypotesene med betegnelsen H_0 er nullhypoteser og beskriver ingen virkning, mens hypotesene med betegnelse H_1 er alternative hypoteser og beskriver en virkning.

Hvordan hypotesene testes vil utledes i kapittel 5.3.

2.3.1 Hypotese 1

Hypotese 1 er fremstilt fra vår første variabel, inntekt. Vi ønsker med denne å undersøke om høyere inntekt fører til at unge voksne investerer i aksjer. Er det slik at man tar andre valg angående egne penger dersom man har mye i forhold til lite? Hypotesen er som følger:

H₀: Høyere inntekt påvirker ikke unge voksne til å investere i aksjer

H₁: Høyere inntekt påvirker unge voksne til å investere i aksjer

2.3.2 Hypotese 2

Hypotese 2 er utarbeidet fra variabelen om primærgrupper. Vi ønsker med denne å undersøke om foreldre påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Er det slik at engasjement hos foreldre fører til engasjement hos deres barn, eller gir foreldre andre insentiver som fører til investering i aksjer? Hypotesen er som følger:

H₀: Foreldre påvirker ikke unge voksne til å investere i aksjer

H₁: Foreldre påvirker unge voksne til å investere i aksjer

2.3.3 Hypotese 3

Hypotese 3 er som hypotese 2 fremstilt fra variabelen primærgrupper. Hypotesen baserer seg på venners påvirkning. Stemmer det at vennegruppen man er en del av påvirker oss i retning av å investere i aksjer eller å ikke gjøre det? Eller tar man valg helt uavhengig av det sosiale miljøet man omgås? Hypotesen er som følger:

H₀: Venner påvirker ikke unge voksne til å investere i aksjer

H₁: Venner påvirker unge voksne til å investere i aksjer

2.3.4 Hypotese 4

Hypotese 4 er utarbeidet fra variabelen media og teknologi. Ved hjelp av denne hypotesen ønsker vi å bekrefte eller avkrefte om det økte fokuset i media samt bedre teknologi påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Hypotesen er som følger:

H₀: Økt fokus i media og bedre teknologi påvirker ikke unge voksne til å investere i aksjer

H₁: Økt fokus i media og bedre teknologi påvirker unge voksne til å investere i aksjer

2.3.5 Hypotese 5

Den femte og siste hypotesen er fremstilt fra variabelen risikoholdning. Vi ønsker med denne å undersøke om det er unge voksne med en risikosøkende holdning som investerer i aksjer. Er det slik at det i hovedsak er mennesker som liker risiko som investerer? Hypotesen er som følger:

H₀: Unge voksne med en risikosøkende holdning investerer ikke i aksjer

H₁: Unge voksne med en risikosøkende holdning investerer i aksjer

3 Eksisterende litteratur

Denne delen av oppgaven presenterer aktuell litteratur som danner grunnlag for videre drøfting. Innledningsvis vil det bli presentert et relativt kortfattet sammendrag av aksjer og faktorer rundt denne investeringsformen. Videre blir litteratur for analysens variabler presentert.

3.1 Aksjer

3.1.1 Hva er aksjer?

Alle bedrifter er avhengige av kapital for å overleve, blant annet for å investere i nødvendige midler for fremtidig vekst. Det finnes ulike måter å hente kapital og utstedelse av aksjer er en av disse. Når et selskap er notert på en markeds plass kan aksjonærer kjøpe aksjer av selskapet i bytte mot kapital (Oslo Børs, 2015, s. 18)

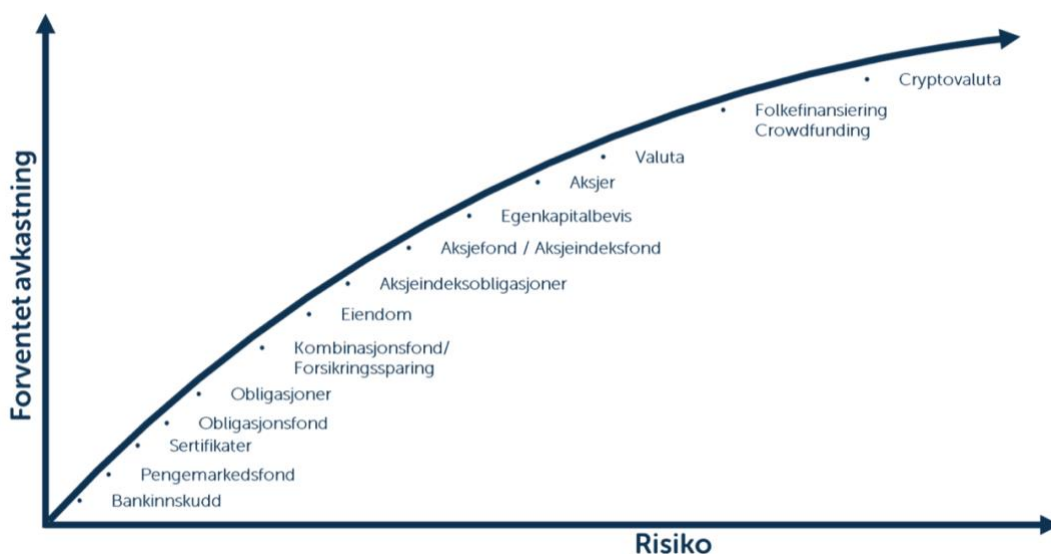
Når en investor kjøper en aksje, kjøper han/hun en eierandel i et selskap. For private personer, kan investering i aksjer være en god måte å øke verdien av egenkapitalen på. Samtidig får man som investor muligheten til å ta del i norsk verdiskapning, og ikke minst tilegne seg nyttig kunnskap (AksjeNorge, u.å., a).

I et marked bestemmes verdien til en aksje av tilbud og etterspørsel. Aksjonærene bestemmer på denne måten prisen på aksjen basert på hvor mye de er villige til å kjøpe eller selge den for. Investorer kjøper stort sett aksjer i tro om at de vil stige i verdi, fordi de helt grunnleggende ønsker avkastning på investert kapital. Avkastningen på aksjer gjenspeiler den renten man krever for å utsette konsumet av kapital til en senere anledning (K.W.Eriksen, personlig kommunikasjon, 2020). En økning av markeds verdien til aksjen vil øke en eventuell avkastning ved salg. Hvor stor avkastning en krever må ses ut ifra risiko.

3.1.2 Risiko ved aksjer

Investering i aksjemarkedet innebærer betydelig mer risiko enn sparing i for eksempel bank og renter (AksjeNorge, u.å., b). Avkastningen på aksjer skal i et effisient marked gjenspeile risikoen og høyere risiko vil dermed kreve høyere avkastning.

Den totale risikoen ved aksjer kan deles inn to grupper: systematisk- og usystematisk risiko (Hippe, 2019). Usystematisk risiko, også kjent som selskapsrisiko er spesifikk for bransjen eller selskaper og kan diversifiseres bort ved en portefølje. Systematisk risiko kjennetegnes på sin side som markedsrisiko og er felles for hele markedet (Hippe, 2019). Figur 4 viser forholdet mellom risiko og avkastning ved ulike investeringsobjekter. Figuren viser at aksjer er et av de mest risikable investeringsobjektene i finansmarkedet. Dette gjenspeiles i forventet avkastning på y-aksen sett sammen med risiko på x-aksen. Det er viktig å merke seg at risiko på x-aksen tilsvarer markedets systematiske risiko og kan derfor ikke diversifiseres bort.

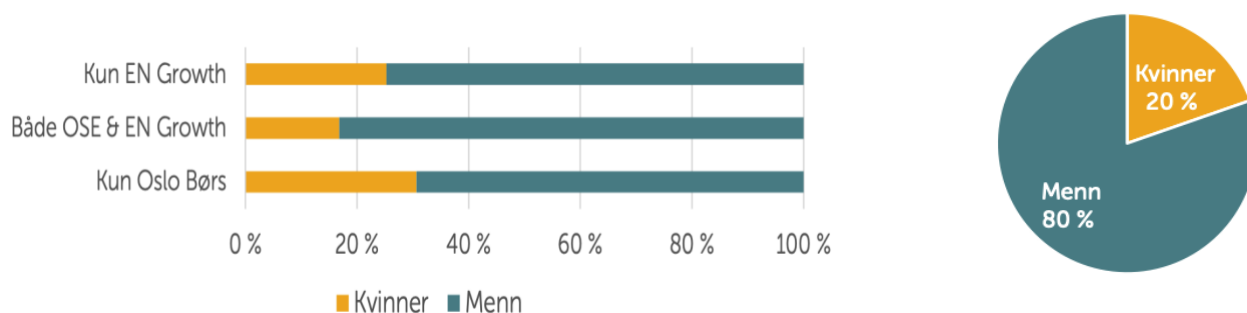
Figur 4. Forhold mellom avkastning og risiko. Kilde: (AksjeNorge, 2019).

3.1.3 Tilgang på aksjer

I første omgang blir aksjer omsatt på et førstehåndsmarked der selskaper oppretter en emisjon for de som vil kjøpe andeler av selskapet. For at selskapene skal kunne frigjøre kapitalen vil aksjene i andre omgang bli omsatt på andrehåndsmarkedet. Dette gjør aksjene omsettelige og gjør det mulig å tjene penger på dem utover utbytte fra selskapet. Fortjenesten fra en verdiøkning av salg går direkte til investoren og kommer ikke selskapet til gode (Oslo Børs, 2015, s.13)

3.2 Kjønnsforskjeller i aksjemarkedet

Det er godt dokumentert at det er en overvekt av menn som plasserer penger i aksjemarkedet. Blant privataksjonærene på Oslo Børs i 2020 var 30% kvinner og resterende 70% menn. Samtidig viser analyser at kvinnes andel utgjør omtrent 20% av totalverdien, mens andelen menn eier utgjør omtrent 80% av verdiene (AksjeNorge, 2021a). Dette viser tydelig at kvinner investerer lavere beløp sammenlignet med menn. Det fremkommer også at kvinner investerer i mindre volatile aksjer og i større grad foretrekker sikkerhet (AksjeNorge, 2021a). Figur 5 viser en oversikt over fordelingen av kvinner og menn i aksjemarkedet, mens figur 6 viser verdifordelingen.

Figur 5. Kjønnsfordeling på markedsplassene. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).

Figur 6. Verdifordeling blant kjønn. Kilde: (AksjeNorge, 2021a).

3.2.1 Mulige årsaker til kjønnsfordelingen

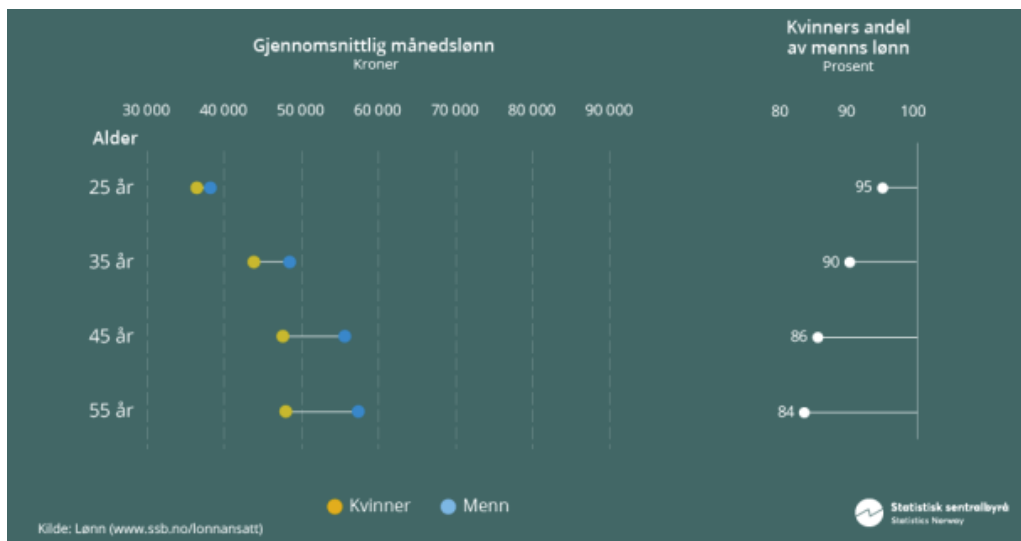
Ulik investeringsatferd blant kvinner og menn kan forklares av ulike faktorer:

Inntektsforskjeller

Gjennomsnittlig månedslønn for kvinner er 87,6% av menns og det er generelt store forskjeller i lønn mellom kjønnene. Det store gapet er imidlertid betydelig mindre blant de yngre (Askvik, 2020).

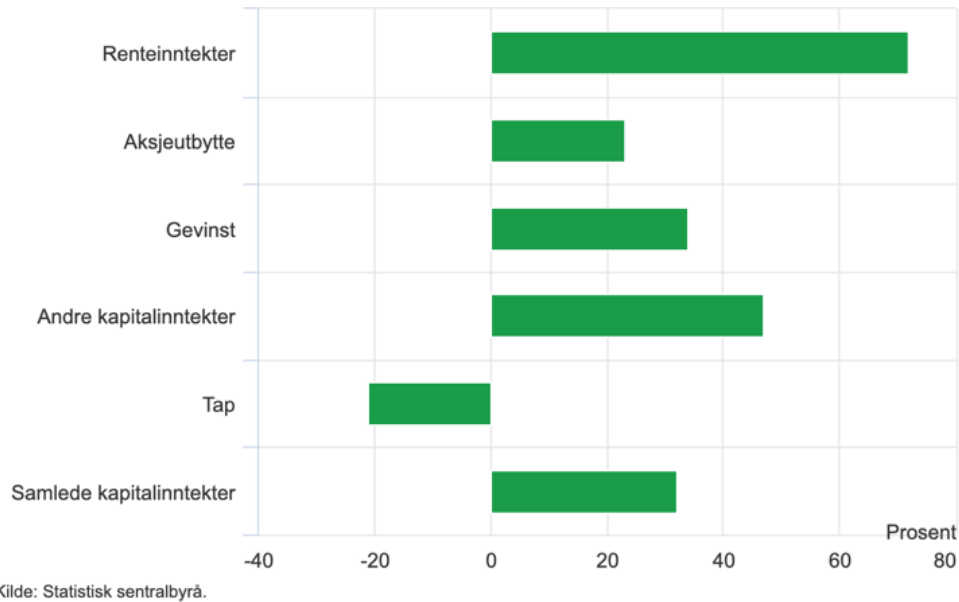
Hvor gammel man er, og hva man tjener har en tydelig sammenheng. Generelt sett kan man tenke at jo eldre man er, desto høyere lønn får man (Askvik, 2020). Dette kan ses i sammenheng med både ansiennitet og erfaring. Figur 7 illustrer differansen i lønn for kvinner

og menn ved ulike aldersgrupper i 2019. Figuren viser betydelig mindre forskjeller i lønn ved lavere alder. Kvinners andel av menns lønn blant de på henholdsvis 25 og 35 år var hele 95% og 90%, sammenlignet med 86% og 84% for henholdsvis 45 og 55 år.

Figur 7. Lønnsforskjeller mellom kjønn. Kilde: (Askvik, 2020).

Selv om lønnsforskjellene mellom kjønnene til en viss grad er i ferd med å jevnes ut, har kvinner fortsatt generelt sett lavere yrkesinntekt sammenlignet med menn og da ofte mindre penger til overs etter at faste utgifter er betalt (Gram, 2020). Samtidig har kvinner betydelig lavere kapitalinntekt (kapitalavkastning) enn menn (Gram, 2020). Figur 8 viser hvordan kvinners andel av menns kapitalinntekter er fordelt etter ulike kapitalinntektsposter i 2018.

Figur 8. Forskjell på kapitalinntektsposter mellom kjønn. Kilde: (Gram, 2020).

Figuren viser flere interessante poster. Kapitalposten for renteinntektene er på et høyt nivå og indikerer at sparing i bank ligger på et relativt likt nivå hos kvinner og menn hvor kvinners andel er omtrent 70% av menns. Ser man derimot på aksjeutbytte viser figur 8 at kvinner har et lavt aksjeutbytte relativt til menn, med rett over 20% av deres utbytte. Figuren viser også at kvinner taper rundt 20% mindre enn menn, men at de samtidig kun har en gevinst som utgjør omtrent 30% av menns gevinst. Disse tallene gjenspeiler ulik investeringsatferd og risikoholdning blant kjønnene.

Ulikt kunnskapsnivå og interesse

Menn har generelt sett høyere økonomisk kunnskap og bedre økonomisk forståelse enn kvinner (Giske, 2020). Forbrukerøkonom Silje Sandmæl mener en del av det ulike kunnskapsnivået kan forklares ved graden av interesse (Braathen & Barstad, 2016). Gitt det lave økonomiske fokuset i skolen mener Sandmæl at det trengs både egen interesse og erfaring for å tilegne seg kunnskap, ettersom dette er noe man ikke lærer i grunnskolen og/eller i videregående skoler. Basert på sin lange erfaring mener Sandmæl at menn i større grad har interesse for aksjer enn hva kvinner har (Braathen & Barstad, 2016).

Ulik rolleatferd blant kvinner og menn samt selvsikkerhet og tro på egen kunnskap er andre faktorer som spiller inn. «Menn har en tendens til å være skråsikre, også på ting de burde være usikre på» påstår rektor Helge Ledaal (Braathen & Barstad, 2016). Videre mener Ledaal at kvinner i større grad tar forbehold ved usikkerhet, kanskje også når de faktisk er sikre i sin sak (Braathen & Barstad, 2016). Tillit til egen kunnskap er en avgjørende faktor for investorer og nettopp dette kan være med på å forklare skjevfordelingen av kvinner og menn (Kvisvik, 2019).

3.3 Spareraten i endring

Høy inntekt fører til bedre muligheter for både sparing og konsum. Spareraten er definert som den andelen av inntekt som ikke brukes til konsum, og som dermed kan spares (Halvorsen, 2011, s.32). SSB har publisert sesongjusterte tall på sparingen til og med 4.kvartal 2020. Tallene viser at sparingen har hatt en markant økning fra 7,8% i 2019, til 15,4% i 2020 (SSB, 2021a). Den sterke økningen ses på som en effekt av koronapandemien og at man i usikre tider sparer mer enn før. Man har heller ikke samme muligheter til forbruk under strenge restriksjoner. Børsdirektør, Øivind Amundsen, påpeker at en historisk lav rente får folk til å tenke på mer attraktive måter å spare på og at mange ville kjøpe billige aksjer når markedet falt i mars 2020. Pandemien førte også til at mange måtte jobbe hjemmefra. Dette førte til at folk fikk bedre tid til å forstå børs og aksjemarkedet, som videre resulterte i at flere startet å investere i aksjer (Kampevoll, 2020).

Spareraten for de yngste aldersgruppene, 18-24 år, er mindre enn sparingen for de andre aldersgruppene. Dette skyldes studielån og en tid med relativt lav inntekt (Halvorsen, 2011, s.32). En halvårsrapport om norske aksjeverdier publisert av AksjeNorge viser at antall nye aksjonærer på Oslo børs har hatt en stor vekst (AksjeNorge, 2021a). Historisk sett er det gruppen fra 60+ som har hatt størst vekst i antall aksjonærer, men fra 2019-2020 har nye aksjonærer under 30 år doblet seg (AksjeNorge, 2021a).

Oppsummert ser man en økning både i den generelle sparingen og på samme tid en økning i antall aksjonærer på børsen og vi ser spesielt en stor økning av unge aksjonærer. Det er spesielt den store økningen av unge aksjonærer som er interessant som bakteppe for denne

oppgaven. Hva har påvirket dem til å investere i aksjer, når spareraten deres er forholdsvis lav sammenlignet med de eldre?

3.4 Primærgrupper

Allerede fra dagen man blir født starter mennesker rundt oss å påvirke våre valg, meninger og holdninger. Man lærer hvordan man skal snakke og gå, hvordan man skal lese og skrive og ikke minst hvordan man skal behandle andre (Dahl & Moe, 2019). Hva individer tilegner seg av kunnskap og egenskaper varierer og er avhengig av hvor de vokser opp, hvem de har rundt seg og hvilke forutsetninger de står overfor.

Det er i felleskap med de rundt oss vi blir sosiale mennesker, dette er ikke medfødt (Dahl & Moe, 2019). Hvordan man kommuniserer, hvordan man bruker penger og hvordan man sparer, er alt lært. Det essensielle spørsmålet er; hvor og hvem har man lært det av? Hvem er det egentlig som påvirker oss til å ta de valgene vi tar?

I utgangspunktet finnes det tre grupper som mennesker har kontakt med, henholdsvis primær-, sekundær- og referansegrupper (Vårdal, 2019). I denne oppgaven ligger fokuset på primærgrupper og da spesielt foreldre og venner. Som nevnt i kapittel 2.2.2 defineres primærgrupper som familie, slekt, venner, naboer og kolleger.

3.4.1 Foreldres påvirkning

Unge voksne står i dag over et mangfold av økonomiske forpliktelser. Fra den dagen vi blir økonomisk uavhengige fra våre foreldre kommer forpliktelsene fortløpende; studielån må ordnes, regninger må betales og penger må spares samtidig som hverdagen skal gå rundt økonomisk (Tang & Peter, 2015, s. 119). Ulike økonomiske beslutninger som tas tidlig i livet kan i ulik grad påvirke økonomiske og sosiale sammenhenger senere i livet (Montoya & Scott, 2013, s. 82)

Det er gjennomført mange studier av sosial reproduksjon. Pedagoger, sosiologer, og økonomer er blant flere som både er interessert i og opptatt av hvordan foreldre overfører verdier, kunnskap og holdninger videre til deres barn (Raaum, 2003, s.113).

Ulike generasjoners innflytelse på økonomisk atferd er undersøkt i flere studier, blant annet i artikkelen «Like Father Like Son» skrevet av Ning Tang (2017, s. 284-290). I artikkelen sammenlignes to datasett med representativt utvalg på henholdsvis foreldres og unges økonomiske atferd. Undersøkelsen er ikke basert på aldersgruppen 18-30 år, men tas likevel med for å gi en grunnleggende forståelse. Resultatet av studien viser en sammenheng i økonomisk atferd mellom foreldre og deres barn. Resultatene indikerer at foreldres økonomiske atferd påvirker deres barns atferd både direkte gjennom økonomiske valg og indirekte gjennom utvikling av selvkontroll (Tang, 2017).

En annen artikkel skrevet av Tang & Peter (2015) tar sikte på å undersøke tre ulike faktorer og deres påvirkning på økonomisk forståelse blant unge. Det dannes i artikkelen tre hypotetiske spørsmål vedrørende økonomisk utdanning og økonomisk erfaring blant unge, samt foreldres økonomiske erfaring. Resultatene av undersøkelsen understreker at alle undersøkte faktorer forbedrer unge voksnes økonomiske kunnskap betydelig. Artikkelen viser også at unge voksne som ikke har økonomisk utdanning drar mer nytte av de to andre variablene (Tang & Peter, 2015, s. 134-135).

Forskning indikerer også at det som beskrives som et «godt» forhold til foreldre og god kommunikasjon med dem vil være avgjørende i forhold til i hvor stor grad de påvirker deres barns økonomiske vaner (Montoya & Scott, 2013, s. 84).

Samtlige studier som er undersøkt viser en sammenheng mellom foreldres økonomiske atferd og deres barns økonomiske atferd. Studiene undersøker ikke eksplisitt aksjeinvestering blant unge voksne mellom 18 og 30 år, men økonomiske valg generelt. Vi bruker derfor disse studiene til å danne en grunnleggende forståelse av generell økonomisk påvirkning mellom foreldre og deres barn.

3.4.2 Venners påvirkning

Trender er en sentral og til en viss grad bestemmende faktor i samfunnet (Shiller, 1984, s. 457). De påvirker ikke bare mote, musikk og underholdning, men også relativt sett mer seriøse felt, eksempelvis økonomisk atferd. I dagens samfunn og spesielt blant unge voksne har

investering blitt en populær interesse som i stor grad diskuteres i fellesskap med andre. Aksjeinvestering er en sosial aktivitet og mange investorer bruker store deler av fritiden på å lese om og/eller diskutere aksjer med andre. Dette gir god grunn til å anta at sosiale faktorer spiller en sentral rolle på investeringsatferd (Shiller, 1984, s. 457).

Venner og sosial omgangskrets er viktige faktorer i forbindelse med utvikling av menneskers oppførsel, holdninger og valg. Teoretikere diskuterer for både positive og negative sider med vennskap, men kan med sikkerhet si at venner påvirker hverandre på en måte eller en annen. I hvilken grad man blir påvirket er individuelt (Berndt, 1998, s. 156).

Det finnes et flertall av studier som tar sikte på å avdekke årsakssammenhengen mellom sosial kontakt og økonomisk atferd. Robert J. Shiller og John Pound (1998, s. 47) er blant dem som har utført undersøkelser på dette området. I en artikkel publisert i 1988 gjennomførte de en undersøkelse av institusjonelle og individuelle investorer hvor resultatene viser at direkte mellommenneskelig kommunikasjon er svært viktig i investeringsbeslutninger.

En artikkel publisert av Geng Li (2014, s. 151) viser til liknende resultater. Hun konkluderer med at sosiale interaksjoner en av de viktigste måtene mennesker henter kunnskap og informasjon om investering. Analysens resultater viser at deling av informasjon internt i familier spiller en signifikant rolle for om en person blir en investor eller ikke.

Oppsummert er det rimelig å konkludere med at forskning generelt indikerer at investeringsatferd påvirkes av de rundt oss.

3.5 Media og teknologi

Innovativ teknologi har gjort og fortsetter å bidra til store endringer i samfunnet. Spesielt har smarttelefonen bidratt til å øke tilgjengeligheten av data og informasjon for de fleste. Aktiviteter som tidligere krevde omfattende tilrettelegging, kan nå gjøres med noen få tastetrykk.

Selskapet Deloitte gjennomførte i 2018 en undersøkelse av generasjonen «millenniums» mobilvaner og deres bruk av digitale verktøy i forbindelse med ulike aktiviteter i hverdagen. Undersøkelsen baserer seg på mennesker fra Sverige, Danmark, Finland og Norge. Blant de undersøkte aktivitetene finner vi helsehjelp, reise, shopping og finans. Undersøkelsen viser et klart skille mellom aldersgruppen 18-26 år og 27-37 år ved deres bruk av smarttelefon til finansielle aktiviteter (Deloitte, 2018, s. 47). Forskjellen er på henholdsvis 33% mot 18% i de to aldersgruppene ved bruk av smarttelefoner til kjøp/salg av aksjer (Deloitte, 2018, s. 47). Tall fra SSB viser samtidig en generell økning i bruk av internett til banktjenester blant befolkningen i Norge (SSB, 2021b).

Det finnes et stort marked for apper som er ment å gjøre livet enklere for forbrukerne. Blant disse er finansielt orienterte apper hvor hensikten er å tilby tjenester og funksjoner som skal bidra til at aktiviteter knyttet til blant annet banktjenester og kjøp/salg av aksjer blir lettere tilgjengelig. Mobilbank og apper for kjøp/salg av aksjer finnes i flere former og versjoner. Ifølge artikkelen «The appetites of app-based finance» skrevet av Tiessen (2015) gjør apper som dette forholdet vårt til banken sterkere og mer detaljert. Det kan for øvrig diskuteres om dette er utelukkende positivt da det ofte kan bli en enveiskommunikasjon som gir bankene mye informasjon som de potensielt kan bruke i deres favør for å sikre et kundeforhold. Dette kan hjelpe finansinstitusjonen med å tilpasse markedsføring og annet brukerinnehold til den enkelte kunden. Tiessen diskuterer også for hvordan finansielle aktiviteter har gått fra å være noe man gjør privat hjemme til å bli noe man gjør sosialt blant venner. Dette forklares med at man har et «mobilt markedssted» på telefonen tilgjengelig til enhver tid.

Ofte oppsøker man spesifikk informasjon for å bli inspirert og påvirket. Den voksende interessen for aksjer og finans har gjort sosiale plattformer til en samlingsbase. Her har investorer et utgangspunkt for dialog og samtaler knyttet til sparing og investering. I dag finnes det flere forum som diskuterer ulike tema innen aksjer og finans. Blant dem er det også forum spesielt rettet mot unge (Hoff, 2021). Enkelte handlingsplasser som Nordnet har også skapt sosiale plattformer som Sharevill for å få diskusjon rundt ulike investeringer.

På sosiale medier og gjerne spesielt på Facebook har aksjegrupper dukket opp i et stadig større antall de siste årene (Hoff, 2021). De finnes i ulike former, hvor noen er åpne for alle, andre kun for kvinner, noen spesielt rettet mot en bestemt geografisk lokasjon, mens andre bare er åpne for unge aksjonærer. Det finnes med andre ord et mangfold av grupper og mye å velge mellom. Den økte digitaliseringen og enkle tilgangen til informasjon og kunnskap er et positivt insentiv for unge nysgjerrige aksjonærer.

I løpet av de siste årene har det vært et økt fokus i mediene på aksjeinvestering (Nilsen, 2021). Det er god grunn til å tro at denne trenden vil fortsette fremover. Det er mye nysgjerrighet knyttet til tema og det har blitt mer normalt å prate om sparing og økonomi i sosiale sammenhenger (Nilsen, 2021).

Oppsummert er det tydelig at sosiale medier, digitalisering og teknologiske fremskritt i økende grad påvirker menneskers liv. Det er rimelig å forvente at dette også gjelder for den generelle interessen blant unge voksne knyttet til sparing og investering i aksjer.

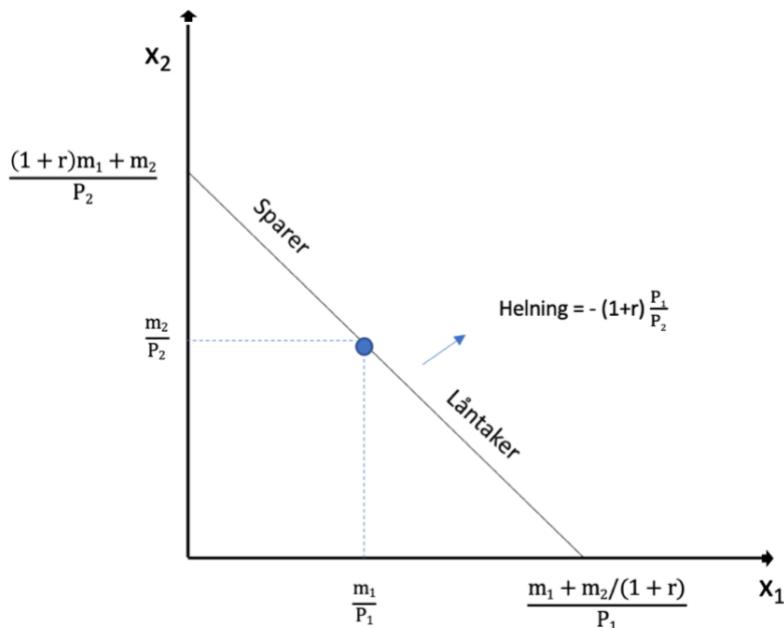
4 Teori

I dette kapittelet tar vi for oss teori vi ser på som aktuell for å besvare problemstillingen. Vi fokuserer på teori som er relevant for de valgte variablene og belyser blant annet moderne mikroøkonomi, atferdsteori, ulike kapitalformer og sosial påvirkning.

4.1 Moderne mikroøkonomi

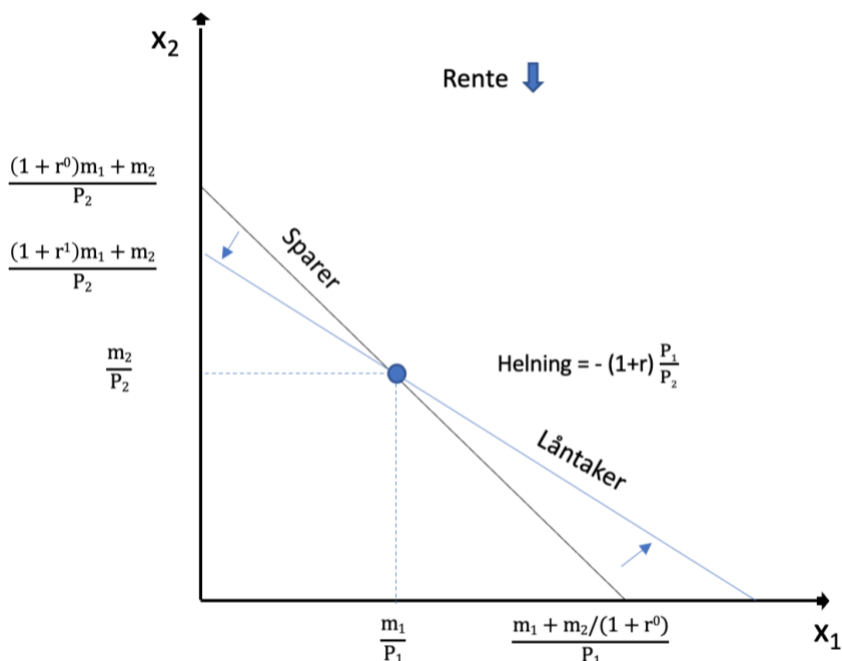
Som en del av vår analyse ser vi det som hensiktsmessig å gjennomgå teori med fokus på hvordan rentendringer kan påvirke sparing og konsum over tid. Som nevnt i kapittel 3.3 kan dagens lave rente være en årsak til at flere nå starter med aksjeinvestering.

For å få en bedre forståelse av hvordan en konsument kan velge å forvalte sin private økonomi, omformuleres modellen for konsumentens tilpasning til en modell som er egnet til å drøfte sparebeslutninger. Modellen tar nå for seg forholdet mellom sparing og forbruk og belyser i hovedsak hvordan individer fordeler forbruket over tid (Riis & Moen, 2017, s. 114). Modellen deler tiden inn i to perioder: periode 1 «i dag» og periode 2 «framtiden». I figur 9 fremstilles den intertemporale budsjettkurven. Denne viser hvordan et individ kan fordele forbruket sitt over tid, gitt at han/hun kan spare eller låne til en bestemt rente (Riis & Moen, 2017, s. 115). Helningen $-(1+r) \cdot (p_1/p_2)$, viser hvor mye han/hun kan øke forbruket neste år, hvis forbruket i dag reduseres med en enhet.

Figur 9. Den intertemporale budsjettkurve. Kilde: (Riis & Moen, 2017, s. 115).

Den intertemporale budsjettkurven kan også brukes til å illustrere hvordan renteendringer kan påvirke konsumenten (Riis & Moen, 2017, s. 116). Figur 10 er en grafisk fremstilling av hva som skjer ved en reduksjon av renten.

Figur 10. Den intertemporale budsjettkurve med renteendring.

Fra figuren ser vi at en rentereduksjon vil føre til lavere avkastning på penger som blir spart i bank og samtidig gi et relativt billig lån. Motsatt vil en høyere rente føre til høyere avkastning på penger spart i bank og et relativt dyrere lån.

Som figur 10 viser kan en reduksjon i renten føre til redusert sparing og økt lån. Det vil nå være billigere for konsumenten å låne penger samtidig som konsumenten vil få lavere avkastning på penger som blir spart i bank. Dette kan som kommentert i kapittel 3.3 oppleves som et insentiv for mennesker til å ta sparepengene sine ut av banken med ingen til liten avkastning og vurdere andre spareformer, som for eksempel å investere i finansmarkedet.

4.2 Teori innen adferdsfinans

Mennesket er komplekst og opptrer ulikt i forskjellige situasjoner. Dermed er ikke den rasjonelle beslutningstakeren alltid det beste utgangspunktet for å forstå hvordan mennesket velger å forvalte penger (Ackert & Deavers, 2010, s. 38)

4.2.1 Prospektteori

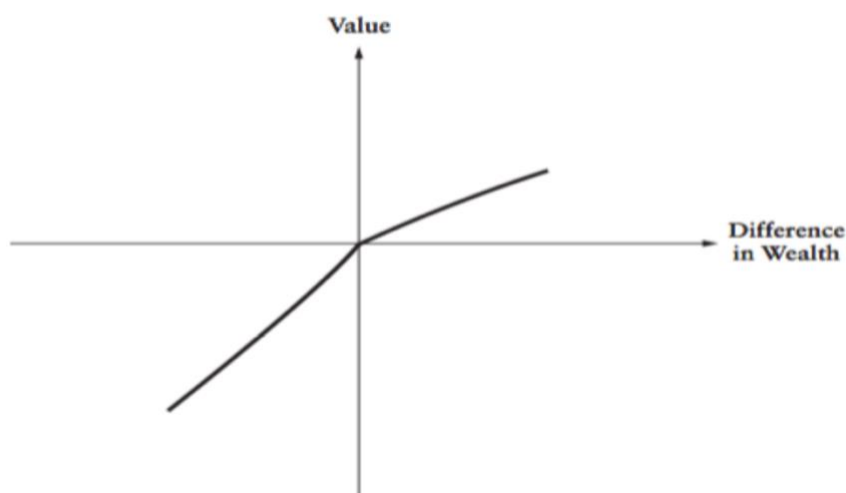
Innen adferdsfinans har det blitt studert hvordan menneskers preferanser påvirker hvordan man forvalter egen økonomi. Prospektteori er en teori som tar sikte på å forklare adferd ut fra risikopreferanser. Et prospekt, eller et valg, skal gi innsyn i hvordan man handler. Kahneman og Tversky ga i 1979 ut en forskningsartikkel som forklarer hvordan mennesket ikke opptrer etter nyklassisk teori der rasjonalitet er antatt. De brukte deskriptive metoder med formål å forklare hvordan personer faktisk reagerte når de ble utsatt for risiko, i motsetning til å forklare hvordan mennesket burde reagert slik den normative teorien (forventet nytteteori) hadde gjort før dem (Kahneman & Tversky, 1979, s.263)

Basert på forskningen utarbeidet Kahneman og Tversky tre hovedaspekter som brøt med den etablerte forventede nytteteorien. Disse ble fundamentet for prospektteorien og det den prøvde å forklare (Ackert & Deavers, 2010, s.38-40):

1. Mennesket opplever noen ganger risikoaversjon og andre ganger risikosøkende atferd, avhengig av prospektets natur.
2. Menneskets vurdering av prospekter avhenger av tap og gevinst relativt til et referansepunkt. Dette referansepunktet sier noe om personens økonomiske utgangspunkt. Dette er som oftest inntekt, og kalles status quo.
3. Mennesket er tapsavers fordi tap smerter mer enn gevinst.

4.2.2 Verdifunksjonen

For å forstå hvordan prospektene blir vurdert må vi se nærmere på verdifunksjonen. Denne bygger blant annet på karakteristikker fra de tre hovedaspektene om hvordan vi vurderer risiko (Ackert & Deavers, 2010, s.40). Verdien av prospektet vises på y-aksen og differanse i formue på x-aksen. Man undersøker differanse i formue da det i prospektteori hevdes at mennesket ikke ser på det endelige nivået av formuen, men heller positive og negative endringer av den. Dette forklart som status quo i 2. hovedaspekt. Dette punktet finner vi i origo av verdifunksjonen i figur 11.

Figur 11. Verdifunksjonen. Kilde (Ackert & Deavers, 2010, s.40).

For å forklare hvordan funksjonens stigning endrer seg, altså hvordan den deriverte endrer seg, må vi se på hovedaspekt 1. I det positive domenet, også kalt gevinstdomenet, opplever man risikoaversjon og grafen er konkav. Man blir mindre villig til å ta risiko ved gevinst. Motsatt er den konveks i tapsdomenet der man opplever risikosøking og blir mer villig til å ta risiko (Ackert & Deavers, 2010, s.40). Sistnevntes brattere stigning kan forklares ved hovedaspekt 3. En brattere stigning fører til større verdiendringer, noe som forklarer hvorfor tap smerter mer enn gevinst. Dette kommer fram i beregninger i verdifunksjonen ved bruk av lambda som gir ulikt stigningstall før og etter origo. Ser vi på funksjonen vil verdien justeres ved bruk av risikoparameteret lambda etter hovedaspekt 3.

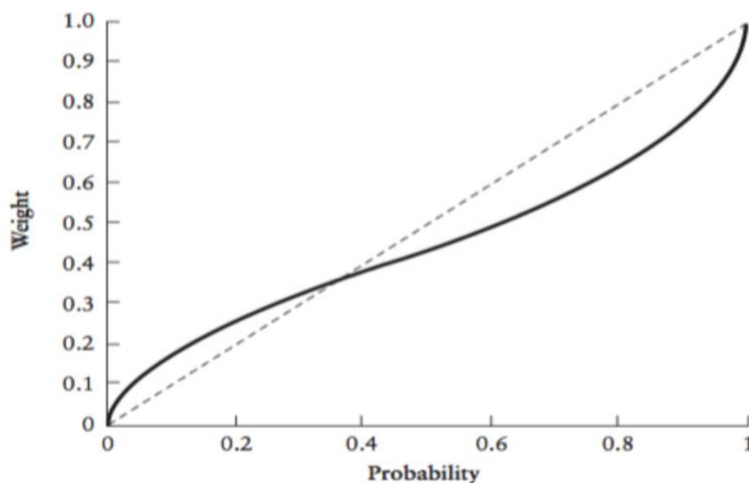
$$1. \quad \begin{aligned} v(z) &= z^\alpha & 0 < \alpha < 1 & \text{ hvis } z \geq 0 \\ & -\lambda(-z)^\beta & \lambda > 1, \quad 0 < \beta < 1 & \text{ hvis } z < 0 \end{aligned}$$

$$2. \quad \mathcal{V}(\rho\gamma, z_1, z_2) = \mathcal{V}(P) = \pi(\rho\gamma) * v(z_1) + \pi(1 - \rho\gamma) * v(z_2)$$

Funksjon 1. kalles «two part power function» og inngår i funksjon 2.verdifunksjonen til et prospekt. For å forklare hvordan vektene, $\pi(\rho\gamma)$, blir bestemt må vi se nærmere på beslutningsvekstfunksjonen.

4.2.3 Beslutningsvekstfunksjon

Ved verdifunksjonen og de tre hovedaspektene presiserer Kahneman og Tversky at det er en risikosøkende holdning i tapsdomenet, og en motsatt, risikoavers holdning i gevinstdomenet. Disse holdningene er imidlertid ikke like for alle prospekt, og endrer seg med sannsynligheten av prospektet (Ackert & Deavers, 2010, s.44.). Dermed må vektene som angir verdien i verdifunksjonen tilpasses deretter. Ser vi på figur 12 er den stiplede linjen sannsynligheten til prospektet, mens beslutningsvekten, vist ved den gjennomtegnede linjen, former seg som en «S» rundt. Dette blir av prospekt teoretikerne forklart ved en sikkerhets- og mulighetseffekt. Beslutningsvekten bli overvektet i forhold til virkelig sannsynlighet nært null, og motsatt undervurdert ved svært sikre sannsynligheter.

Figur 12. Beslutningsvekstfunksjonen. Kilde: (Ackert & Deavers, 2010, s.43).

Adferdsfinans er relevant for vår variabel «risikopreferanser». En risikoavers person vil i større grad kjenner tap som følge av endring i stigningstallet til verdifunksjonen mellom gevinst- og tapdomenet. Personer som i større grad er villige til å ta risiko vil ikke i like stor grad være redde for å tape penger og dermed kunne investere i mer risikofylte investeringsobjekter som aksjer.

4.3 Bourdieu's kapitalformer

Den franske sosiolog- og antropologen Pierre Bourdieu (1930-2002) var i sine studier blant annet opptatt av hvordan familiebakgrunn kunne påvirke faktorer som utdanningsvalg og sosial status. (Sundstrøm, Våldal & Huseby, 2019)

Bourdieu skilte mellom tre typer kapital som påvirker menneskers sosiale stilling:

1) økonomisk kapital, 2) kulturell kapital og 3) sosial kapital (Sundstrøm et al., 2019).

Økonomisk kapital definerer individers tilgang til penger og materielle gjenstander (Sundstrøm et al., 2019). Kulturell kapital er atferd du arver fra din nærmeste familie og som gradvis opparbeides gjennom livet. Eksempler på kulturell kapital er kunnskap, språk, oppdragelse og god sosial omgjengelighet. Dette beskriver immaterielle goder som gir individer både bruks- og bytteverdi (Sundstrøm et al., 2019). Sosial kapital er tilgang til kretser og nettverk. Disse kan være nyttig for å nå ønskede mål i livet (Sundstrøm et al., 2019).

I løpet av oppveksten og videre gjennom livet opparbeider man seg disse kapitalene og summen av dem utgjør menneskers ressurser og muligheter. Det er imidlertid viktig å påpeke at de ulike kapitalformene også kan være hinder på veien til mål. Dårlig økonomisk kapital kan føre til svekkede økonomiske muligheter og følgelig svekke den sosiale kapitalen (Sundstrøm et al., 2019).

De ulike kapitalformene er sentrale i analysen om hvilke faktorer som påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Dersom en person har en dårlig økonomisk kapital, vil dette gi begrensede muligheter for den personen til å investere i aksjer. Ett av hovedprinsippene ved

aksjeinvestering er at man aldri skal investere penger man ikke tåler å tape og en dårlig økonomisk kapital vil for mange være grunn nok til å frastå. Sosial og kulturell kapital vil også være av betydning i denne sammenheng. Som drøftet tidligere påvirker både venner og foreldre i ulik grad valg og meninger hos deres nære. Vokser man opp i en økonomisk fokusert familie og har venner som er interessert i økonomi, er det stor sjans for at en selv også blir det og motsatt.

4.4 Sosial innflytelse

Som mennesker blir vi påvirket av de rundt oss. Psykologer har gjennom mange år studert effekten av sosial innflytelse og hvordan den sosiale innflytelsen påvirker menneskers meninger, følelser og holdninger. Sosial innflytelse referer til måten individer forandrer egne meninger og tanker for å møte forventningene til en spesiell person eller sosial gruppe (Psychologist, 2021).

Herbert Kelman identifiserte i 1958 tre former for sosial innflytelse:

1) føyelighet, 2) identifisering og 3) internalisering (Bang, 1993, s. 101).

Når et individ lar seg påvirke av andre, for å unngå straff eller oppnå belønning defineres holdningen som *føyelighet*. Dette er en lite permanent påvirkning og vil ikke ha innvirkning på individets valg og holdninger på lang sikt (Bang, 1993, s. 101). Når et individ lar seg påvirke av andre personer eller grupper, fordi dette gir en tilfredsstillende relasjon til denne personen eller gruppen defineres det som *identifisering*. Ved å la seg påvirke gjennom identifisering vil forholdet til den andre part forsterkes samtidig som eget selv bilde blir sterkere (Bang, 1993, s. 101-102). Identifisering har en mer langvarig påvirkning enn føyelighet, men heller ikke denne er permanent da den i stor grad avhenger av at gruppen eller personen forblir som referansepunkt (Bang, 1993, s. 101-102). Den siste formen for sosial innflytelse Kelman identifiserte er *internalisering*. Dette er den sterkeste og mest varige måten å reagere på sosial innflytelse på. Internalisering finner sted dersom et individ lar seg påvirke av en person eller grupper fordi vedkommende er enig med personens/gruppens holdninger og atferd. I dette tilfelle er ikke atferdsendringen avhengig av referansepunktet på lang sikt ettersom verdiene er i overensstemmelse med personens egne verdier (Bang, 1993, s.102).

Oppsummert viser de tre formene for sosial innflytelse at det ikke finnes et bestemt svar på hvordan eller hvor sterk vi blir påvirket av de rundt oss. Dette er individuelt og vil variere fra person til person (Bang, 1993, s.102). Sosial innflytelse er av interesse for oppgaven ettersom det kan hjelpe oss til å forstå hvordan de ulike primærgruppene påvirker oss i forhold til hva vi føler og mener samt hvordan vi handler. De belyser også at man som individer påvirkes i ulik grad, noe som indikerer at vårt utvalg trolig har startet med investering av forskjellige årsaker.

5 Metode

Begrepet metode blir beskrevet som fremgangsmåten for å løse et problem og komme frem til ny kunnskap (Oppen, Mørk & Haus, 2020, s.23). Ulike problemstillinger krever ulike metoder og i dette kapitlet tar vi for oss hvilken metode vi har brukt for å analysere vår problemstilling: *Hvilke faktorer påvirker unge voksne til å investere i enkeltaksjer?*

5.1 Valg av metode

Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan man skal gå frem for å undersøke sosiale sammenhenger. Det er vanlig å skille mellom to tilnæringer; kvalitativ- og kvantitativ metode og valg av metode vil påvirke forskningen og de resultater man finner.

Kvantitativ metode retter seg objektivt til en problemstilling og fokuserer på årsaker til ulike utfall. Kvalitativ metode er subjektivt rettet og fokuserer på å forstå informantens synspunkter om relevant tema. Denne metoden er i større grad prosessorientert og uttrykkes i form av tekst, i motsetning til kvantitativt design som er resultatorientert med søkelys på tall eller andre mengdeenheter som grunnlag for forskningen (Ghauri & Grønhaug, 2010, s.105).

Med disse begrepene som utgangspunkt har problemstillingen blitt vurdert og det er valgt et kvantitativt forskningsdesign med en egendefinert spørreundersøkelse som utgangspunkt for data.

5.2 Analyseteknikker

For å kunne danne konklusjoner basert på data er det nødvendig å gjennomføre en analyse. Det finnes forskjellige alternative analysemetoder. Vi har valgt å utføre korrelasjoner og logistiske regresjonsanalyser. Vi vil i det påfølgende kapitlet redegjøre for disse.

5.2.1 Korrelasjonsanalyse

Ved hjelp av korrelasjonsanalyser ønsker vi å teste hvordan de uavhengige variablene samvarierer. Dette gjøres ved en korrelasjonsanalyse hvor vi tar utgangspunkt i Persons produktmomentkorrelasjon, også kalt Persons r (Johannesen, et al., 2011, s.320). Persons r gir

oss et mål på om det er positiv, negativ eller ingen sammenheng mellom variablene og gir oss dermed innsikt i om det finnes lineære sammenhenger. Et negativ tall indikerer en negativ korrelasjon, mens positive og stigende verdier indikerer høyere korrelasjon. Hva som definerer en høy korrelasjon finnes det ingen fasit på, men Cohen og Holliday (1982) foreslår følgende, se tabell 1.

0,00 -0,19	Veldig svak
0,20-0,39	Svak
0,40-0,69	Moderat
0,90-1,00	Meget høy

Tabell 1. Måling av korrelasjon. Kilde: (Cohen & Holliday, 1982, sitert i Johannesen, et al., 2011, s.322).

Samtlige korrelasjonsmatriser blir presentert i kapittel 7.2.

5.2.2 Regresjonsanalyse

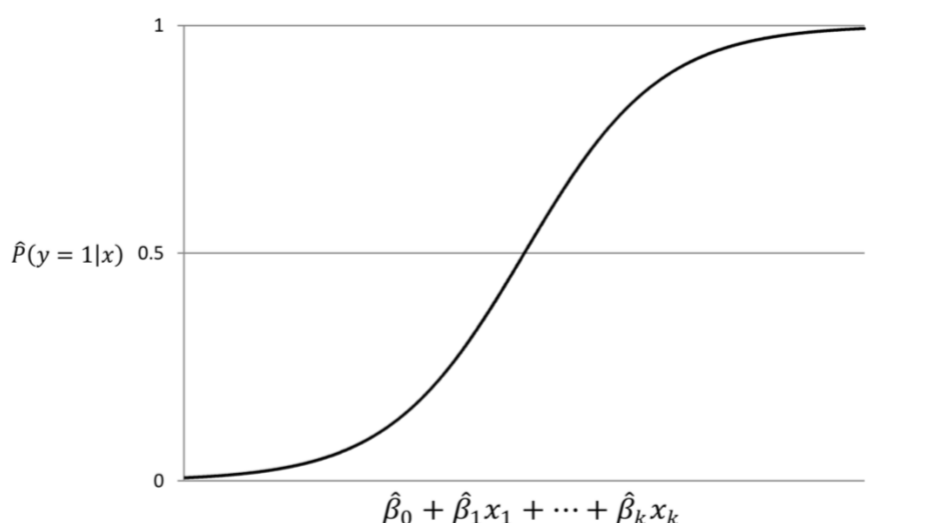
For å kunne bekrefte eller avkrefte våre hypoteser vil vi ved regresjon se på sammenhenger mellom den avhengige variabelen og de uavhengige variablene (Johannesen, et al., s. 335).

Ettersom vi har flere uavhengige variabler, blir vår analyse multivariat. Den multivariate regresjonslikningen skrives som vist ved likningen under. Y tilsvarer her den avhengige variabelen «investering i aksjer». De uavhengige variabler er definert ved x, deres stigningstall ved β , α er skjæringspunktet og ε er feilleddet (Oppen, et al., 2020, s. 226).

$$Y = \alpha + \beta_{1*} x_1 + \beta_{2*} x_2 + \dots + \beta_{k*} x_k + \varepsilon$$

Ved denne ligningen antar vi linearitet, og dermed en sannsynlighetsmodell som er lineær (Hanck, Arnold, Gerber & Schmelzer, 2020). Ved en lineær modell kan man få utfall der sannsynligheter er mindre enn 0 eller større enn 1, noe som statistisk sett ikke gir mening. I tillegg vil den avhengige variabelen måtte være kontinuerlig ved lineær regresjon, noe den

ikke er i vårt tilfelle (UiO, u.å.) Basert på dette har vi valgt å anvende en logistisk regresjon. Denne vil gi et bedre grunnlag for resultater ettersom vår responsvariabel har et endelig antall mulige kategorier. I dette tilfellet den dikotome svarkategorien ja eller nei til aksjeinvestering (Heldal, 2006, s. 4) Disse er omkodet der $Y = 1$ er ja, og $Y = 0$ er nei. Ved to kategorier kalles den logistiske regresjonen binær og det er denne vi har valgt ved gjennomføring av analysen. Denne typen analyse gir mulighet for en sannsynlighetsfordeling som er mellom 0 og 1 i motsetning til en lineær regresjonsanalyse (Hua, Choi & Shi, 2020). Dette er fordi kurven i logistisk regresjon er S-formet og vil dermed aldri kunne nå grenseverdiene som en ser i figur 13 (Tufte, 2000, s.17).

Figur 13. Logit modell. Kilde: (Dustan, u.å.).

Den logistiske regresjonen kan framstilles som en funksjon av sannsynligheten slik ligningen under viser (Heldal, 2006):

$$p = \frac{1}{1 + e^{-(\alpha + \beta_1 * x_1 + \beta_2 * x_2 + \dots + \beta_k * x_k)}}$$

5.3 Testing av hypoteser

Tidligere i oppgaven under delkapittel 2.3 ble det utledet fem hypoteser. Disse skal ved bruk av tosidig hypotesetest analyseres og deretter beholdes eller forkastes. Samtlige hypoteser har

som hensikt å undersøke om problemstillingens fire uavhengige variabler påvirker investering blant unge voksne.

Formålet med hypotesetestingen er å undersøke om datamaterialet fra spørreundersøkelsen gir grunnlag til å forkaste nullhypotesen og dermed påstå at den alternative hypotesen er sann. Ved gjennomførelse av hypotesetester trenger man ulike statistiske mål for å bekrefte eller avkrefte hypotesen. Vi vil videre redegjøre kort for signifikansnivå og Exp(B) – odds ratio samt andre statistiske mål vi benytter. Disse vil vi senere bruke som grunnlag for å bekrefte eller avkrefte hypotesene.

5.3.1 Sig. - Signifikansnivå

For å kunne konkludere med å enten beholde eller forkaste oppgavens hypoteser skal vi blant annet se på statistisk signifikans. Statistisk signifikans gir oss grunnlag for å si om utvalget kan generaliseres til populasjonen eller ikke. Et vanlig signifikansnivå ligger på 5% og er grensen for hvor lav p-verdien må være for at vi skal kunne konkludere med at nullhypotesen er urimelig (Foldnes, Grønneberg & Hermansen, 2018). Resultatene er altså signifikante for at H_1 er den hypotesen vi burde støtte ved $\text{sig} < 0,05$.

Det er imidlertid viktig å merke seg at konklusjoner om å henholdsvis forkaste eller beholde hypoteser basert på signifikansnivå kan være feil. Feilslutninger trekkes hvis hypotesen forkastes når den er korrekt, eller beholdes når den er feil. Også kalt type 1 og type 2 feil. P-verdi ved et signifikant nivå på 5% vil si at vi har 5% sjanse for å trekke den første feilslutningen. Dette er viktig å tenke på når man gjør analyser (Johannesen, et al., 2011, s. 409).

5.3.2 Exp(B) – Odds Ratio

Exp(B) i SPSS står for «Exponentiation of Beta» som også beskrives ved Odds Ratio forkortet til OR. Denne viser forholdet mellom to odds, og brukes til å vise styrken på sammenhengen mellom to hendelser (Braut, 2020). Er sannsynligheten for en hendelse gitt ved p, og sannsynligheten for at den ikke inntreffer (1-p) vil oddsen være $p/(1-p)$ (Braut, 2020). Når en dividerer to odds, vil OR være bestemt av hvor store forskjeller det er mellom de to. Større

forskjeller gir dermed større OR. $OR = 1$ vil si ingen sammenheng mellom de to hendelsene da oddsene for de to motstridende utfallene er like store. $OR > 1$ vil si en positiv sammenheng med større odds for utfallet i teller, samt $OR < 1$ vil si at oddsene har en negativ sammenheng, og dermed mindre odds for utfallet i teller (Braut, 2020). SPSS kalkulerer odds ratio med grunnlag i referansekategorien, da de variabler som havner i konstanten.

En grunn til å ikke bruke original betaverdi for tolkning av data er at den logistiske funksjonen vår er basert på dikotom avhengig variabel. Beta forteller oss prosentvis endring av den uavhengige variabelen når den avhengige variabelen endres ved en prosent (Statistisc Solutions, 2021). Ved en kontinuerlig avhengig variabel vil det dermed bli vanskelig å tolke original beta. Vi kan derimot se ved OR verdien om beta er negativ eller positiv ut ifra om den er større eller mindre enn 1.

5.3.3 Andre statistiske mål

For å undersøke hvor gode modellene i analysen er vil vi se på mål som «Percentage Correct» og «Nagelkerke R^2 ». Vi får disse dataene for alle logistiske analyser vi kjører. Percentage Correct forteller oss hvor prosentvis korrekt modellen er, mens Nagelkerke R^2 forklarer hvor mange prosent av variasjonen modellen kan forklare av datagrunnlaget (IBM, 2014). Sistnevnte har vært diskutert blant statistikere om hvor stor variasjon det faktisk kan forklare da det finnes mange mål og ulike formuleringer for R^2 for en logistisk funksjon. Vi har valgt denne med grunnlag i at den er justert for verdier mellom 0 og 1 (IBM, 2014).

5.4 Evaluering av metode

Ved bruk av kvantitativ metode og spørreundersøkelser kan det oppstå problemer underveis. Slike problemer kan potensielt svekke resultatene av analysen og er derfor viktig å være klar over. Det er også viktig å merke seg mulige mangler og utfordringer ved undersøkelsen. Vi vil i det påfølgende kapittelet derfor gjennomgå spørreundersøkelsens reliabilitet og validitet.

5.4.1 Reliabilitet

Reliabilitet er et viktig begrep i all forskning og forteller oss om resultatene vi finner er pålitelige (Johannesen, et al., 2011, s.44). For at undersøkelser skal være pålitelige er det viktig at det foreligger nøyaktige data. Datas nøyaktighet kan påvirkes av ulike faktorer, blant annet av hvordan de utformes, samles inn og bearbeides. Spørsmål og ord brukt i undersøkelsen kan tolkes ulikt av respondentene og man kan ikke med sikkerhet vite om det bare er respondenter fra ønsket utvalg som deltar i undersøkelsen.

En metode for testing av reliabilitet er å kjøre samme undersøkelse to ganger på samme utvalg, for så å sammenligne resultatene. Ved anonyme undersøkelser er dette vanskelig, da det er umulig å finne tilbake til respondentene (Johannesen, et al., 2011, s.44). Ettersom spørreundersøkelsen i denne oppgaven var anonym, hadde vi ikke mulighet til å teste reliabiliteten på denne måten. Vi har for øvrig vært svært nøye med bearbeiding og analyse av undersøkelsens data og vi har ved hjelp av frekvenstabeller sjekket at dummy kodingen ble gjort riktig.

5.4.2 Validitet

En undersøkelses validitet er en betegnelse på hvor godt man klarer å måle det man er ute etter og følgelig om dataene man har innhentet gir gyldige resultater. Dermed forteller validiteten oss i hvilken grad man har klart å måle ønsket variabel i undersøkelsen korrekt (Oppen, et al., 2020, s.91). Hvilke spørsmål som stilles samt kvaliteten på spørsmålene har innvirkning på tilliten til analysen. Er ikke kvaliteten god nok vil det ikke være grunnlag for å konkludere med at resultatene man finner samsvarer med virkeligheten.

Begrepsvaliditet defineres som samsvaret mellom teoretisk begrep og operasjonelt mål (Oppen, et al., 2020, s.91). I denne oppgaven består det teoretiske begrepet av de uavhengige variablene «inntekt», «foreldre», «venner» og «media og teknologi» og deres påvirkning på investeringsatferd. Operasjonelle mål er i hvilken grad vi klarer å fange opp virkningen disse har uten underforliggende årsaker. Det er derfor nødvendig med kontrollspørsmål i mer komplekse undersøkelser. I vår undersøkelse har vi kontrollvariabler for hver uavhengige variabel som skal utelukke alternative faktorer som kan påvirke utfallet. Under presenteres tabell 2 som viser spørsmål for ulike variabler. Alle spørsmålene kan leses i vedlegg 1 som viser hele spørreundersøkelsen.

Variabler	Spørsmål
Inntekt	3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 23
Foreldre	7, 8, 13, 15, 16, 17 pkt.2
Venner	14, 17 pkt. 1,
Media og teknologi	18, 30
Risiko	19, 20, 21
Andre spørsmål	1, 2, 11, 17 pkt.4&3, 22, 24, 25, 26, 28, 29

Tabell 2. Variabler og spørsmål i undersøkelsen.

I en analyse vil man ofte trenge flere kontrollspørsmål. Disse kan ikke innhentes i ettertid ved en anonym spørreundersøkelse og kan dermed potensielt svekke validiteten til resultatene. Vi brukte av denne grunn mye tid på utforming av undersøkelsen samt gjennomføring pre-tester før utsendelse.

I tillegg til begrepsvaliditet ser vi det som hensiktsmessig å kommentere begrepene intern- og ekstern validitet. Førstnevnte handler om i hvilken grad man kan konkludere med årsakssammenhenger. Er undersøkelsen internt valid kan man med sikkerhet si at påvirkningen skyldes den undersøkte årsaken (Johannesen, et al., 2011, s.365) Ulike trekk innen intern validitet er modning, testing, historie og frafall. Det er viktig å få frem at historie

kan ha en påvirkning på effektene vi studerer og i denne oppgaven står særlig koronapandemien sentralt. Pandemien kom til Norge i mars 2020 og førte med seg strenge restriksjoner. Som nevnt i kapittel 3.3 fikk man som følge av pandemien mer tid hjemme og mindre muligheter til normalt forbruk. Denne kombinasjonen kan ha ført til at flere hadde tid til å sette seg inn i aksjemarkedet og den lave renten. Videre kan dette ses på som en årsak til at mange tok skrittet og flyttet sparepenger fra banken til aksjemarkedet. Dette er derfor viktig å ta hensyn til i analysen.

Ekstern validitet måler om resultatene kan generaliseres til andre settinger og dermed dens realisme (Johannesen, et al., 2011, s.367). Vår spørreundersøkelse ble sendt til dem i vår omgangskrets, med oppfordring til videre deling. Ved utdeling på denne måten kan vi ikke med sikkerhet si at vårt utvalg skiller seg systematisk fra den populasjonen vi prøver å generalisere. Vi kan derfor risikere utvalgsskjevhet der enkelte enheter kan være underrepresentert i utvalget. Unge voksne er en stor populasjon hvor det kan være forskjeller på miljø og livsfase. Det var forventet at vi fikk mest svar av studenter ettersom vi selv er studenter.

6 Data

Dette kapittelet er delt inn i tre deler. Innledningsvis blir det redegjort for primær- og sekundær data. Videre i andre del presenteres en gjennomgang av ønsket utvalg, etterfulgt av en grundig gjennomgang av prosessen rundt oppgavens datainnsamling.

6.1 Primær- og sekundærdata

I startfasen av studier og forskning generelt er det nødvendig å etablere en oversikt over hvilke data som trengs, hvilke som allerede finnes, samt hvilke man må hente selv. Det skilles mellom primærdata og sekundærdata og det er ofte forskningsspørsmålet/problemstillingen som avgjør hvilke data som er relevante. I noen tilfelle brukes både primærdata og sekundærdata (Sundbye & Nisted, 2017).

«Primærdata er data som samles inn for å gi svar på en avgrenset problemstilling» (Sundbye & Nisted, 2017). For å etablere det datagrunnlaget som er nødvendig går man til ønsket utvalg og spør brukerne direkte og følgelig henter relevant data. «Sekundærdata er datakilder som allerede eksisterer» (Sundbye & Nisted, 2017). Dette kan være publiserte markedsundersøkelser, forskningsartikler eller annen tilgjengelig informasjon.

I oppgavens kapittel 3 og 4, henholdsvis litteratur- og teorikapittel, brukes det i utgangspunktet sekundærdata, mens analysen i kapittel 7 baseres på primærdata.

6.2 Ønsket utvalg

I forskning er ofte målet å komme så nær virkeligheten som mulig og det finnes ulike måter å gjøre dette på. Populasjonsstudier tar sikte på å undersøke alle enhetene i den gruppen det ønskes kunnskap om. Dette er ofte svært krevende og kostbart å gjennomføre og en alternativ metode er derfor å undersøke et mindre utvalg av enhetene i den ønskede gruppen, da kalt utvalgsundersøkelser (Grønmo, 2021). Målet med utvalgsundersøkelser er å generalisere resultatene og følgelig anta at disse gjelder for hele populasjonen utvalget er hentet fra (Grønmo, 2021).

Ved generalisering er det viktig å undersøke muligheter for å trekke konklusjoner knyttet til den populasjonen utvalget er trukket fra. I denne oppgaven vil dette blant annet tilsi om vi har en relativt lik fordeling av kjønn og andel som investerer/ikke investerer. Et potensielt skjevt utvalg gjør at vi ikke kan generalisere utvalget opp mot virkeligheten og dermed ikke trekke valide konklusjoner (Oppen, et al., 2020, s.65).

Hovedårsaken til at man er opptatt av å tilegne seg et representativt utvalg, er som nevnt over, at man bruker en mindre gruppe respondenter til å si noe om en større populasjon (Oppen, et al., 2020, s.65). Det er imidlertid ikke til å unngå en viss statistisk usikkerhet og denne må tas med i betraktning ved etablering av en konklusjon. I merkantile fag er en sikkerhet på 95% vanlig (Oppen, et al., 2020, s.72).

6.3 Datainnsamling

I det påfølgende kapittelet blir det presentert en grundig gjennomgang av prosessen rundt innhenting av oppgavens data.

6.3.1 Spørreundersøkelse

Bruk av spørreundersøkelser er en vanlig metode for datainnsamling i forbindelse med samfunnsvitenskapelige undersøkelser. I kvantitative spørreundersøkelser blir i utgangspunktet like spørsmål stilt til et stort utvalg respondenter. Utformingen av spørreundersøkelser varierer. I noen tilfeller består undersøkelser av faste svaralternativer, andre ganger er det åpne svar-bokser eller en kombinasjon av begge.

Hensikten med spørreundersøkelsen i denne oppgaven er å avdekke hvilke faktorer som påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Undersøkelsen ble besvart av 285 respondenter i aldersgruppen 18 til 30 år.

Før selve spørreundersøkelsen ble etablert ble det brukt mye tid på å danne et helhetlig bilde av oppgaven, samt å få et klart og tydelig bilde på hvilke data som var nødvendige å hente for å besvare problemstillingen. Ettersom oppgavens problemstilling i stor grad er dagsaktuell, er informasjon om temaet lett tilgjengelig i mediebildet. Det ble også brukt mye tid på å studere

tidligere forskningsoppgaver og spørreundersøkelser for å danne et bilde av hvordan en god spørreundersøkelse bør utformes.

Spørreundersøkelser kan disponeres på ulike måter. De kan for eksempel deles ut personlig, sendes via e-post, deles via lenker eller gjøres over telefon. I vårt tilfelle ble spørreundersøkelsen strukturert og sendt via programmet «Google Skjema». Dette er et mye brukt program, det er enkelt å manøvrere i og er tidligere brukt av flere studenter. Lenken til undersøkelsen ble delt på de sosiale mediene Facebook og Snapchat, samt sendt direkte på meldinger. Videre ble undersøkelsen delt videre av venner og bekjente på deres brukere på sosiale medier. Distribusjon av spørreundersøkelsen på denne måten har både positive og negative sider. På den positive siden har denne metoden bidratt til mange besvarelser ettersom undersøkelsen ble delt videre av flere, og følgelig nådd flere personer enn ellers. Et negativt aspekt ved denne metoden er at utvalget til en viss grad kan blir mindre representativt ettersom man ikke har kontroll på hvem som svarer og på hvilket grunnlag de gjør det. Det har likevel blitt konkludert med at denne metoden er den best passende i den gitte situasjonen og følgelig den beste måten å nå målgruppen på 18-30 år, ettersom unge voksne er en stor brukergruppe av disse mediene vist ved figur 3 i kapittel 2.2.3.

6.3.2 Design av spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen består av 11 deler med et begrenset antall spørsmål per side, se vedlegg 1. Dette er et bevisst valg for å holde engasjementet til respondenten oppe og unngå at vedkommende får et inntrykk av at undersøkelsen er lang og tidkrevende. Undersøkelsen består av totalt 27 spørsmål som besvares av alle deltakerne samt tre tilleggsspørsmål som kun skal besvares dersom respondenten investerer i aksjer. Alternativt er det to tilleggsspørsmål dersom respondenten ikke investerer i aksjer.

Undersøkelsen inneholder en kombinasjon av faste svar og åpne svar-bokser. Dette er gjort av ulike årsaker. For det første er det i utgangspunktet enklere og mindre tidkrevende å analysere spørsmål med faste svar samtidig som det ofte går fortere for respondenten å gjennomføre undersøkelsen. Vi har av denne grunn valgt å utforme de 27 første spørsmålene med forhåndsbestemte svaralternativer. For disse spørsmålene må respondenten velge mellom gitte

alternativer hvor noen spørsmål er flervalg og andre kun gir mulighet til å velge ett alternativ. Utfordringen ved å bare tilby lukkede spørsmål er at man potensielt mister relevant informasjon. Etter nøye vurdering valgte vi derfor å utforme spørsmålene om henholdsvis «hvorfor og hvorfor ikke respondenten investerer i aksjer» som hybrid-spørsmål med både gitte svaralternativer og muligheten til å danne egendefinerte svar.

6.3.3 Spørreundersøkelsens oppbygning

Første og andre del av spørreundersøkelsen tar for seg bakgrunnsinformasjon om respondentene. Her kartlegges det for kjønn, alder, utdanning/jobb og respondentenes økonomiske stabilitet. Disse spørsmålene er stilt for å danne et bilde av hvem respondenten er, og hvilken livssituasjon de har.

Del tre av undersøkelsen kartlegger respondentenes personlige økonomi og det stilles her spørsmål angående inntekt, lån og arv/økonomiske gaver. Disse spørsmålene blir brukt til å avdekke en potensiell sammenheng mellom inntekt og investering.

Spørsmålene i del fire skal hovedsakelig brukes for å undersøke om venner og familie påvirker investeringsatferd. Her stilles det spørsmål om respondenten har foreldre og/eller venner som investerer i aksjer, om respondentens foreldre har opprettet konto for kjøp/salg av aksjer og om respondenten har mottatt økonomisk støtte fra sine foreldre. De siste spørsmålene i del 4 har til hensikt å avdekke i hvilken grad foreldre og venner påvirker. Respondenten skal rangere disse svarene på en skala fra 1-5.

I del fem blir respondenten spurt om forhold rundt media og teknologi. Hensikten med disse spørsmålene er å kartlegge i hvilken grad media og teknologi påvirker unge voksne til å starte med aksjeinvestering. Spørsmålene i denne delen brukes i analysen av om media og teknologi påvirker unge voksne til å investere.

Del 6 av spørreundersøkelsen har som formål å avdekke risikoholdninger. Denne delen består av tre spørsmål. I det første spørsmålet skal respondenten rangere egen grad av risikotakning

på en skala fra 1-5. De to neste spørsmålene omhandler hypotetiske spill. Disse spørsmålene brukes til å avdekke en potensiell sammenheng mellom risikoholdning og investering.

I del 7 svarer respondenten på enkle spørsmål om aksjer. Disse spørsmålene er satt opp for å danne et bilde av i hvilken grad respondentene besitter generell kunnskap om aksjer. Disse spørsmålene skal i utgangspunktet brukes som kontrollspørsmål i analysen.

Del 8 inneholder spørsmål knyttet til respondentenes egen sparing og investering. Her skiller vi mellom de deltakerne som investerer i aksjer og de som ikke gjør det. De som svarer ja får spørsmål om hvorfor de velger å investere i aksjer (del 9), mens de som svarer nei får spørsmål om hvorfor de velger å ikke gjøre det (del 10).

Etter disse spørsmålene er undersøkelsen ferdig og respondentene blir ført videre til siste side (del 11) hvor vi takker for deltakelsen.

6.3.4 utfordringer ved utforming av spørsmål

Formålet til del 6 av undersøkelsen er som beskrevet over å kartlegge respondentens risikoholdninger. Undersøkelser av risikoholdninger kan i mange sammenhenger være vanskelig å gjøre valide. Respondentenes svar i spørreundersøkelsen er en egenvurdert oppfatning av hva de «tror» de ville valgt i en gitt situasjon. utfordringen er at hva man «tror» man ville valgt og hva man faktisk ville valgt kan være forskjellig.

For å finne den mest korrekte måten å kartlegge personers risikoholdninger på har vi lest flere studier og brukt disse som inspirasjon og faglig grunnlag. I artikkelen «*Can We Measure Individual Risk Attitudes in a Survey?*» ser forfatterne på validiteten innen risikoaversjon ved å gi respondentene lotterispørsmål og begrunner dette med at slike spørsmål til en viss grad kan brukes til å vise grad av aversjon hos den enkelte (Ding, Hartog & Sun, 2010). Spørsmålene fra artikkelen tar utgangspunkt i en artikkel skrevet av Guiso og Paienella's, men bruker et mye mindre beløp som referansepunkt, på 1000 yuan (ca. 1300kr). I artikkelen til Guiso og Paienella (2004, s. 4) diskuteres det for at større beløp vil få fram større grad av risikoaversjon. De bruker et beløp på 5000 euro (ca. 50 000kr). Begge undersøkelsene gir

utslag i risikoaversjon. Med inspirasjon fra disse artiklene er det utarbeidet to prospekt stilt ved spørsmål (20) og (21) i undersøkelsen. Disse kan leses i vedlegg 1.

Ved prospekt I og II, spørsmål (20) og (21), er det valgt å sette referansepunktet i våre spørsmål til 15 000kr. Dette har vi gjort fordi vårt utvalg (18-30 år) generelt sett har lavere gjennomsnittlig inntekt enn resten av de voksne arbeidstakerne (30+ år). Vår antagelse er at dette beløpet er stort nok til at det vil ha betydning for våre respondenter i et risikoperspektiv. Som gjennomgått i kapittel 4.2.2 vil dette lettere gi utslag for risikoaversjon da det beveger seg lengre ifra referansepunktet og lenger ut på den konkave kurve.

Prosentatsen i prospekt II på 10% er valgt ut fra undersøkelsene studert over. Denne satsen vil ved en høyere verdi redusere en mulighetseffekt forklart i teoridelen i kapittel 4.2.3. En slik effekt kan vi se i andre pengespill som lotto og denne vil kunne forvirre de resultater av risikoaversjon vi er ute etter. Negativt med en slik prosentats på 10% er at det historisk sett er lite sannsynlig med en slik avkastning i aksjemarkedet. Vi belager spørsmålet på å undersøke risikoholdninger og blander ikke sammenhenger fra aksjemarkedet inn i prospektet.

6.3.5 Pre-test

Under utarbeidelsen av spørreundersøkelsen ble det gjort kontinuerlige korrigeringer og forbedringer. Undersøkelsen ble testet flere ganger på venner og bekjente før det endelige resultatet på nytt ble testet av andre personer. Ved å utføre pre-tester fikk vi bekreftet at alle spørsmålene var klare og at tidsrammen var rimelig.

Personene som gjennomførte pre-testen, ga konstruktiv kritikk og gode tilbakemeldinger. Etter en grundig prosess med flere utkast ble sluttresultatet en forståelsesfull spørreundersøkelse med et klart formål; kartlegge hvilke faktorer som påvirker unge voksne til å investere i aksjer.

6.4 Registrering og omkodning av data

For registrering og bearbeiding av data brukte vi analyseprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). For å kunne kjøre analyse i SPSS må data omkodes slik at verdiene kan tolkes av programmet. SPSS analyserer tall og ikke tekst og alle kategorier er

derfor omkodet til dummy variabler med unntak av spørsmål (2) og (20). De omkodete variablene inkluderer alle ja/nei spørsmål, verdier av tekstsvar og spørsmål med skalering fra 1-5.

Spørreundersøkelsen er bygget opp av spørsmål som inkluderer variabler på nominal-, intervall-, forholdstall-, og ordinalnivå. Alle har gjensidig utelukkende kategorier, men spørsmål på ordinalnivå skiller seg ut ved at de kan rangeres på en logisk måte og dermed skaleres (Johannesen, Christoffersen & Tufte, 2011, s. 271-272). Ved og også omkode disse til dummies unngår man å definere «svært liten grad» som fem ganger så mye som «svært stor grad». Dette inkluderer spørsmål (6) og (17-19).

I spørsmålene om lønn (9), lån (12) og sparing (23) er svaralternativene satt opp i intervaller og har dermed logisk ordning. Vi har likevel omkodet også disse til dummies da svaralternativer som «mer» gjør at programmet trenger tallverdier for å kunne analysere dem.

Ikke alle spørsmålene fra undersøkelsen er relevante å kjøre gjennom regresjonsanalysen ettersom de ikke er ment som en forklarende faktor til investering, men inkludert for å gi et helhetlig bilde og utgangspunkt for diskusjon. Spørsmål (28-32) er derfor ikke inkludert i regresjonen. Dette er spørsmål som angår inspirasjon til å investere og spørsmål om hvorfor en ikke investerer. Disse spørsmålene er kun stilt til de som henholdsvis investerer og de som ikke investerer og vil kunne gi misvisende resultat om de blir tatt med i regresjonen. Spørsmål om respondenten ville kjøpt aksjer dersom foreldre eller venner anbefalte det (17 pkt. 3&4) er heller ikke inkludert i regresjonen ettersom disse også er ment til diskusjon.

Omkoding til dummyvariabler gjør at vi får en variabel per svarkategori noe som totalt utgjør 141 variabler. Disse er listet opp i vedlegg 2.

7 Analyse

Dette kapittelet består av oppgavens analyse. Innledningsvis kommer det en gjennomgang av analysens deskriptive statistikk hvor vi tar sikte på å gi et klart og oversiktlig bilde av de grunnleggende dataene i analysen. Videre i kapittelet blir det presentert ulike korrelasjoner, etterfulgt av samtlige logistiske regresjonsanalyser som vi bruker til å bekrefte eller forkaste oppgavens hypoteser.

7.1 Deskriptiv statistikk

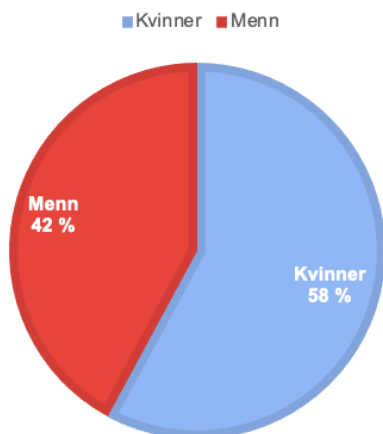
Tabell 3 viser deskriptiv statistikk av utvalgte variabler. Denne kan brukes til å gi en indikasjon på hvem respondentene er. Antall besvarelser, N er konstant på 285 og betyr at alle spørsmål er besvart av alle respondentene. Videre viser minimum og maksimum henholdsvis laveste og høyeste verdi for variabelen. Variabler med 0 som minimum og 1 som maksimum er dummy variabler.

	N	Minimum	Maksimum	Sum	Gjennomsnitt	Standardavvik
Investerer	285	0	1	126	.44	.498
Investerer ikke	285	0	1	159	.56	.498
Kvinner	285	0	1	165	.58	.495
Menn	285	0	1	120	.42	.495
Fødeår	285	1991	2002	-	1997.05	2.372
Videregående/fagskole utdanning	285	0	1	49	.17	.378
Universitet- og høyskole opptil 3 år	285	0	1	142	.50	.501
Universitet- og høyskole opptil 5 år	285	0	1	77	.27	.445
Universitet- og høyskole mer enn 5 år	285	0	1	17	.06	.237
Jobber	285	0	1	69	.24	.429
Jobber ikke	285	0	1	1	.00	.059
Student og jobber	285	0	1	55	.19	.395
Student og jobber ikke	285	0	1	160	.56	.497

Tabell 3. Spørreundersøkelse: Deskriptiv statistikk.

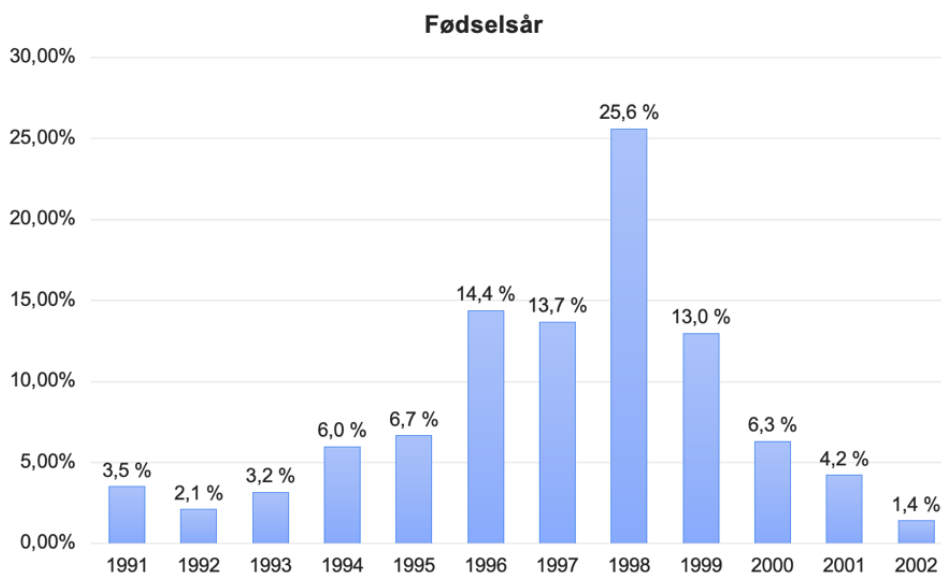
Bakgrunnsinformasjon

Spørreundersøkelsen ble besvart av 285 respondenter hvorav 165 kvinner og 120 menn. Dette utgjør en fordeling på 58% kvinner og 42% menn, noe som gir en relativt lik kjønnsfordeling vist i figur 14.

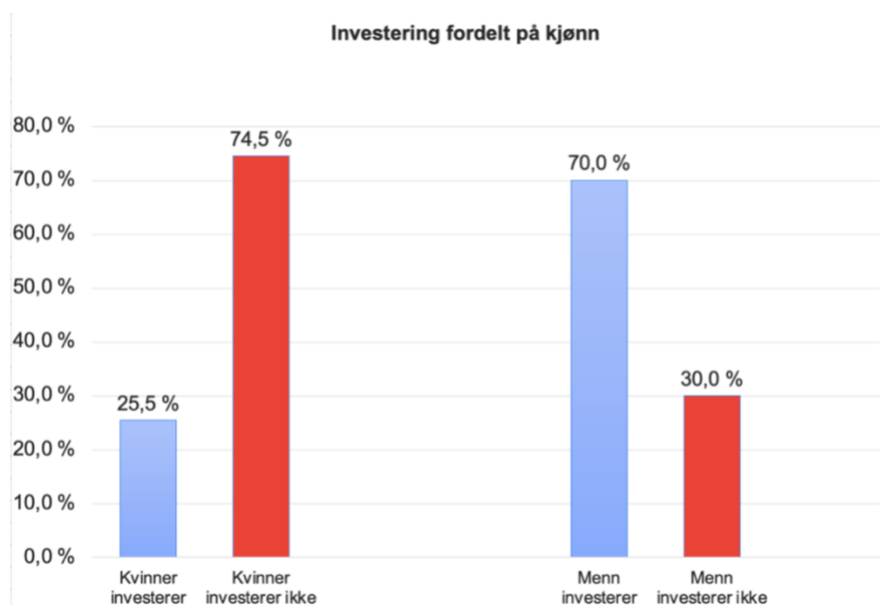
Figur 14. Spørreundersøkelse: Kjønnsfordeling.

Figur 15 viser at undersøkelsen ble besvart av flest respondenter født i 1998, disse utgjør 25,6% av utvalget. At flest respondenter er født i 1998 skyldes trolig at vi selv er født dette året og dermed har flest kontakter i denne gruppen.

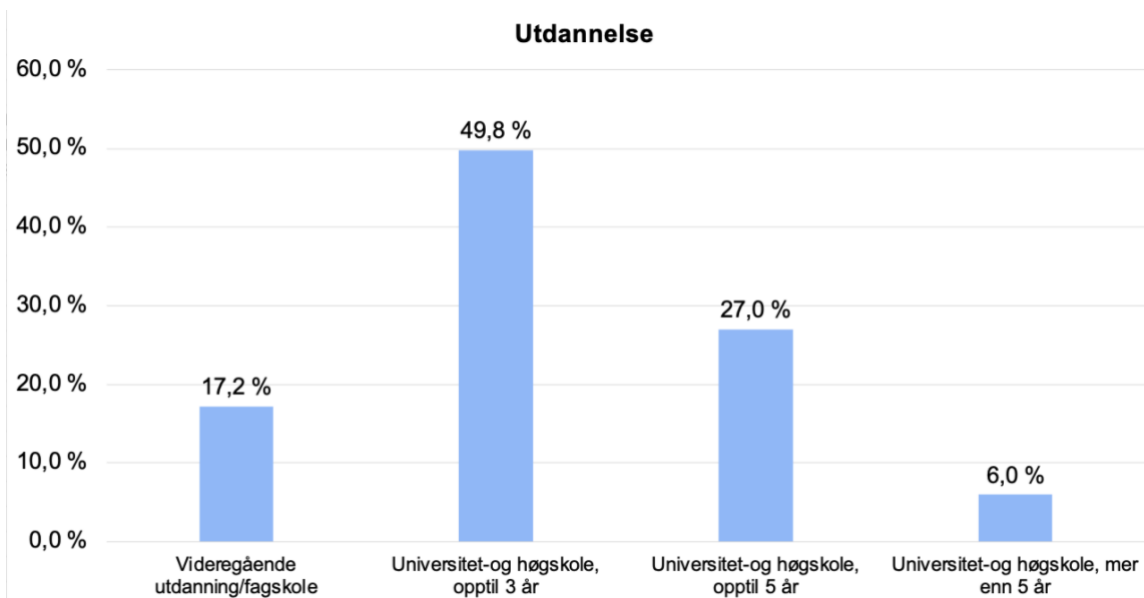
Figur 15. Spørreundersøkelse: Fødselsår.

Av undersøkelsens 285 respondenter investerer 126 i aksjer, dette utgjør 44,2% av utvalget. Dermed har vi 159 respondenter som ikke investerer, altså 55,8%. I figur 16 ser vi at en betydelig større andel av de mannlige respondentene investerer i forhold til kvinnene. Hele 70% av mennene som svarte på undersøkelsen investerer, sammenlignet med bare 25,5% av kvinnene. Disse forskjellene var forventet og stemmer godt med det vi gjennomgikk i kapittel 3.2.

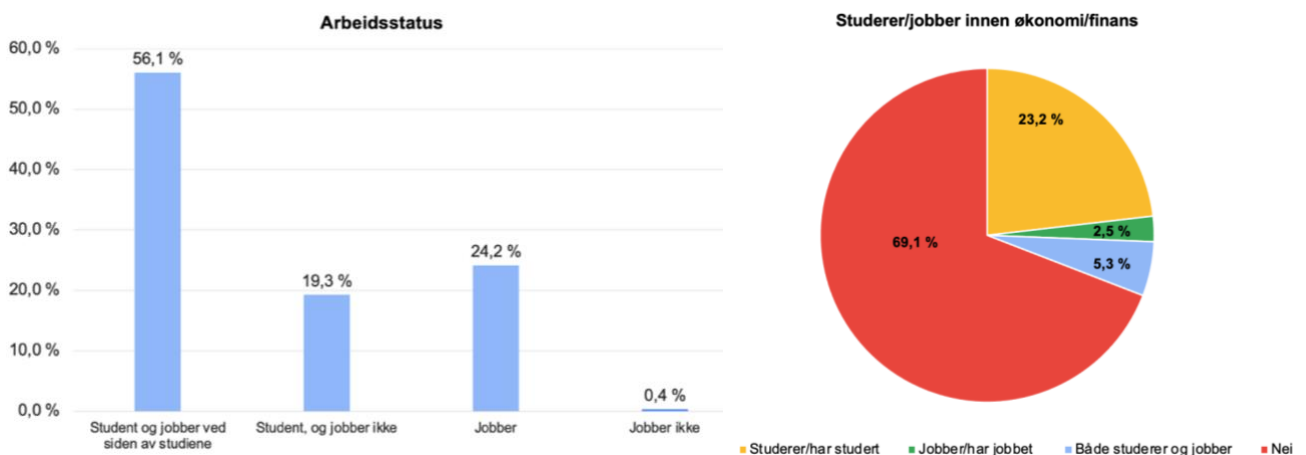
Figur 16. Spørreundersøkelse: Investering fordelt på kjønn.

Figur 17 viser en oversikt over respondentenes utdannelsesnivå og vi ser en tydelig overvekt av respondenter med universitets/høyskoleutdanning opptil 3 år, med totalt 49,8%. Skjevfordelingen her skyldes trolig samme årsak som ved alder. Vi studerer selv det tredje året på universitetet og når følgelig lettest ut til denne gruppen.

Figur 17. Spørreundersøkelse: Utdannelse.

Som vi kan lese av figur 18 er 56,1% av respondentene studenter med jobb på siden, mens 19,3% er studenter uten jobb. Totalt er 75,4% av respondentene studenter. 23,2% av respondentene studerer eller har studert økonomi/finans. Vi ser likevel at den største andelen av respondentene verken studerer eller jobber innen økonomi (figur 19).

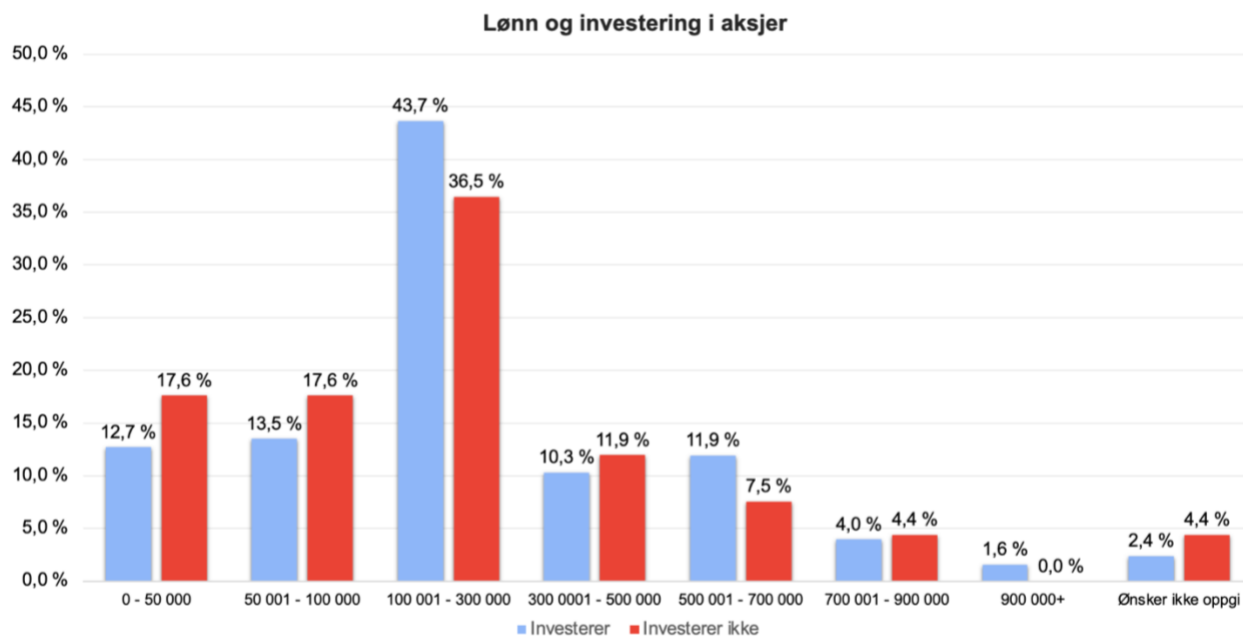
Figur 18. Spørreundersøkelse: Arbeidsstatus.

Figur 19. Spørreundersøkelse: Studerer/jobber innen økonomi.

Personlig økonomi

Figur 20 viser en oversikt over ulike inntektsnivå, inkludert en prosentvis fordeling av «investerer» og «investerer ikke» fordelt på disse inntektsnivåene. Vi ser at den største andelen av respondentene har en bruttolønn mellom 100 001 – 300 000 kr noe som er naturlig da mange av respondentene studerer og grensen før man får fradrag i stipend er på 195 295 kr i 2021 (Lånecassen, u.å.).

Ingen av inntekstintervallene viser store variasjoner mellom de som investerer og ikke investerer. Figuren viser imidlertid at det er litt lavere investeringsaktivitet blant respondentene med de to laveste inntektsgruppene. Det er likevel generelt svært lik fordeling av «investerer» og «investerer ikke» blant alle lønnsnivåene, noe som kan indikere at lønn ikke er avgjørende ved investeringsvalg for våre respondenter. Dette vil vi analysere videre senere i oppgaven.

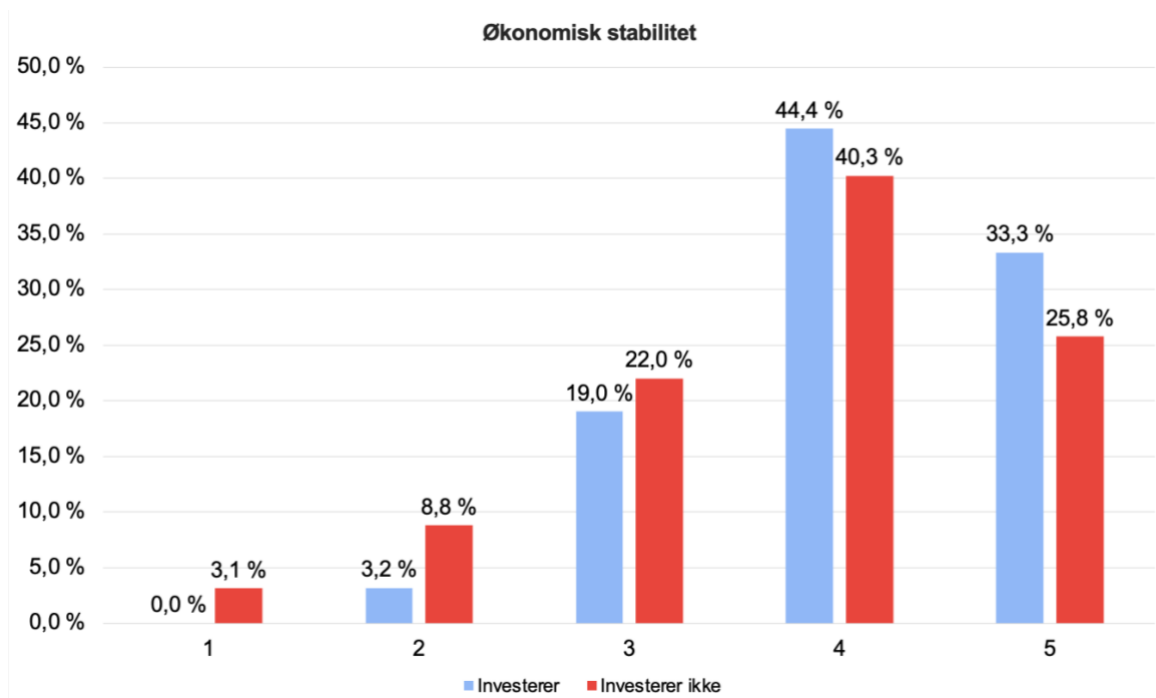
Figur 20. Spørreundersøkelse: Lønn og investering i aksjer.

I forbindelse med aksjeinvestering setter man som nevnt i kapittel 3.1.2 kapital i en relativt usikker posisjon. Investering innebærer stor risiko og en allmenn huskeregel er at man aldri

skal investere mer enn man tåler å tape. Dette betyr at økonomisk stabilitet/kontroll ofte vil være sentralt i forbindelse med investeringsvalg.

Som figur 21 viser kan vi se omtrent samme resonnering hos våre respondenter.

Respondentene ble bedt om å plassere egen økonomisk stabilitet på en skala fra 1-5, hvor «1=svært ustabil» og «5=svært stabil». Figuren viser en oversikt over alle nivåene (1-5) inkludert en prosentvis fordeling av «investerer» og «investerer ikke». Som figuren viser er det ingen ved nivå 1 som investerer i aksjer, mens bare 3,2% av de ved nivå 2 investerer. Største andelen av respondentene som investerer ligger ved nivå 4 og 5. Samtidig ser vi litt større andeler som investerer sammenlignet med de som ikke investerer ved nivå 4 og 5.

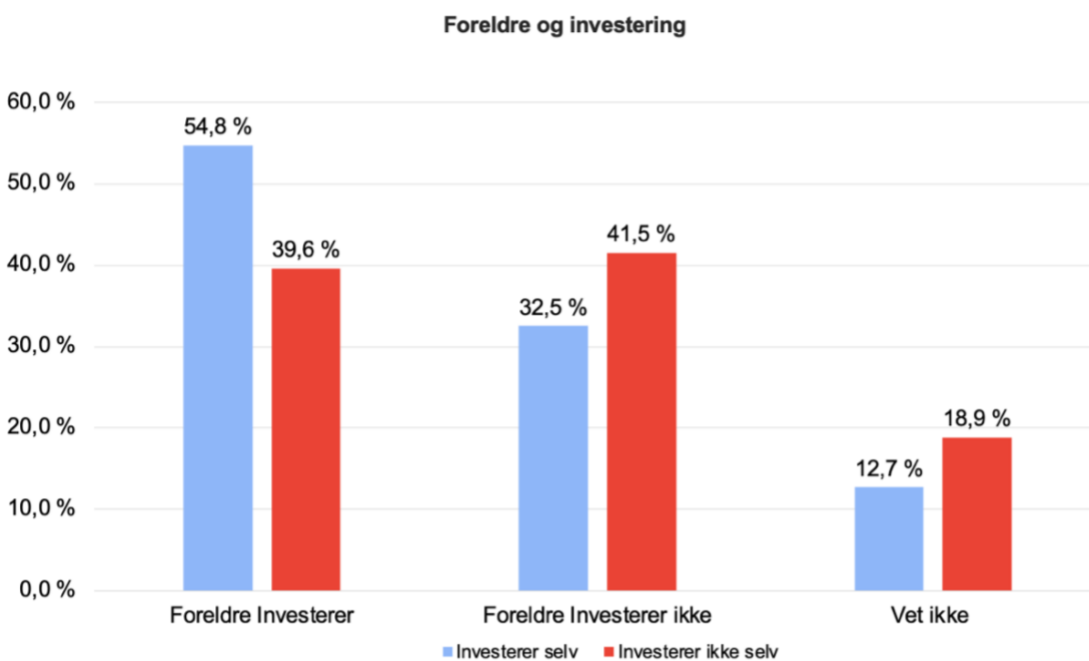
Figur 21. Spørreundersøkelse: Økonomisk stabilitet.

Foreldre og venner

79,6% av respondentene har venner som investerer i aksjer og 46,3% av respondentene har foreldre som investerer.

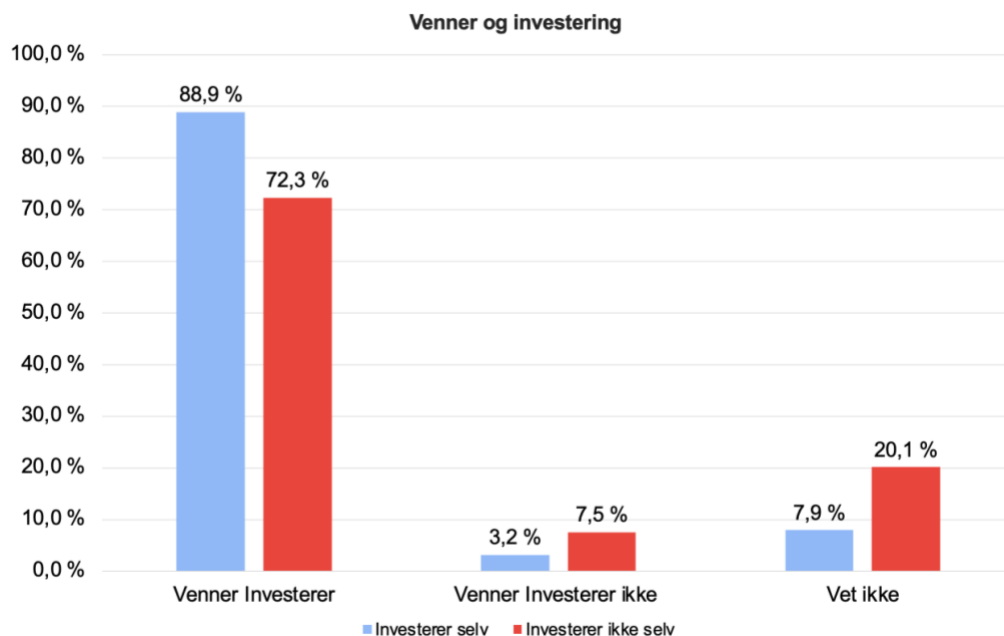
Figur 22 og figur 23 viser en prosentvis fordeling av «investerer» og «ikke investerer» blant respondentene med grunnlag om deres foreldre/venner investerer eller ikke. Første figur viser

at 54,8% av respondentene som investerer i aksjer, også har foreldre som investerer. Samtidig ser vi at 39,6% har foreldre som investerer, men likevel ikke investerer selv. I tilfeller der foreldre ikke investerer, ser vi en litt større andel av respondentene (41,5%) som ikke investerer selv og samtidig en betydelig mindre andel (32,5%) som investerer selv.

Figur 22. Spørreundersøkelse: Foreldre og investering.

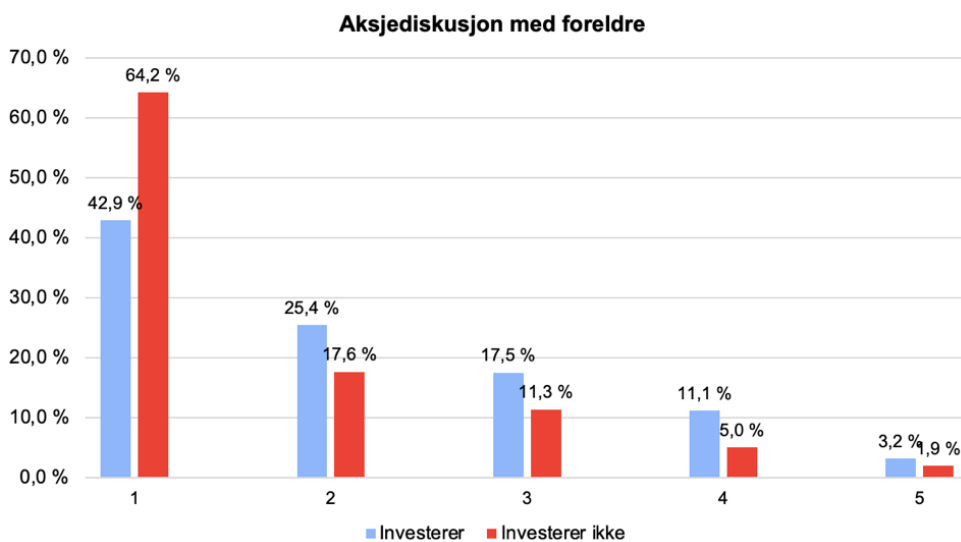
Ser vi på figur 23 om venners investeringsaktivitet ser vi at 88,9% av respondentene som investerer, også har venner som investerer. Samtidig er det 72,3% som har venner som investerer, men som likevel ikke investerer selv. I tilfellene der venner ikke investerer ser vi en lav andel av respondentene (3,2%) som investerer selv og en lav andel (7,5%) som ikke investerer. Det at prosentavvikene mellom å «investere» eller «investerer ikke» har en sammenheng med foreldre og venners investeringer kan muligens vise en kobling mellom disse, dette blir analysert videre senere.

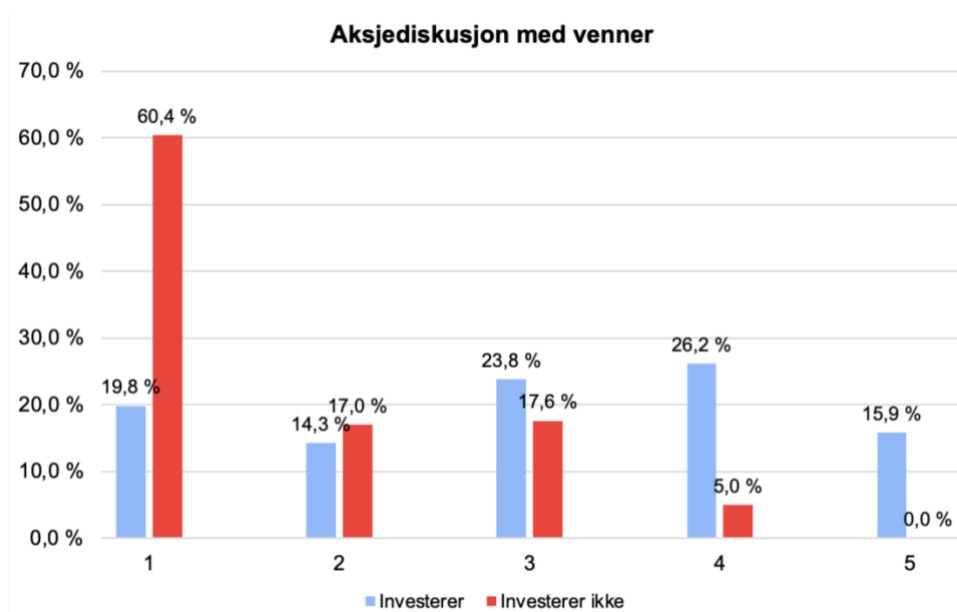
Figur 23. Spørreundersøkelse: Venner og investering.

For å kartlegge i hvilken grad respondentene diskuterer aksjer med venner og foreldre ble de bedt om å rangere fire spørsmål på en skala fra 1-5 (1=liten grad og 5=stor grad).

Fra figur 24 og figur 25 ser vi en relativt stor forskjell ved diskusjon med venner versus foreldre. Fra figur 24 ser vi at det generelt er relativt få av respondentene som diskuterer aksjer med sine foreldre, uavhengig av om de investerer eller ikke. Vi ser imidlertid at det er flere som diskuterer aksjer sammen med venner. Her ser vi også et skille mellom de som investerer og ikke. Totalt 65,9 % av respondentene som investerer har svart nivå 3 eller høyere i forbindelse med aksjediskusjon med venner, sammenlignet med totalt bare 22,6% av de som ikke investerer.

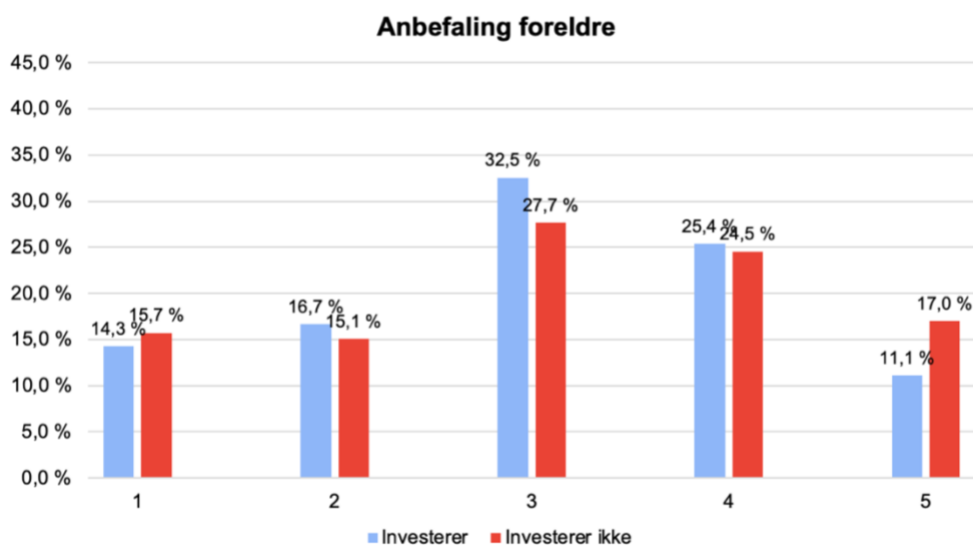
Figur 24. Spørreundersøkelse: Aksjediskusjon med foreldre.

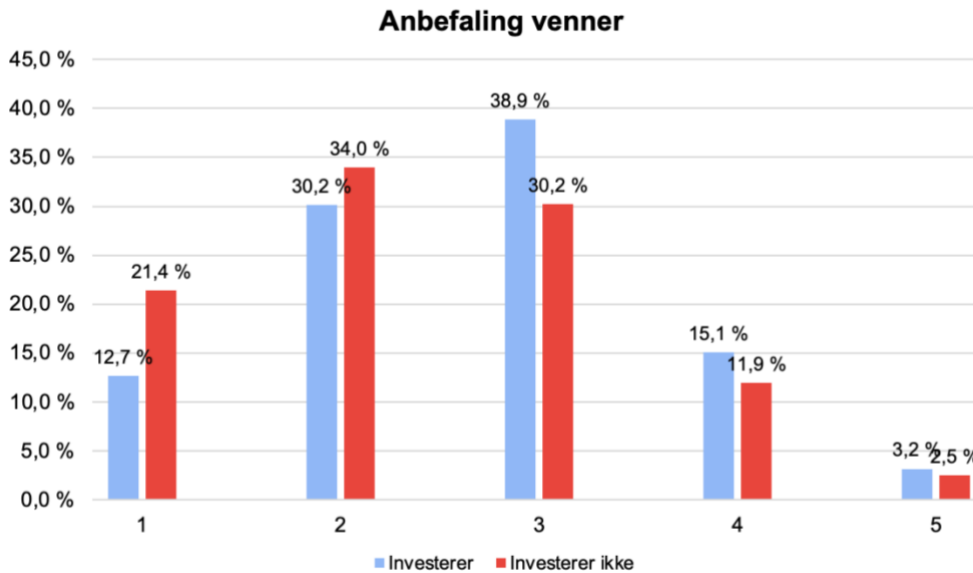
Figur 25. Spørreundersøkelse: Aksjediskusjon med venner.

Videre ser vi på figur 26 og 27 om anbefalinger fra venner og foreldre. Figur 26 indikerer at en relativt stor andel av respondentene ville tatt imot anbefalinger fra sine foreldre. Her ligger de fleste respondentene ved nivå 3 eller høyere. Figur 27 indikerer derimot at relativt få av respondentene ville tatt imot anbefalinger fra venner og den største andelen ligger her ved nivå

3 eller lavere. Det er generelt små forskjeller mellom «investorer» og «investorer ikke» ved begge figurer.

Figur 26. Spørreundersøkelse: Anbefaling foreldre.

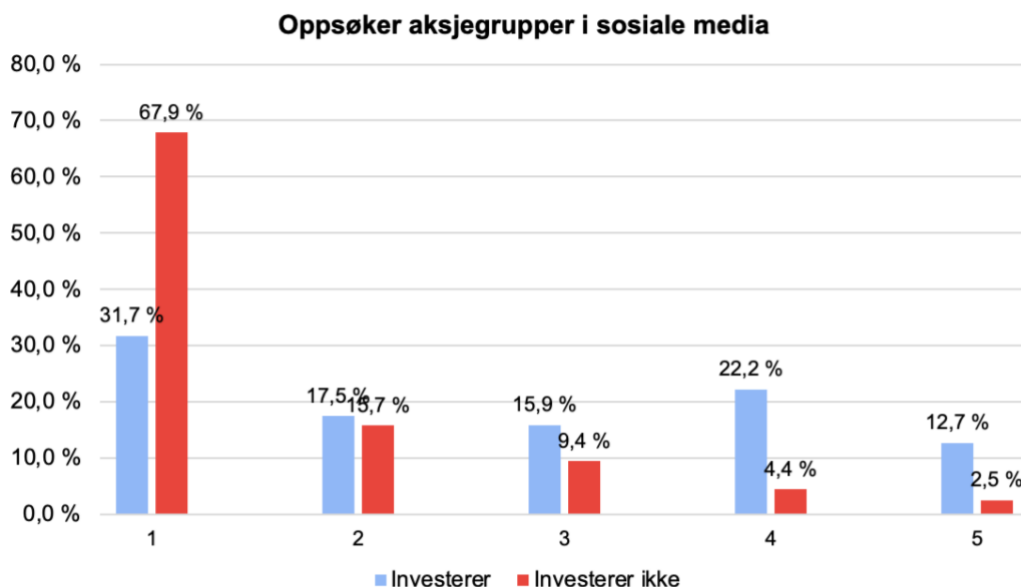

Figur 27. Spørreundersøkelse: Anbefaling venner.

Media og teknologi

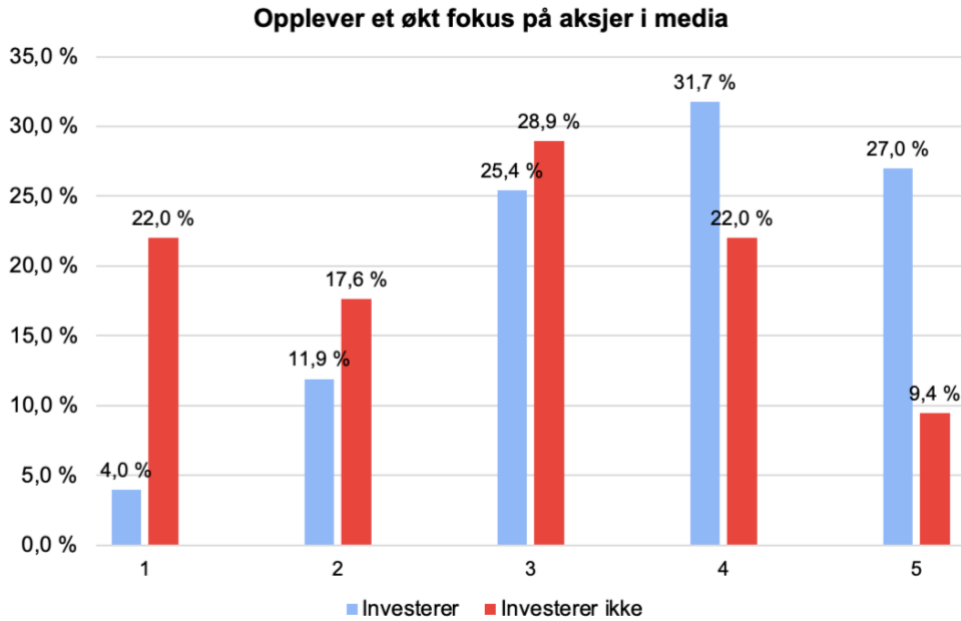
I kapittel 3.5 tok vi for oss hvilken påvirkning media og teknologi har på vår adferd. En økt bruk av smarttelefoner gjør informasjon og kanaler for påvirkning lettere tilgjengelig. For å kartlegge hvordan respondentene opplever media og teknologi i forbindelse med aksjer ble de bedt om å rangere tre spørsmål på en skala fra 1-5 (1=liten grad og 5=stor grad).

Fra figur 28 ser vi at det i hovedsak er respondentene som investerer i aksjer som oppsøker aksjegrupper i media. 50,8% av respondentene som investerer har svart nivå 3 eller høyere, sammenlignet med bare 16,3% av de som ikke investerer. Vi ser imidlertid relativt lave verdier på alle nivå.

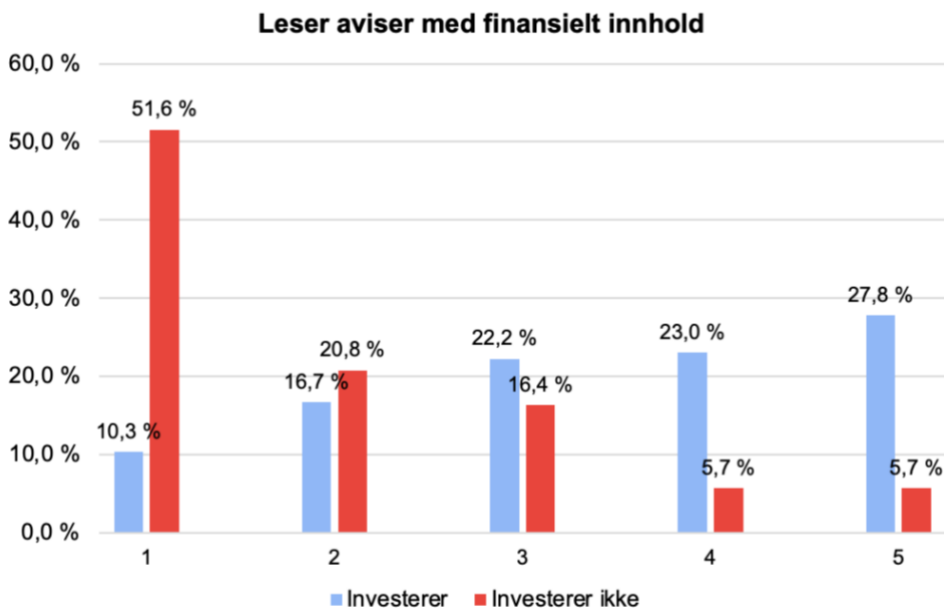
Figur 28. Spørreundersøkelse: Oppsøker aksjegrupper i sosiale media.

Figur 29 viser i hvilken grad respondentene opplever et økt fokus på aksjer i media. Det fremkommer fra figuren at både de som investerer og de som ikke investerer generelt opplever et økt fokus. Vi ser imidlertid at det er respondentene som investerer som opplever den største økningen. Dette kan trolig forklares av at reklame og innhold på nettet blir rettet mot bestemte forbrukere ut ifra hva de søker på og er interesserte i, som diskutert i kapittel 3.5.

Figur 29. Spørreundersøkelse: Opplever økt fokus på aksjer i media.

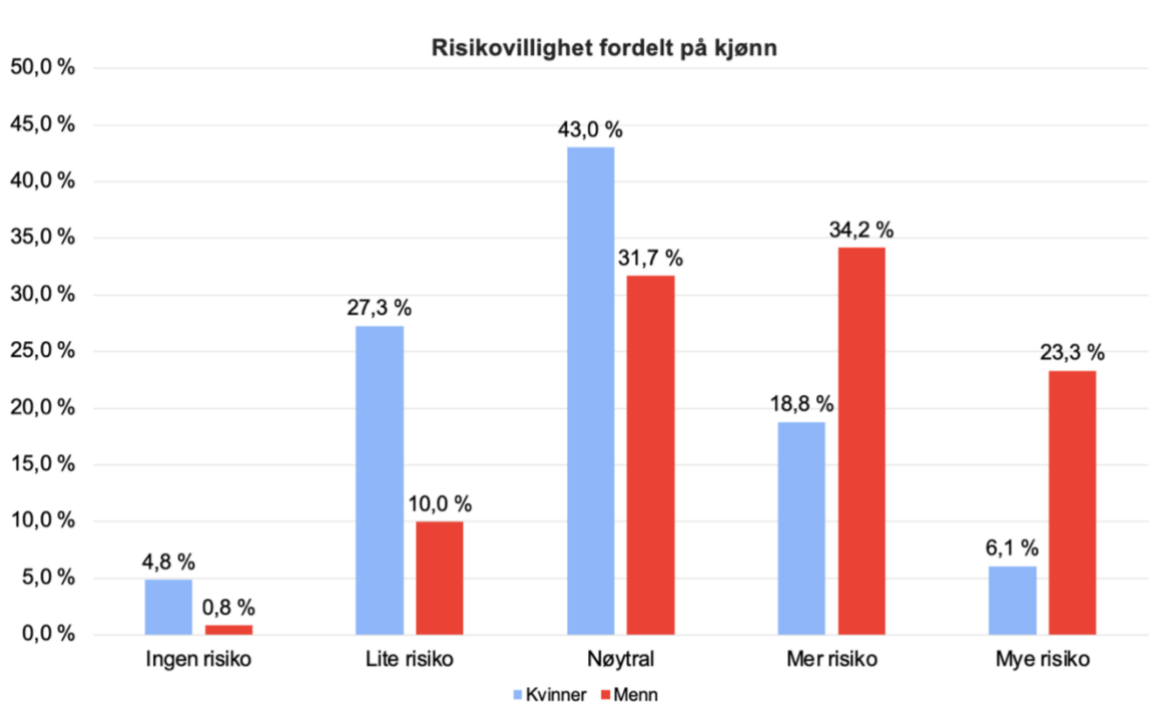
Figur 30 viser en oversikt over i hvilken grad respondentene leser aviser med finansielt innhold. Vi ser her en tydelig forskjell blant de som investerer og de som ikke investerer. Hele 73% av respondentene som investerer har valgt nivå 3 eller høyere, sammenlignet med bare 27,8% av de som ikke investerer.

Figur 30. Spørreundersøkelse: Leser aviser med finansielt innhold.

Risiko

Figur 31 viser en oversikt over respondentenes risikovillighet fordelt på kjønn. Respondentene ble bedt om å plassere seg på en skala fra 1-5 etter hvor mye risiko de normalt er villige til å ta. Vi kan som nevnt i kapittel 2.2.4 dele graden av risikoholdning i tre kategorier; risikoavers, risikonøytral og risikosøkende. Figuren viser et klart skille mellom kvinner og menn. Kvinnene oppleves i stor grad som risikoaverse sammenlignet med mennene, som oppleves som risikosøkende. I kategoriene «ingen risiko», «lite risiko» og «nøytral» finner vi en stor overvekt av kvinner, mens kategoriene «mer risiko» og «mye risiko» har en betydelig overvekt av menn. Dette stemmer godt med litteraturen fra kapittel 3.2.

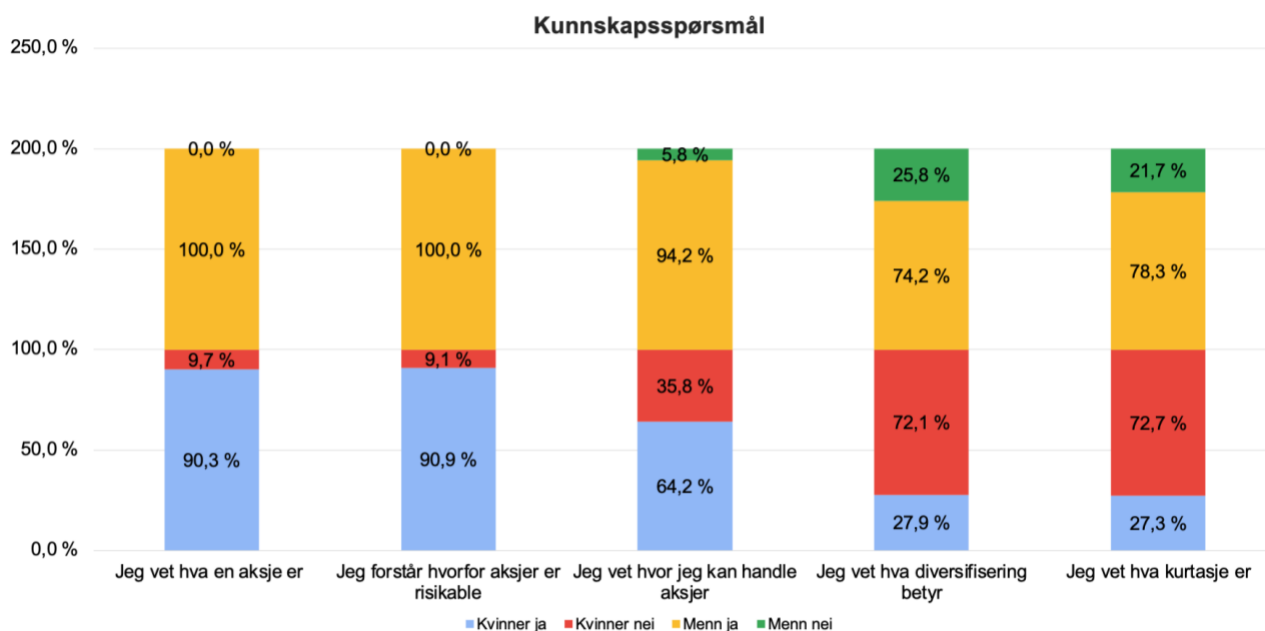

Figur 31. Spørreundersøkelse: Risikovillighet fordelt på kjønn.

Kunnskap

I forbindelse med investering er det en fordel å ha kunnskap om hvordan investering, samt systemene rundt fungerer. Dette gjør en bedre rustet til å ta gode beslutninger og spre risiko. For å kartlegge respondentenes kunnskap stilte vi noen grunnleggende spørsmål. Figur 32 viser respondentenes svar på fem ulike kunnskapsspørsmål hvor de fikk svaralternativene «ja» og «nei».

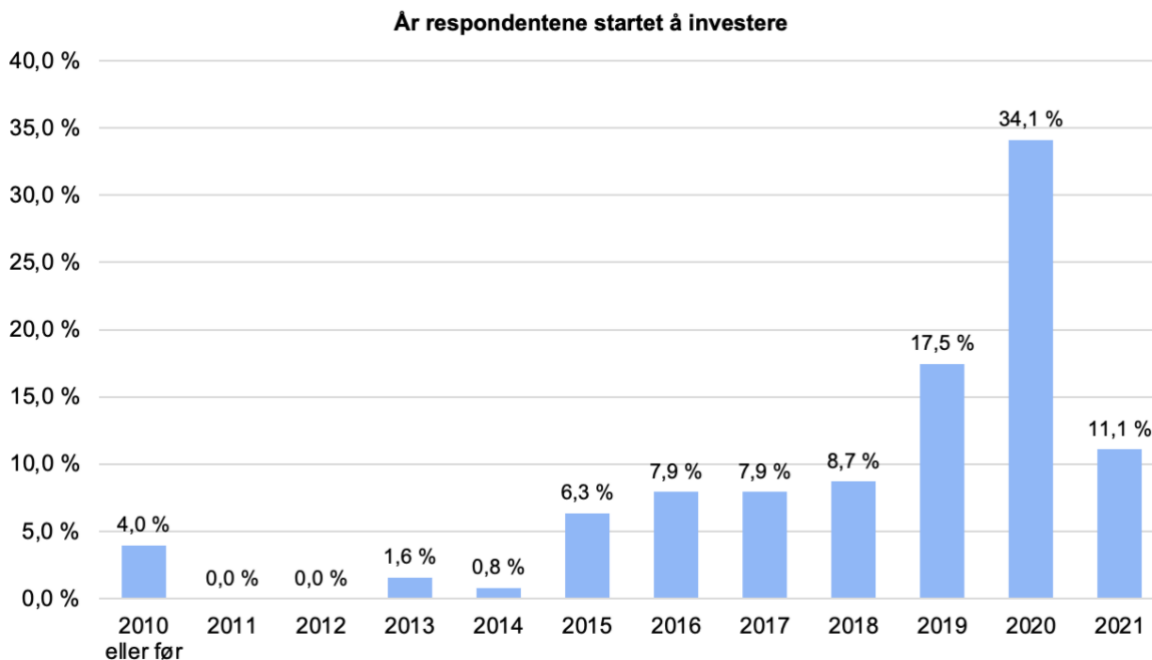
Fra figuren ser vi at på spørsmål nr. 1 og nr. 2 har 100% av de mannlige respondentene svart «ja» på spørsmålet, sammenlignet med henholdsvis 90,3% og 90,9% av kvinnene. På spørsmål nr. 3 har 94,2% av mennene svart «ja», sammenlignet med 64,2% av kvinnene. På spørsmål nr. 4 har 74,2% av mennene svart «ja», og bare 27,9% av kvinnene. På det siste spørsmålet svarte 78,3% mennene «ja» og bare 27,3% av kvinnene. Disse tallene kan gi en indikasjon på at mennene i utvalget har mer kunnskap om aksjer enn kvinnene, noe som også stemmer med litteraturen i kapittel 3.2.1.

Figur 32. Spørreundersøkelse: Kunnskapsspørsmål.

Hvis JA (investorer)

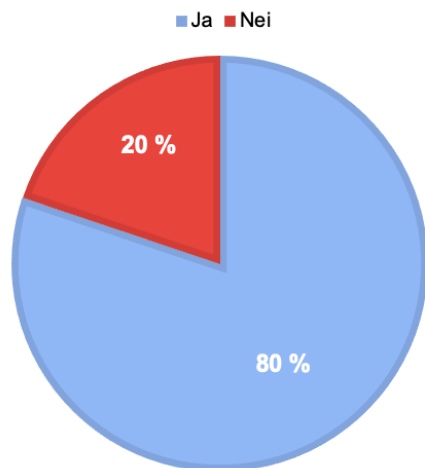
Den delen av respondentene som svarte «ja» på spørsmålet om de investerer i aksjer, fikk videre et spørsmål om hvilket år de startet å investere. I figur 33 ser vi en betydelig økning av antall investorer i 2019 sammenlignet med årene før. Videre ser vi at størst andel av respondentene startet å investere i 2020, dette var å forvente og stemmer godt med teori og litteratur fra kapittel 2.1.1, 3.3 og 4.1. Spørreundersøkelsen vår ble publisert 20.02.2021, og basert på den allerede høye andelen nye investorer i år (11,1%), er det å rimelig å forvente mange nye investorer i 2021 også.

Figur 33. Spørreundersøkelse: År respondentene startet å investere i aksjer.

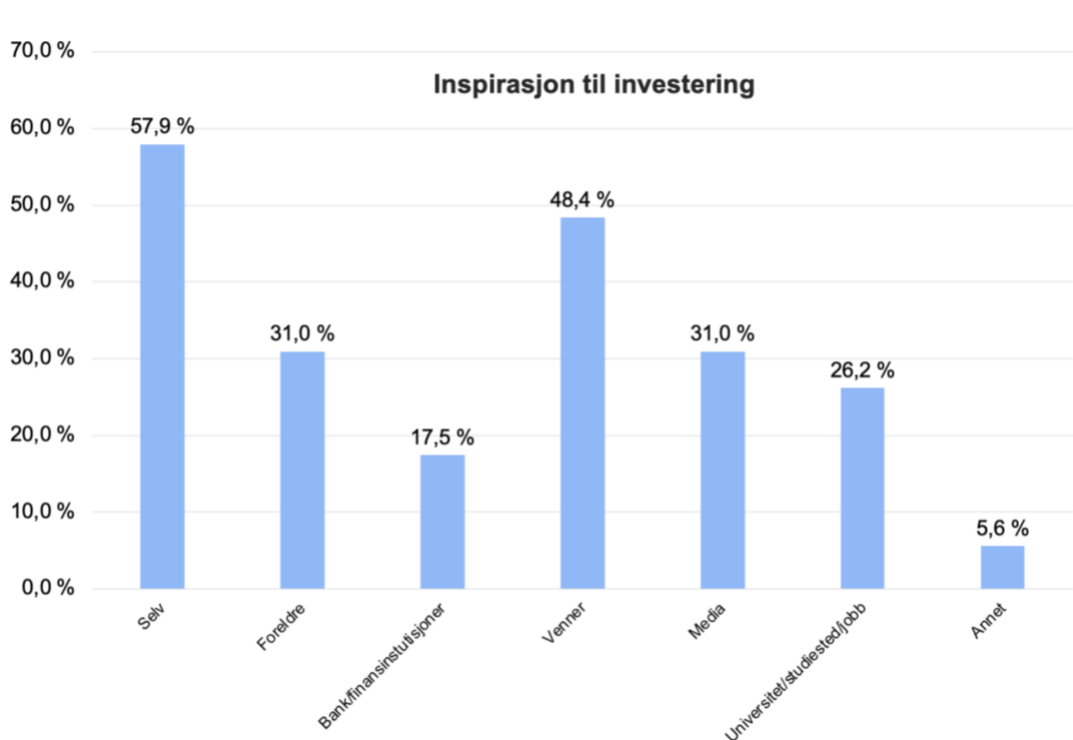
Respondentene som investerer i aksjer, fikk videre spørsmål om de bruker apper aktivt i forbindelse med aksjeinvesteringen. Som figur 34 viser, bruker hele 80% apper aktivt. Dette indikerer at gjennomgangen i kapittel 3.5 om bruk av media til finansielle aktiva også stemmer ved dette utvalget.

BRUKER APPER TIL Å INVESTERE I AKSJER

Figur 34. Spørreundersøkelse: Bruker apper til å investere i aksjer.

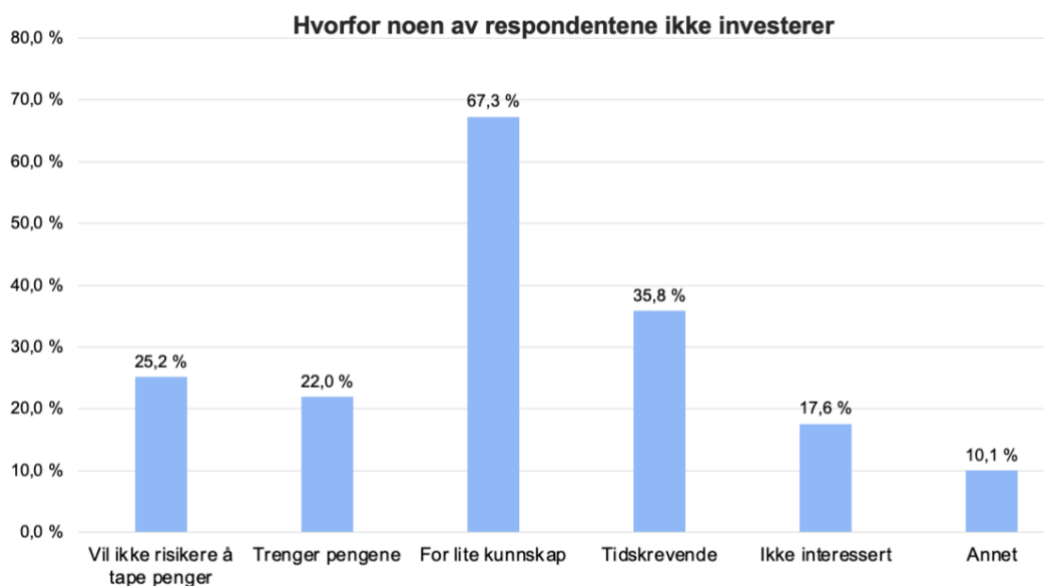
I siste del av undersøkelsen spurte vi respondentene som investerer i aksjer om hva som inspirerte dem til å starte med investering. Dette gjorde vi for å danne et bilde av hvordan respondentene selv føler de har blitt påvirket. Figur 35 viser de ulike flervalg-alternativene og andel i prosent. Siden respondentene hadde mulighet til å velge flere alternativ er den totale prosentandelen 217,6%, noe som vil si at hver respondent gjennomsnittlig svarte på to eller flere alternativ. Hele 57,9% av respondentene svarte at de fant egen motivasjon, mens 48,4% ble inspirert av venner. Både inspirasjon fra foreldre og media ble svart av 31%. Ved kategorien «annet» fikk respondentene mulighet til å skrive inn egendefinerte svar. Her ble det hovedsakelig skrevet andre medlemmer av familien og bøker.

Figur 35. Spørreundersøkelse: Inspirasjon til investering.

Hvis NEI (investerer ikke)

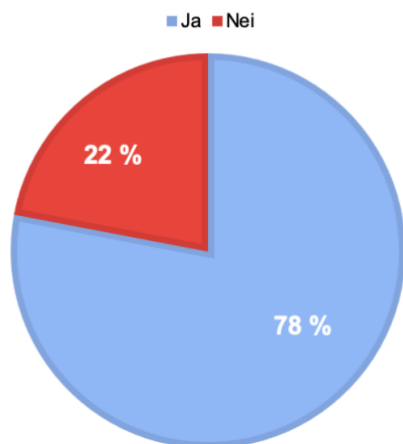
De respondentene som ikke investerer i aksjer, ble spurt om årsaken til dette. Det var også her mulighet til å svare på flere alternativer, den totale prosentandelen er derfor 178%. Figur 36 viser at 67,3% svarte at de ikke har nok kunnskap og dermed ikke investerer. Ved kategorien «annet» skrev respondentene blant annet at de så på aksjer som risikabelt, prioriterte andre sparemåter som BSU, at de ikke hadde råd og at de syntes det var vanskelig.

Figur 36. Spørreundersøkelse: Hvorfor noen av respondentene ikke investerer.

Avslutningsvis fikk respondentene som ikke investerer i aksjer et spørsmål om de ønsker å lære mer og videre starte med investering. Som figur 37 viser svarte hele 78% ja på dette spørsmålet. Dette indikerer at et økt tilbud av informasjon og kunnskapsdeling er ønskelig blant mange og at dette er noe som kunne ført flere investorer til markedet.

ØNSKER Å LÆRE MER OM AKSJER

Figur 37. Spørreundersøkelse: Ønsker å lære mer om aksjer.

7.2 Korrelasjonsmatrise

7.2.1 Avhengig variabel mot uavhengige variabler

Tabell 4 viser samtlige korrelasjoner av spørsmål i undersøkelsen og om respondenten investerer i aksjer. Korrelasjonen er vist ved persons r beskrevet i kapittel 5.2.1 og er utført for et utvalg av spørsmål for å danne oversikt av variabler som korrelerer før vi kjører regresjonsanalysen.

KJØNN	INVESTERE I AKSJER	RISIKOHOLDNING	
Mann	.443 **	Risikovillighet Egenvurdert- 1	-.161**
Kvinne	-.433 **	Risikovillighet Egenvurdert- 2	-.251**
FØDELSÅR		Risikovillighet Egenvurdert- 3	-.134*
ARBEIDSTATUS		Risikovillighet Egenvurdert- 4	.230**
Student/ jobber ikke	-.059	Risikovillighet Egenvurdert- 5	.274**
Student/ jobber	.061	Prospekt I - Betalingsvillighet	.210**
Jobber	-.008	FORELDRE INVESTERER I AKSJER	.151*
Jobber ikke	-.053	FORELDRE OPPRETTET AKSJESPARERKONTO/ OPPFORDRET TIL DETTE	.203**
INNTEKT		VENNER INVESTERER I AKSJER	.204**
0-50 000	-.068	PÅSTANDER FORELDRE/VENNER	
50 001- 100 000	-.056	Diskuterer aksjer med mine venner- 1	-.407**
100 001 – 300 000	.073	Diskuterer aksjer med mine venner- 2	-.037
300 001- 500 000	-.026	Diskuterer aksjer med mine venner- 3	.076
500 001- 700 000	.074	Diskuterer aksjer med mine venner- 4	.299**
700 001- 900 000	-.011	Diskuterer aksjer med mine venner- 5	.309**
KR SPARING I MND		Diskuterer aksjer med mine foreldre -1	-.212**
Under 1000	-.141*	Diskuterer aksjer med mine foreldre - 2	.095
1001-3000	-.002	Diskuterer aksjer med mine foreldre - 3	.088
3001-5000	-.064	Diskuterer aksjer med mine foreldre - 4	.113
5001-7000	.054	Diskuterer aksjer med mine foreldre - 5	.041
7001-9000	.095	PÅSTANDER/ MEDIA OG TEKNOLOGI	
9001-20 000	.120*	Oppsøker grupper på sosiale media som fokuserer på aksjesparing- 1	-.360**
SPARING PLASSERING		Oppsøker grupper på sosiale media som fokuserer på aksjesparing- 2	.023
Fond	.459**	Oppsøker grupper på sosiale media som fokuserer på aksjesparing- 3	.097
BSU	-.030	Oppsøker grupper på sosiale media som fokuserer på aksjesparing- 4	.270**
Sparekonto/Høyrentekonto	-.269**	Oppsøker grupper på sosiale media som fokuserer på aksjesparing- 5	.198**
Annen form for sparing	.075	Opplever et økt fokus på aksjesparing i media- 1	-.258**
Jeg sparer ikke	-.032	Opplever et økt fokus på aksjesparing i media- 2	-.079
SPARING TIDSHORISONT		Opplever et økt fokus på aksjesparing i media- 3	-.039
Veldig kort (ca1-8 uker)	-.080	Opplever et økt fokus på aksjesparing i media- 4	.110
Kort (ca1 år)	-.004	Opplever et økt fokus på aksjesparing i media- 5	.231**
Lang (ca5 år)	.074	Leser aviser med finansielt innhold- 1	-.435**
Veldig lang (10+år)	.092	Leser aviser med finansielt innhold- 2	-.052
JOBBER/STUDERER ØKONOMI		Leser aviser med finansielt innhold- 3	.074
Studenter/har studert	.215**	Leser aviser med finansielt innhold- 4	.254**
Jobber/har jobbet	.087	Leser aviser med finansielt innhold- 5	.304**
Både studerer og jobber på nåværende tidspunkt	.075	ÅRSTALL INVESTERING	
HØYESTE UTDANNELSE		2017	.214**
Videregående utdanning/fagskole	.062	2018	.225**
Universitet/ høyskole (opptil 3 år)	-.124*	2019	.325**
Universitet/ høyskole (opptil 5 år)	.127*	2020	.473**
Universitet/høyskole (mer enn 5 år)	-.075	2021	.255**
ØKONOMISK STABILITET			
Økonomisk stabilitet - 1	-.119*		
Økonomisk stabilitet - 2	-.115		
Økonomisk stabilitet - 3	-.036		
Økonomisk stabilitet - 4	.042		
Økonomisk stabilitet – 5	.082		
ØKONOMISKE MIDLER			
Forskudd på arv	-.121*		
Økonomiske gave	.046		
Forskudd på arv og Økonomisk gave	-.016		

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 4. Korrelasjonsmatrise: Avhengig variabel- Uavhengige variabler.

7.2.2 Uavhengige variabler mot uavhengige variabler

Tabell 5 viser en korrelasjonsmatrise som brukes til å se sammenhenger mellom kjønn og ulike variabler da det innledningsvis har vist seg å være markante forskjeller mellom kjønn innen aksjeinvestering.

INNTEKT	Mann	Kvinne	PÅSTANDER FORELDRE/VENNER	Mann	Kvinne
0-50 000	-.050	.050	Diskuterer aksjer med mine venner- 1	-.387**	.387**
50 001- 100 000	-.096	.096	Diskuterer aksjer med mine venner- 2	.021	-.021
100 001 – 300 000	-.023	.023	Diskuterer aksjer med mine venner- 3	.116	-.116
300 001- 500 000	.012	-.012	Diskuterer aksjer med mine venner- 4	.177**	-.177**
500 001- 700 000	.088	-.088	Diskuterer aksjer med mine venner - 5	.294**	-.294**
700 001-900 000	.175**	-.175**	Diskuterer aksjer med mine foreldre -1	-.195**	.195**
UTDANNING			Diskuterer aksjer med mine foreldre - 2	.152*	-.152*
Videregående utdanning/fagskole	.139	-.139	Diskuterer aksjer med mine foreldre - 3	.024	-.024
Universitet-og høgskole, opptil 3 år	-.168**	.168**	Diskuterer aksjer med mine foreldre - 4	-.100	.100
Universitet-og høgskole, opptil 5 år	.105	-.105	Diskuterer aksjer med mine foreldre - 5	-.002	.002
Universitet- og høgskole, mer enn 5 år	-.065	.065	Tar imot aksjeanbefaling fra venner - 1	-.001	.001
ØKONOMISK STABILITET	.183**	-.183**	Tar imot aksjeanbefaling fra venner - 2	.034	-.034
ÅRSTALL INVESTERING			Tar imot aksjeanbefaling fra venner - 3	.002	-.002
2017	.108	-.108	Tar imot aksjeanbefaling fra venner - 4	-.021	.021
2018	.198**	-.198**	Tar imot aksjeanbefaling fra venner - 5	-.059	.059
2019	.153**	-.153**	Tar imot aksjeanbefaling fra foreldre - 1	.097	-.097
2020	.117*	-.117*	Tar imot aksjeanbefaling fra foreldre - 2	.098	-.098
2021	-.029	.029	Tar imot aksjeanbefaling fra foreldre - 3	.096	-.096
RISIKOHOLDNING			Tar imot aksjeanbefaling fra foreldre - 4	-.130*	.130*
Risikovillighet Egenvurdert- 1	-.113	.113	Tar imot aksjeanbefaling fra foreldre - 5	-.167**	.167**
Risikovillighet Egenvurdert- 2	-.213**	.213**			
Risikovillighet Egenvurdert- 3	-.115	.115			
Risikovillighet Egenvurdert- 4	.175**	-.175**			
Risikovillighet Egenvurdert- 5	.251**	-.251**			
Prospekt - Betalingsvillighet	.336**	-.336**			

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabell 5. Korrelasjonsmatrise: Kjønn - Uavhengige variabler.

7.3 Regresjonsanalyse

Vi vil i dette kapittelet vise resultatene fra den logistiske regresjonen beskrevet i kapittel 5.2.2 for videre å bekrefte eller avkrefte hypotesene. Ettersom vi har omkodet alle spørsmål (med unntak at (2) og (20)) til dummyvariabler vil hver av svarkategoriene fremstå som en variabel. Vi får derfor signifikansnivå og Odds Ratio for hver av svarkategoriene.

I første omgang vil vi presentere logistiske analyser gjort for hver enkelt variabel og deres spørsmål beskrevet i tabell 2 i kapittel 5.4.2. Disse analysene vil gi oss data som ikke blir påvirket av andre kontrollvariabler fra de andre undersøkende faktorene. Her har vi i SPSS valgt en step-metode som kaster ut irrelevante variabler basert på signifikansnivå og på denne måten vises de variablene som er statistisk signifikante steg for steg. Avslutningsvis vil vi presentere en stor analyse der alle variabler er tatt med i samme logistiske analyse. Dette gjøres for at kontrollvariablene fra alle våre spørsmål skal luke ut verdier som ikke påvirker om en investerer i aksjer. Endelig konklusjon vil bli gjort på grunnlag av hovedanalysen.

7.4 Hypotesetesting

7.4.1 Hypotese 1 – Inntekt

Tabell 7 viser de signifikante variablene vi får ved å kjøre en logistisk regresjon under hypotese 1 for «inntekt» med alle relevante spørsmål. Ingen av undersøkelsens inntektsnivå kommer ut som signifikante og blir dermed forkastet.

Kategorien med statistisk størst sammenheng med aksjeinvestering er «har studert, eller studerer økonomi» med en p-verdi på 0%. Her er det også en høy OR-verdi med 3,8 ganger så store odds for å investere i aksjer enn om du ikke studerer økonomi.

Når det gjelder utdanning ser vi at både «Videregående utdanning /fagskole» og «Universitet/høyskole (opptil 5 år)» viser signifikante verdier noe som kan tolkes som om høyere utdanning ikke har sammenheng med aksjeinvestering i vårt utvalg. Det kan imidlertid kommenteres at signifikansnivået er lavere for «Universitet/høyskole (opptil 5 år)», og dermed har høyere OR, da oddsen for at de med høyere utdanning investerer i aksjer er større enn ved andre nivå av utdanning som ligger i referanse-kategorien.

De siste kategoriene som har p-verdi under 5% er sparing fra 7001-9000kr, samt 9001-20000kr. Det kan dermed se ut til at høyere sparebeløp kan ha en innvirkning på investering blant våre respondenter.

HØYESTE UTDANNELSE	Sig.	OR
Videregående utdanning/fagskole	.037	2.104
Universitet/høyskole (opptil 5 år)	.001	2.784
JOBSTUDIE ØKONOMI		
Studert /har studert økonomi	.000	3.804
KR SPARING I MND		
Sparing (7001-9000)	.037	3.869
Sparing (9001-20 000)	.014	5.708

Tabell 6. Regresjonsanalyse: Hypotese 1 Inntekt.

Percantage Correct: 68,1%

Nagelkerkel R Square: .192

Ut ifra verdiene over er modellen 68,1% korrekt og forklarer 19.2% av variansen i data.

7.4.2 Hypotese 2 – Foreldre

Hypotese 2 gir oss verdier for sammenheng mellom foreldre og aksjeinvestering. Tabell 8 viser den eneste signifikante variabel med p-verdi 0.1% hvis foreldre har opprett aksjesparekonto/oppfordret dette. Oddsen her er 3 ganger større for å investere i aksjer enn hvis en ikke har fått opprettet aksjesparekonto, eller blitt påvirket av foreldre til dette.

	Sig.	OR
FORELDRE OPPRETTET AKSJESPAREKONTO ELLER OPPFORDRET TIL DETTE	.001	3.043

Tabell 7. Regresjonsanalyse: Hypotese 2 Foreldre.

Percantage Correct: 61.4%

Nagelkerkel R Square: .054

Modellen er 61,4,5% korrekt og forklarer bare 5,4% av variansen i data.

7.4.3 Hypotese 3 – Venner

I hypotese 3 er flere av p-verdiene signifikante når vi tar med relevante spørsmål vist i tabell 2, variabler og spørsmål i undersøkelsen. I tabell 9 vises det en p-verdi på under 5% i spørsmålet

om aksjediskusjon med venner på nivå 2, 3 samt 4 & 5. Disse blir lavere og mer signifikante for økende nivå. Ser en på OR-verdien øker oddsen for å investere i aksjer med økt nivå av diskusjon med grunnlag i referansegruppen nivå 1. Nivå 4 og 5 ble slått sammen da nivå 4 først viste seg å være signifikant. Nivå 5 har lite respondenter og vi la dem dermed som en kategori for å vise at begge nivå har en virkning.

PÅSTANDER VENNER	Sig.	OR
Jeg diskuterer dagsaktuelle hendelser som påvirker aksjer med mine venner- 2	.013	2.560
Jeg diskuterer dagsaktuelle hendelser som påvirker aksjer med mine venner- 3	.000	4.114
Jeg diskuterer dagsaktuelle hendelser som påvirker aksjer med mine venner- 4 &5	.000	15.840

Tabell 8. Regresjonsanalyse: Hypotese 3 Venner.

Percentage Correct: 72,3%

Nagelkerkel R Square: .351

Modellen er 72,3% korrekt og forklarer 35,1% av variansen i data slik målene over viser.

7.4.4 Hypotese 4 – Media og teknologi

Hypotese 4 består av skalerings spørsmål som skal se på om media og teknologi har en påvirkning på aksjeinvestering. Spørsmål om en leser aviser med finansielt innhold er signifikante for nivå 2-5. Dette vises i tabell 10 med en p-verdi på 0%, samt nivå 2 med en p-verdi på 0.1%. Vi ser også OR-verdier større enn 1 som da viser en positiv sammenheng med grunnlag i referansegruppe nivå 1. Disse viser en økt odds for å investere i aksjer ved høyere nivå på skalaen. Vi vil fortsatt være forsiktige med å konkludere med at mye lesing av finansielle nyheter fører til økt grad av aksjeinvestering, selv ved økende OR-verdi ettersom alle nivå er signifikante.

PÅSTANDER/ MEDIA OG TEKNOLOGI	Sig.	OR
Jeg leser aviser med finansielt innhold (E24, Dagens Næringsliv)- 2	.001	4.014
Jeg leser aviser med finansielt innhold (E24, Dagens Næringsliv)- 3	.000	6.793
Jeg leser aviser med finansielt innhold (E24, Dagens Næringsliv)- 4	.000	20.325
Jeg leser aviser med finansielt innhold (E24, Dagens Næringsliv)- 5	.000	24.530

Tabell 9. Regresjonsanalyse: Hypotese 5 Media og teknologi.

Percentage Correct: 72.6%

Nagelkerkel R Square: .336

Modellen er 72.6% korrekt og forklarer 33,6% av variansen i data.

7.4.5 Hypotese 5 – Risiko

Hypotese 4 består av tre spørsmål med formål å måle risiko. En av variablene vises å være signifikant når vi kjører disse inn en logistisk funksjon slik vi ser i tabell 11.

Egenvurdert risiko er signifikant på nivå 2, 4 og 5 med p-verdier på 4,7% og 0%. Dette kan indikere at risiko har sammenheng med aksjeinvestering i vårt utvalg. Som ved venner kan vi se at OR-verdien er økende for økende grad av risiko noe som vil tilsi større odds for å invester i aksjer ved høyere grad risiko. Nivå 2 har en OR-verdi under 1 som vil tilsi negativ sammenheng med aksjeinvestering (negativ beta) i forhold til referansegruppen. Dette styrker hypotesen og viser til en risikosøkende holdning ved investering og risikoavers holdning dersom en ikke investerer.

RISIKO	Sig.	OR
Risikovillighet Egenvurdert - 2	.047	.456
Risikovillighet Egenvurdert - 4	.000	3.978
Risikovillighet Egenvurdert - 5	.000	7.782

Tabell 10. Regresjonsanalyse: Hypotese 4 Risiko.

Percentage Correct: 71.9%

Nagelkerkel R Square: .265

Modellen er 71,9% korrekt og forklarer 26,5% av variansen i data slikt vist i målene over.

7.4.6 Hovedanalyse – Alle hypoteser

I tabell 12 vises data gitt ved å kontrollere for alle spørsmål i en logistisk funksjon. Ut ifra disse er det en hypotese som har p-verdi lav nok til at vi kan forkaste H_0 til fordel for H_1 . Dette er H_1 for hypotese 3, « H_1 : Venner påvirker unge voksne til å investere i aksjer». Det vises ved spørsmål om en diskuterer dagsaktuelle hendelser som påvirker aksjer med venner ved nivå 4

& 5. Disse er i en øvre skala av svaralternativer og har en p-verdi på 0%. Dette gjør at vi forkaster H_0 ved 5% signifikansnivå til fordel for H_1 . OR-verdi vises å være på 4,659 noe som vil tilsi at de har 4,6 ganger så stor odds for å investere i aksjer sammenlignet med referansegruppen gitt ved de lavere nivåene (1,2 & 3).

KJØNN	Sig.	OR
Mann	.005	3.050
ØKONOMISKE MIDLER		
Har fått Arv/Forskudd på arv	.016	.206
FORELDRE OPPRETTET AKSJESPAREKONTO ELLER OPPFORDRET TIL DETTE	.010	3.544
PÅSTANDER FAMILIE/VENNER		
Diskuterer dagsaktuelle hendelser med venner – 4 & 5	.000	6.775
RISIKOHOLDNING		
Prospekt II: Sannsynlighet for gevinst – 30%	.023	.308
KUNNSKAPSPØRSMÅL		
Hva er kurtasje	.012	2.895
SPARING PLASSERING		
Fond	.000	10.571

Tabell 11. Regresjonsanalyse: Alle Hypoteser – Hovedanalyse.

Vi ser også at flere av variablene er signifikante ved et satt nivå på 5%. Menn har et signifikansnivå på 0,5% og en OR på 3.05. Dette vil si at oddsen for at en investerer og er mann er har 3,05 ganger større odds enn om en er kvinne. Andre variabler som vises i analysen er at de som har fått forskudd på arv, samt de som har fått opprettet aksjesparekonto/blitt påvirket til å gjøre dette viser signifikante verdier på 1,6 % og 1%. Forskudd på arv har en OR-verdi mindre enn 1 som vil tilsi negativ beta og dermed negativ sammenheng ved investering i aksjer. Derimot har respondenter som har fått opprettet eller blitt oppfordret til å opprette aksjesparekonto en positiv sammenheng da det motsatt har en OR-verdi større enn 1. Sistnevnte ble også signifikant i enkeltanalysen.

Risikoholdningens Prospekt II er signifikant ved 30% sannsynlighet for gevinst med en p-verdi på 2,3%. Dette er 10% større enn forventet gevinst og viser dermed en viss risikoaversjon. Med en OR-verdi på .308 og negativ beta vises en negativ sammenheng med aksjeinvestering og dette gir oss til en viss grad støtte til hypotese 4 om at risikosøkende

personer investerer i aksjer. Vi er forsiktige og forkaster ikke hypotese 3 da 10% utgjør 1500kr, som er en liten del av inntekten til respondentene. Også kunnskap om kurtasje viser signifikante data, på 1,2%. Dette kan forklares med at det vil være mer relevant for de investerer å vite hva kurtasje er, sammenlignet med de som ikke investerer.

Avslutningsvis ser vi at respondenter som sparer i fond har en signifikant sammenheng med aksjeinvestering med en p-verdi på 0% og en OR-verdi på 10.57. Oddsene for å investere gitt fond er dermed over 10,5 ganger høyere enn ved andre spareplasseringer. Vi ser at kontrollspørsmålene er viktige for å få et riktig bilde av hva som påvirker de som investere i aksjer selv om resultatene ikke kan bekrefte mer enn en av hypotesene.

Percentage Correct: 83,9 %

Nagelkerkel R Square: .695

I hovedanalysen ser vi at modellen er mer korrekt enn enkeltanalysene med en prosent på 83,9. Dette gjelder også ved forklaring av variansen i data på 69,5%. Dette styrker våre data i hovedanalysen sammenlignet med enkeltanalysene. En av grunnene til dette er at variabler blir korrelert med hverandre og vi finner data på det som faktisk har en innvirkning på investering i aksjer.

8 Diskusjon

Denne oppgaven har som formål å kartlegge hvilke faktorer som påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Som utgangspunkt var hovedmålet å analysere om variablene «inntekt», «foreldre», «venner», «media og teknologi» og «risiko» var av betydning. Underveis i analysen la vi for øvrig merke til at samtlige kontrollspørsmål fra spørreundersøkelsen var viktige.

Resultatene fra den logistiske regresjonsanalysen gir oss bare grunnlag til å beholde hypotesen om at venner påvirker unge voksne til å investere i aksjer og dermed forkaste nullhypotesen om at de ikke påvirker. Det er som nevnt i kapittel 5.3.1 imidlertid viktig å merke seg at selv om vi ikke fikk grunnlag til å beholde flere av hypotesene i dette tilfelle, er det ikke nødvendigvis slik at disse ikke stemmer.

8.1 Hypotese 1 – Inntekt

Den første hypotesen vi ønsket å undersøke var inntekt. I startfasen av oppgaveprosessen antok vi at inntekt ville være av betydning ved investering. I etterkant av analysen ser vi at dette ikke stemmer. Vi har kjørt flere analyser av variabelen, både kontrollert for andre variabler og alene og konklusjonen er klar. Ingen av resultatene viser en sammenheng mellom investering i aksjer og inntekt. Dette indikerer at investeringsbeslutninger tas uavhengig av inntekt blant respondentene i målgruppen 18-30 år. Vi har også utført korrelasjoner mellom de ulike inntektsnivåene og investering og heller ikke her får vi utslag.

Det kan være flere årsaker til dette. For det første er det mulig at respondentene investerer relativt lave beløp og dermed ikke anser egen inntekt som avgjørende. Som vi nevnte i kapittel 4.3 kan kapital deles inn i tre grupper hvor økonomisk kapital er en av disse. Som vi diskuterte, kan en dårlig økonomisk kapital redusere muligheten til å investere i aksjer. Blant våre respondenter er den største andelen studenter og en stor andel av utvalget har dermed generelt lav inntekt. Videre kan det tenkes at investering er en hobby som gjøres for underholdningens skyld og som på samme tid er en sosial aktivitet som ofte skjer i fellesskap med andre. Fra oppgavens deskriptive statistikk ser vi at flere av respondentene som investerer

i aksjer diskuterer aksjer sammen med venner. Dette er noe som kan tenkes å redusere terskelen for å investere, samtidig som det muligens blir mer normalt å investere lavere beløp.

I ettertid ser vi at vi til vår fordel burde spurt respondentene om hvor store beløp de investerer. Ettersom dette kan oppleves som privat for mange valgte vi og ikke inkludere dette som et spørsmål i undersøkelsen. Vi har dermed ingen grunnlag for å konkludere med om dette er årsaken til at inntektsnivå ikke er av betydning og dette blir derfor bare spekulering. Vi anser likevel dette som en mulig årsak.

8.2 Hypotese 2 – Foreldre

Den andre hypotesen vi ønsket å analysere var om foreldre påvirker investeringsvalg blant unge voksne. Som vist i kapittel 7.4.6 ble heller ikke denne hypotesen bekreftet. Denne variabelen besto av flere spørsmål angående foreldre og det eneste spørsmålet som ble signifikant var spørsmålet om foreldre hadde opprettet aksjekonto for respondentene eller påvirket dem til å gjøre dette. I utgangspunktet forteller dette oss at vi ikke har grunnlag til å konkludere med at foreldre har noe som helst effekt, utenom i de tilfeller der de har opprettet en konto for sine barn/påvirket dem til dette.

Videre er det interessant å se på ulike korrelasjoner i denne sammenhengen. Det viser seg her at ingen av korrelasjonene vi har gjennomført viser signifikante verdier ved ulike spørsmål angående foreldre. I korrelasjonen mellom investering og aksjediskusjon med foreldre er det ingen positive signifikante verdier. Vi ser heller ingen signifikante verdier i korrelasjonen mellom aksjediskusjon med foreldre og mann vs kvinne.

Resultatene tyder på at vårt utvalg i liten grad diskuterer aksjer med sine foreldre samtidig som de heller ikke blir særlig påvirket av dem til å investere. Det kan være flere årsaker til dette. For det første består utvalget av voksne mennesker hvorav mange trolig har flyttet hjemmefra. Kapittel 3.4.1 om foreldres påvirkning indikerer en sammenheng mellom foreldres og barns økonomiske valg. At våre resultater indikerer at foreldre ikke påvirker aksjeinvestering betyr likevel ikke at de ikke påvirker barnas holdninger til økonomi generelt sett, dette er viktig å merke. Fra kapittel 7.1 ser vi at det bare er 46,3% av respondentene som

har foreldre som investerer i aksjer, noe som kan gjøre at aksjediskusjon ikke faller naturlig og at de av denne grunn ikke blir påvirket i retning av å starte med investeringer.

8.3 Hypotese 3 – Venner

Den tredje hypotesen vi ønsket å undersøke var om venner påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Som vist i kapittel 7.4.6 ble alternativhypotesen H_1 i dette tilfellet beholdt og vi forkaster dermed nullhypotesen H_0 .

Som gjennomgått i kapittel 3.4.2 tyder mye på at venner er en viktig del av hverdagen for mange. Dette kan vi blant annet se ved et signifikant nivå på spørsmål om diskusjon med venner på nivå 4 & 5. Det er også mye som indikerer at aksjeinvestering i dag er en sosial aktivitet og noe som i stor grad blir diskutert i fellesskap med venner. Som vi nevnte i kapittel 7.1 har hele 79,6% av respondentene venner som investerer i aksjer, samtidig som 88,9% av de som investerer har venner som også investerer. Dette kan kyttes opp mot sosial innflytelse og hvordan man blir påvirket av sosiale grupper til å forandre tanker og meninger. I hvilken grad man blir påvirket vil variere.

Fra den deskriptive statistikken ser vi at respondentene ikke hører på anbefalinger fra venner i like stor grad som de gjør fra sine foreldre. Vi ser for øvrig at de diskuterer aksjer mer venner enn foreldre. Dette indikerer at respondentene påvirkes i form av interesse via venner.

Samtidig kan det tolkes som at respondentene ikke påvirkes i retning av hvilke aksjer de skal kjøpe. Andre sammenhenger vi ser med venners påvirkning er mellom menn og kvinner i korrelasjonen fra kapittel 7.2.2. Vi at det i størst grad er menn som diskuterer aksjer med venner. Dette kan kobles med at menn generelt sett har større interesse for investeringer enn kvinner som diskutert i kapittel 3.2.1.

8.4 Hypotese 4 – Media og teknologi

Den fjerde hypotesen vi ønsket å undersøke var om media og teknologi påvirker unge voksne til å investere i aksjer. Som gjennomgått i kapittel 3.5 er media og teknologi en sentral del av hverdagen for mange. På samme tid ser vi også en økning i bruk av både teknologi og sosiale

medier, samt mobilbank og andre økonomiske aktiviteter. Som vist i kapittel 7.4.6 fant vi heller ikke grunnlag for å bekrefte denne hypotesen.

Vi anser likevel, også etter analysen, media og teknologi som en viktig del av hverdagen til unge voksne, også i forbindelse med aksjeinvestering. Som vi ser i kapittel 7.1 om deskriptiv statistikk ser vi at hele 80% av de som investerer bruker apper aktivt til å følge aksjeinvesteringene sine. Det at de bruker slike apper betyr ikke nødvendigvis at appene har påvirket dem til å begynne å investere i aksjer, men det viser likevel til en viktig sammenheng. For de tre spørsmålene «oppsøker aksjegrupper i sosiale media», «opplever et økt fokus på aksjer i media» og «leser aviser med finansielt innhold» viser den deskriptive statistikken et lite skille mellom de som investerer og de som ikke investerer. Også i korrelasjonen vises noen sammenhenger, men disse er svake og dette forklarer at forskjellene er for små å bli signifikante i hovedanalysen. Vi kan dermed ikke forkaste H_0 med svar fra våre respondenter.

Som forklart i kapittel 3.5 har finansielle aktiviteter gått fra å være en privat hjemme aktivitet til å bli en sosial aktivitet som ofte skjer blant venner. Dette fordi mobilen nå inneholder relevante apper som gir muligheter til å foreta investeringer uavhengig av lokasjon. Selv om vi ikke direkte kan konkludere med en sammenheng mellom aksjeinvestering og apper, kan mobilen være en forklaring på hvorfor venner i større grad påvirker slik vi konkluderte med i hypotese 4.

8.5 Hypotese 5 – Risiko

Den siste hypotesen vi ønsket å analysere var risiko. Gjennom studiet og allmenn kunnskap vet vi at mennesker generelt er risikoaverse. Vi vet også i stor grad at det er et skille mellom kvinner og menn på dette området, ref. kapittel 3.2 og korrelasjonstabellen i kapittel 7.2.2. Her ser vi en mer risikosøkende holdning hos mennene og en mer risikoavers holdning hos kvinnene. Dette kan være en av mange forklaringer på hvorfor 70% av menn investerer i forhold til 25,5% av kvinnene.

Både den enkle analysen vedrørende risiko, hovedanalysen, samt korrelasjoner viser signifikante verdier på risiko som stemmer med våre antakelser. Resultatene fra

enkeltanalysen i kapittel 7.4.5 tyder på en risikosøkende holdning hos de som investerer, mens hovedanalysen viser at de som er risikoaverse ikke investerer. Vi finner det imidlertid vanskelig å konkludere med å forkaste nullhypotesen H_0 ettersom signifikante verdier i hovedanalysen bare viser risikoaversjon med 10% over forventet avkastning i prospekt II. En av grunnene til dette kan være inntekt som vi diskuterte i kapittel 8.1. Hvis respondentene investerer mindre beløp vil risikoen ikke oppleves som betydelig da større beløp fra referansepunktet i verdifunksjonen vil gi større utslag for risikosøkende eller risikoavers adferd, som diskutert i kapittel 4.2 om adferdsfinans. Ser en på beslutningsvekstfunksjonen vil små sannsynligheter kunne overvektes.

Som vist i den deskriptive statistikken begynte 34,1% av respondentene å investere i aksjer i 2020. Mange nykommere i aksjemarkedet vil ikke ha like stort kunnskapsnivå og vil kunne satse små beløp på vinneraksjene. Dette selv ved risikoavers holdning. Dermed vil ikke risikosøkende holdning nødvendigvis gjenspeiles i de som investerer.

Til tross for at vi ikke finner nok grunnlag til å beholde H_1 vil vi likevel merke at det er ting som tyder på at det i størst grad er risikosøkende personer som investerer.

8.6 Andre interessante funn

Ved å stille mange spørsmål i spørreundersøkelsen fikk vi korrelert samtlige faktorer med påvirkning for aksjeinvestering. Flere interessante funn viste seg å ha en forklarende sammenheng. Som vi så i hovedanalysen var fond en av verdiene som ble signifikante. Fond er trolig en inngang til børsmarkedene og konto for kjøp og salg av aksjer for mange. Fond kan kategoriseres som en samling av aksjer som sprer risiko. Ved større kunnskap om fond vil man naturlig også få større kunnskap om aksjer. Dermed kan det tenkes at overgangen er mindre fra fond til aksjer, enn fra en sparekonto til aksjer. Dette kan vi også se ved spørsmål om hvorfor folk ikke investerer i aksjer under deskriptiv statistikk der 67,3% sier at de har for lite kunnskap til å investere i aksjer.

Et annet forventet, men interessant funn er at 34,1% av respondentene begynte med aksjeinvestering i 2020, vist i kapittel 7.1. Om dette har med mer tid til å tilegne seg kunnskap

(pga korona situasjonen), den lave renten eller økt sparerate generelt er usikkert, men er mulig en kombinasjon av disse faktorene kan ha bidratt til den høye andelen som begynte med aksjeinvesteringer i 2020.

9 Mulige svakheter og feilkilder

I denne oppgaven fikk vi utslag for en av fem hypoteser. Det er imidlertid viktig å merke seg at potensielle feilkilder og svakheter kan ha vært medvirkende årsaker til de resultatene vi har fremlagt. I de neste delkapitlene vil vi gjennomgå mulige feilkilder og svakheter ved vår analyse.

9.1 Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble utarbeidet av oss selv, med hjelp av veileder. Dette kan potensielt medføre at vår oppfattelse av begreper og spørsmål er en annen enn respondentenes, noe som kan føre til at respondentene svarer på noe annet enn det vi egentlig spør om. For å unngå dette kjørte vi imidlertid en pre-test av undersøkelsen, men bare på et lite utvalg.

Vi ser også i ettertid at noen spørsmål burde blitt stilt på en annen måte. Vi innser samtidig at spørsmålene med skala 1-5 til fordel kunne blitt formulert på en annen måte og dermed gjort analysen enklere å gjennomføre. De fleste spørsmålene i undersøkelsen har flere svaralternativer. Vi ser nå og har lært at vi til neste gang vil begrense antall svarkategorier i de tilfeller det ikke er nødvendig å skille respondentene i så stor grad.

Ved spørsmålene gjeldende lån opplevde vi en feil i undersøkelsen hvor respondenter som svarte de ikke hadde lån i spørsmål (11) likevel svarte på hvor mye lån de hadde i kr i spørsmål (12). Dette hadde for øvrig ikke noe påvirkning på vårt resultat, men kan være viktig å merke seg.

Vi ser også at vi til fordel burde stilt mer konkrete spørsmål som videre ville gjort det enklere å danne en konklusjon. Ved noen variabler, spesielt venner og media & teknologi ser vi i ettertid at vi burde stilt flere spørsmål og dermed fått et bedre grunnlag til å danne vår

konklusjon. Slike feil refererte vi også til i kapittel 5.4.2 om validitet som en svakhet med spørreundersøkelser.

9.2 Analysen

Som nevnt over besto spørreundersøkelsen av flere spørsmål med mange svaralternativer. Dette førte til en kompleks analyse med veldig mange dummyvariabler. I stedet for å ha mange alternativer per spørsmål ser vi i ettertid at en innsnevring på antall alternativ og heller litt større grupperinger ville vært en fordel for oss. Vi innser at det ikke var nødvendig å skille respondentene i den grad vi har gjort.

Som en avrunding vil vi nevne at vi lært utrolig mye nytt gjennom denne prosessen og har nå et mye bedre utgangspunkt for nye oppgaver og studier.

10 Konklusjon

Det er flere faktorer som påvirker hvor unge voksne plasserer egne penger. I denne oppgaven hadde vi som mål å undersøke hva som påvirker unge voksne til å investere i aksjer og problemstillingen var som følger: «Hvilke faktorer påvirker unge voksne til å investere i enkeltaksjer?». Innledningsvis ble det fremlagt fire variabler: 1) inntekt, 2) primærgrupper, 3) media og teknologi og 4) risiko, samt fem hypoteser. Vi har ved en teoretisk tilnærming og analyse vurdert om oppgavens fem hypoteser skal beholdes eller forkastes. Basert på våre funn konkluderte vi med å bare forkaste en av fem nullhypoteser.

For å kunne danne et helhetlig bilde av våre funn vedrørende oppgavens fem hypoteser, ble flere faktorer og innfallsvinkler inkludert. Hovedfokuset lå likevel på hovedanalysen ettersom denne kontrollerer for andre variabler. Selv om både variablene «venner», «foreldre» og «risiko» fikk signifikante verdier i hovedanalysen valgte vi å bare konkludere med at hypotesen «venner påvirker unge voksne til å investere i aksjer» stemmer.

Opgavens første hypotese vedrørende «inntekt» fikk ingen signifikante verdier i noen av analysene. Vi har dermed ikke grunnlag til å påstå at inntekt påvirker aksjeinvestering hos unge voksne og beholder derfor nullhypotesen, H_0 .

Vi valgte også å beholde nullhypotesen, H_0 om «foreldre» og dermed konkludere med at foreldre ikke påvirker aksjeinvestering hos unge voksne. Grunnen til dette var funnene om at foreldre bare påvirker i de situasjoner der de direkte oppretter en aksjekonto/påvirker direkte til dette. Utover dette viste ingen av funnene en sammenheng mellom foreldre og deres barns aksjeinvestering. Med oppgavens utgangspunkt i bakhodet mener vi derfor at vi ikke har nok grunnlag til å konkludere med at foreldre påvirker.

Videre valgte vi å forkaste nullhypotesen, H_0 om «venner» og dermed bekrefte at venner påvirker aksjeinvestering hos unge voksne. Dette gjorde vi ettersom helheten av analysen og oppgaven gir grunnlag for dette. Både i den enkelte regresjonsanalysen samt hovedanalysen ser vi at venner er en viktig faktor i forbindelse med aksjediskusjon. Videre ser vi i både den deskriptive statistikken og de ulike korrelasjonene at venner oppleves som en viktig faktor.

Ved hypotesen som angår «media og teknologi» valgte vi å beholde nullhypotesen, H_0 . Det var ingen av spørsmålene angående media og teknologi som ble signifikante i hovedanalysen og vi har dermed ikke grunnlag for å konkludere med at det finnes en sammenheng. Vi mener likevel at media og teknologi oppleves som en viktig del av respondentenes hverdag, også i forbindelse med aksjeinvestering.

Vi fant heller ikke tilstrekkelig grunnlag til å forkaste nullhypotesen, H_0 i spørsmålet vedrørende «risikoholdning». Selv om det er noen faktorer i analysen som tyder på at det i størst grad er risikosøkende personer som investerer i aksjer, får vi ikke tilstrekkelig støtte for dette i hovedanalysen. Vi valgte derfor å beholde nullhypotesen.

Andre interessante funn fra analysen er sammenhengen mellom fond og investering. Vi har også merket oss at det er store forskjeller i forbindelse med både investering og rolleatferd mellom kvinner og menn.

For videre studier kan det være interessant å undersøke forskjeller i aksjeinvestering mellom ulike generasjoner, hvordan de påvirkes ulikt, samt hvordan informasjonen om aksjer er rettet mot de forskjellige generasjonene. Et annet område som kan bli aktuelt for videre studier er hvorfor en stor andel av de som ikke investerer sier de mangler kunnskap. Hva gjør at noen har kunnskap og andre ikke, hvilke ulikheter skaper dette og hva kan gjøres for å redusere disse ulikhetene? Vi måtte selv begrense oss på grunn av tid og omfang, men dette er ting vi gjerne skulle undersøkt videre.

11 Kildeliste

- Ackert, L.F. & Deaves, R. (2010). *Behavioral Finance*. USA. South-Western, Cengage Learning
- AksjeNorge (2019, 21. mai). Får du betalt for risikoen du tar? Åpnet 25.02.21. [Figur].
Hentet fra <https://aksjenorge.no/aktuelt/2019/05/21/risiko/>
- AksjeNorge (u.å., c). 60 000 nye aksjonærer i år. Åpnet 25.02.2021.
Hentet fra <https://aksjenorge.no/aktuelt/2020/07/06/60-000-nye-aksjonærer-i-ar/>
- AksjeNorge. (2021, 26. januar, b). Aksjene de unge velger. Åpnet 22.01.2021.
Hentet fra <https://aksjenorge.no/aktuelt/2021/01/26/30aksje/>
- AksjeNorge. (2021a). *Nordmenn og aksjer*. Åpnet 22.01.2021.
Hentet fra <https://aksjenorge.no/wp-content/uploads/2021/01/Statistikk-Fjerde-Kvartal-2020.pdf>
- AksjeNorge. (u.å., a). Investere i aksjer. Åpnet 24.02.2021.
Hentet fra <https://aksjenorge.no/aksjesparing/hvordan-investere-i-aksjer/>
- AksjeNorge. (u.å., b). Risiko. Åpnet 24.02.2021.
Hentet fra <https://aksjenorge.no/aksjesparing/risiko-og-avkastning/risiko-2/>
- Albertsen, D. (2020, 27. januar). Forskjellene består i resultatene fra nasjonale prøver.
Åpnet 12.02.2021. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/forskjellene-bestar-i-resultatene-fra-nasjonale-prover>
- Askvik, T. (2020, 16. november). Alder og yrke påvirker lønnsgapet. Åpnet 01.03.2021.
Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/alder-og-yrke-pavirker-lonnsgapet>
- Bang, H. (1995) *Organisasjonskultur* (utg. 3). Hentet fra
https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008021204006?page=103
- Berndt, T.J. (1992). Friendship and Friends' Influence in Adolescence. *JSTOR*, 156-159.
Hentet fra
https://www.jstor.org/stable/20182164?sid=primo&seq=1#metadata_info_tab_contents
- Bjørnstad, J. (2018, 28. juni). Hypotesetesting. Åpnet 04.04.21.
Hentet fra <https://snl.no/hypotesetesting - statistikk>
- Bojer, H. (2019, 18. februar). Inntekt. Åpnet 12.04.2021.

- Hentet fra <https://snl.no/inntekt>
- Braut, G. (2020, 06. oktober). Odd ratio. Åpnet 28.04.2021.
Hentet fra https://snl.no/odds_ratio
- Braathen, F. & Barstad, S. (2016, 14. april). 6 grunner til at kvinner scorer dårligst på økonomikunnskaper. *Aftenposten*. Åpnet 21.03.2021.
Hentet fra <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/p6LVj/6-grunner-til-at-kvinner-scorer-daarligst-paa-oekonomikunnskaper>
- Dahl, Ø. & Moe, M. J. (2019, 07. juli) Sosiale faktorer som kontekst. Åpnet 03.02.2021.
Hentet fra <https://ndla.no/subject:18/topic:1:185337/topic:1:55191/resource:1:57815?filters=urn:filter:18569f4e-5901-472a-96a0-b06c09b201fb>
- Dahlum, S. (2020, 05. november). Uavhengig variabel. Åpnet 21.01.2021.
Hentet fra https://snl.no/uavhengig_variabel
- Dahlum, S. (2021, 14. januar). Avhengig variabel. Åpnet 21.01.2021.
Hentet fra https://snl.no/avhengig_variabel
- Deloitte. (2018, november). *GEN Y- The rise of the individual*.
Hentet fra <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/fi/Documents/financial-services/Deloitte-Nordic-Millennial-Report.pdf>
- Ding, X., Hartog, J. & Sun, Y. (2010). Can We Measure Individual Risk Attitudes in a Survey?
Hentet fra <http://ftp.iza.org/dp4807.pdf>
- Dustan, A. (u.å.) Section Handout 13 [figur]. Hentet fra <https://are.berkeley.edu/courses/EEP118/fall2010/section/13/Section%2013%20Handout%20Solved.pdf>
- Foldnes, N., Grønneberg, S. & Hermansen, G. (2018) *Statistikk og Dataanalyse*. Lativa: Cappelen Damm AS.
- Ghauri, P. & Grønhaug, K. (2010). *Research Methods in Business Studies*. Edinburgh: Pearson Educational Limited.
- Giske, M.E. (2020, 16. september). Mange kvinner tar ubevisst høyere risiko enn de vil. Åpnet 09.02.2021.

- Hentet fra <https://www.dnb.no/dnbnyheter/no/din-okonomi/kvinner-vil-ikke-ta-okonomisk-risiko-men-mange-gjor-det-likevel-ubevisst>
- Gram, K. (2020, 17. april). Kvinner setter penger i banken, menn kjøper aksjer. Åpnet 26.02.21. Hentet fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/kvinner-sparer-menn-investerer>
- Grønmo, S. (2021, 15. april). Utvalg. Åpnet 15.03.2021. Hentet fra <https://snl.no/utvalg>
- Guiso, L. & Paiella, M. (2004). The role of risk aversion in predicting individual behavior. *ResearchGate*, 1-35. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/228265818_The_Role_of_Risk_Aversion_in_Predicting_Individual_Behavior?fbclid=IwAR3kjKrEecanA0HCq02QrueJqlv2W9x77S1MPw9Q_VOxqWdncR_dERao64c
- Halvorsen, E. (2011, mars). Norske husholdningers sparing. Åpnet 11.03.2021. Hentet fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/oa_201103/halvorsen.pdf
- Hanck, C., Arnold, M., Gerber, A. & Schmelzer, M. (2020, 15. september). *Introduction to Econometrics with R*. Duisburg-Essen: University of Duisburg-Essen. Åpnet 14.04.21. Hentet fra <https://www.econometrics-with-r.org/11-1-binary-dependent-variables-and-the-linear-probability-model.html>
- Heldal, J. (2006). *Logistisk regresjon – kurskompendium i byrådskolens kurs SM507*. SSB. Hentet fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200654/notat_200654.pdf
- Hippe, M. (2019, 27. juni). Innføring i risikostyring. Åpnet 07.02.2021. Hentet fra <https://www.nordnet.no/blogg/innforing-i-risikostyring/>
- Hoff, H. (2021, 28. februar). Tenåringer vil samle unge under 26 på nytt aksjeforum. *E24*. Åpnet 22.02.2021. Hentet fra <https://e24.no/boers-og-finans/i/86E8RE/tenaaringer-vil-samle-unge-under-26-paa-nytt-aksjeforum>
- Hua, C., Choi, Z.J. & Shi, Q. (2020, 27. oktober). *Companion to BER 642: Advanced Regression Methods*. Åpnet 14.04.21. Hentet fra https://bookdown.org/chua/ber642_advanced_regression/multinomial-logistic-regression.html
- IBM. (2014.). Pseudo R-Squared Measures. Åpnet 04.05.21.

- Hentet fra <https://www.ibm.com/docs/en/spss-statistics/23.0.0?topic=model-pseudo-r-squared-measures>
- Johannesen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P.A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (3.utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Kahneman, D. & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *JSTOR*, 263-292. Hentet fra https://www.jstor.org/stable/1914185?seq=29#metadata_info_tab_contents
- Kampevoll, F. (2020, 06. juni). 60.000 nye privatinvestorer på børsen: - Interessen har bare eksplodert. *NRK*. Åpnet 03.04.21.
Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/60.000-nye-privatinvestorer-pa-borsen-- - -interessen-har-bare-eksplodert-1.15079167>
- Kurta, D. (2019, 04. desember). Økt sparing i husholdningene. Åpnet 19.01.2021.
Hentet fra <https://www.ssb.no/nasjonaltregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/okt-sparing-i-husholdningene--405646>
- Kvisvik, J.D. (2019, 06. mars). Bullshit at jenter ikke er interessert i økonomi. *DN*.
Åpnet 21.03.2021. Hentet fra <https://www.dn.no/teknologi/dn-kvinner/aksjer/bullshit-at-jenter-ikke-er-interessert-i-okonomi/2-1-559020>
- Li, G. (2014). Information sharing and stock market participation: evidence from extended families. *JSTOR*, 151-160.
Hentet fra https://www.jstor.org/stable/43554919?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Løtveit, H. (2020, 06. oktober). Vike frykter sparingen blant folk doubles i 2020. *Finansavisen*.
Åpnet 19.01.2021.
Hentet fra <https://finansavisen.no/nyheter/handel/2020/10/06/7574162/virke-mener-nordmenn-sparer-for-mye-og-sier-det-bidrar-til-jobbkriser-og-arbeidsledighet>
- Lånekassen. (u.å.) Inntekt og formue. Åpnet 03.05.21.
Hentet fra <https://lanekassen.no/nb-NO/stipend-og-lan/inntekt-og-formue/>
- Montoya, D.Y. & Scott, M.L. (2013). The Effect of Lifestyle-Based Depletion on Teen Consumer Behavior. *JSTOR*, 82-96.
Hentet fra https://www.jstor.org/stable/43305555?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Nilsen, F.S. (2021, 01. mars). Rekordmange kvinner ble aksjeeiere i 2020. *E24*.

- Åpnet 06.03.2021. Hentet fra <https://e24.no/boers-og-finans/i/jBmBoz/rekordmange-kvinner-ble-aksjeeiere-i-2020?referer=https://www.bt.no>
- Oppen, M., Mørk, B.E. & Haus, E. (2020). *Kvantitative og kvalitative metoder i merkantile fag*. Oslo: Cappelen Damn AS.
- Oslo Børs. (2015). *Aksjer for alle* [Brosjyre]. Åpnet 18.01.21
Hentet fra <https://aksjenorge.no/wp-content/uploads/2015/07/Aksjer-for-alle-web1.pdf>
- Psychologist. (2021) Social Influence. Åpnet 24.02.21.
Hentet fra <https://www.psychologistworld.com/influence/social-influence?fbclid=IwAR11rMh1-OoTpcmYfYuU2zGKG9aUQRD3qOkx-r3rK-kucd5ym3escwLFH0s>
- Riis, C. & Moen, E. (2017) *Moderne mikroøkonomi* (utg. 4.). Oslo: Gyldendal.
- Røgeberg, O. (2018, 30. august). Fire av fem nordmenn bruker sosiale medier.
Åpnet 09.03.2021. Hentet fra <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/artikler-og-publikasjoner/fire-av-fem-nordmenn-bruker-sosiale-medier>
- Raaum, O. (2003). Familiebakgrunn, oppvekstmiljø og utdanningskarrierer. *SSB*, 113-133.
Hentet fra <https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa60/kap-6.pdf>
- Sandal, M. (2018, 15. mai). Mediebruk og påvirkning. Åpnet 12.02.2021.
Hentet fra
<https://ndla.no/nb/subject:14/topic:1:185993/resource:1:183255?filters=urn:filter:94dfe81f-9e11-45fc-ab5a-fba63784d48e>
- Shiller, R.J. (1984). Stock Prices and Social Dynamic. *JSTOR*, 457-510.
Hentet fra
https://www.jstor.org/stable/2534436?sid=primo&origin=crossref&seq=1#metadata_info_tab_contents
- Shiller, R.J. & Pound, J. (1988). Survey evidence on diffusion of interest and information among investors. *ScienceDirect*, 47-66. Hentet fra <https://www.sciencedirect.com.ezproxy.uis.no/science/article/pii/0167268189900760>
- SSB. (2021, 03. mars, a). Nasjonalregnskap, inntekts- og kapitalregnskapet. Åpnet 11.03.2021.
Hentet fra <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/statistikker/knri>
- SSB. (2021, 16. september, b). Bruk av IKT i husholdningene. Åpnet 10.02.2021. Hentet fra
<https://www.ssb.no/ikthus>

- Statistics Solutions. (2021). Åpnet 12.04.21. Logistic Regression. Hentet fra <https://www.statisticssolutions.com/regression-analysis-logistic-regression/>
- Sundbye, L.M.T & Nisted, I.M (2017, 11. oktober). Primære og sekundære datakilder. Åpnet 15.03.2021. Hentet fra <https://ndla.no/nb/subject:7/topic:1:183191/topic:1:105795/resource:1:93370?filters=urn:filter:433559e2-5bf4-4ba1-a592-24fa4057ec01>
- Sundstrøm, K. & Våldal, L. & Huseby, E.M. (2019, 26. juni). Former for sosial mobilitet. Åpnet 02.03.2021. Hentet fra <https://ndla.no/nb/subject:43/topic:1:198184/topic:1:198204/resource:cf0660fd-cfb4-4264-b764-6f9aa4c2f0db?filters=urn:filter:c621fe47-6d28-4ecd-95cb-ad641382d8f4>
- Tang, N. (2017) Like Father Like Son: How Does Parents' Financial Behavior Affect Their Children's Financial Behavior? *Wiley Online Library*. 284-311. Hentet fra <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.uis.no/doi/full/10.1111/joca.12122>
- Tang, N. & Peter, P.C. (2015) Financial knowledge acquisition among the young: The role of financial education, financial experience, and parents financial experience. *ProQuest*, 119-137. Hentet fra <https://search-proquest-com.ezproxy.uis.no/docview/1685862618/fulltextPDF/1FD7070F8BA94BD9PQ/1?accountid=136945>
- Tiessen, M. (2015, 13. mars) The Appetites of App-Based Finance. *Taylor & Francis Online*, 869-886. Hentet fra <https://www-tandfonline-com.ezproxy.uis.no/doi/full/10.1080/09502386.2015.1017148>
- Tufte, P.A. (2000). *En intuitiv innføring i logistisk regresjon*. Åpnet 14.03.21. Hentet fra https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/5950/file48351_arbeidsnotat08-2000web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- UiO. (u.å.) Logistisk regresjonsanalyse. Åpnet 12.03.2021. Hentet fra <http://meddev.uio.no/elaring/lcms/medstatistikk2016/spss/page12.3.xml?menuItemIndex=92>
- Vårdal, L. (2019, 17. juni) Primærgrupper, sekundærgrupper og referansegrupper. Åpnet 03.02.2021. Hentet fra <https://ndla.no/nb/subject:43/topic:1:194386/topic:1:194387/resource:1:188098?filters=urn:filter:c621fe47-6d28-4ecd-95cb-ad641382d8f4>

12 Vedlegg

1. Spørreundersøkelsen

1. Kjønn *

Markér bare én oval.

Kvinne

Mann

Annet

2. Hvilket år ble du født? *

Markér bare én oval.

2003

2002

2001

2000

1999

1998

1997

1996

1995

1994

1993

1992

1991

Utdannelse/jobb

3. Hva er din høyeste utdanning? Hvis du studerer nå velger du nåværende løp. *

Markér bare én oval.

- Ungdomsskole
- Videregående utdanning/fagskole
- Universitet- og høgskole opptil 3 år
- Universitet- og høgskole, opptil 5 år
- Universitet- og høgskole, mer enn 5

4. Har du jobb, eller studerer du? *

Markér bare én oval.

- Student, og jobber ikke
- Student, og jobber ved siden av studiene
- Jobber
- Jobber ikke

5. Studerer eller jobber du innen økonomi/finans? *

Markér bare én oval.

- Studerer/ har studert
- Jobber / har jobbet
- Både studerer og jobber på nåværende tidspunkt
- Nei

6. Anser du din økonomiske situasjon som stabil? *

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	
Ingen/svært liten grad	☐	☐	☐	☐	☐	Svært stor grad

7. Hvor høyt utdannet er din høyeste utdannede forelder? *

Markér bare én oval.

- Ungdomsskole
- Vidergående utdanning/fagskole
- Universitet- og høyskole opptil 3 år
- Universitet- og høyskole opptil 5 år
- Universitet- og høyskole mer enn 5 år
- Vet ikke

8. Jobber en av dine foresatte innen økonomi/finans?

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei

Personlig økonomi

9. Hva er din brutto inntekt i kr? (dvs før skatt) *

Markér bare én oval.

- 0 - 50 000
- 50 001 - 100 000
- 100 001 - 300 000
- 300 001 - 500 000
- 500 001 - 700 000
- 700 001 - 900 000
- 900 000 +
- Ønsker ikke å oppgi

10. Har du fått forskudd på arv, arv eller andre økonomiske gaver av familie eller bekjente? *

Merk av for alt som passer

- Arv/Forskudd på arv
- Annen form for økonomisk gave (10 000+)
- Nei

11. Hvis du har lån, hvilket type lån har du? *

Merk av for alt som passer

- Studielån
- Billån
- Forbukslån/Kredittlån
- Boliglån
- Annen type lån
- Har ikke lån

12. Hvor mye lån har du totalt i kr? (svar bare hvis du har lån)

Markér bare én oval.

- 0- 50 000
- 50 001 - 100 000
- 100 001 - 300 000
- 300 001 - 500 000
- 500 001 - 700 000
- 700 001 - 900 000
- 900 001 - 2 000 000
- 2 000 001 - 4 000 000
- Mer
- Ønsker ikke oppgi

Familie og venner

Spørsmålene omhandler BARE enkeltaksjer og IKKE aksjefond

13. En eller begge av dine foreldre investerer i aksjer *

Markér bare én oval.

- Ja
 Nei
 Vet ikke

14. En eller flere av dine venner investerer i aksjer *

Markér bare én oval.

- Ja
 Nei
 Vet ikke

15. Har foreldrene dine opprettet en konto for kjøp/salg av aksjer for deg, eller påvirket deg til å opprette dette? *

Markér bare én oval.

- Ja
 Nei

16. Har du mottatt økonomisk støtte fra foreldrene dine, med det formål at du skal investere i aksjer? *

Markér bare én oval.

- Ja
 Nei

17. Sorter påstanden fra liten (1) til stor (5) grad *

Markér bare én oval per rad

	1	2	3	4	5
Jeg diskuterer dagsaktuelle hendelser som påvirker aksjer med mine venner	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg diskuterer dagsaktuelle hendelser som påvirker aksjer med mine foreldre	☐	☐	☐	☐	☐
Hvis mine foresatte hadde anbefalt meg å sette pengene mine i aksjer ville jeg gjort det.	☐	☐	☐	☐	☐
Hvis mine venner hadde anbefalt meg å sette pengene mine i aksjer ville jeg gjort det.	☐	☐	☐	☐	☐

Media og teknologi

Spørsmålene omhandler BARE enkeltaksjer og IKKE aksjefond

18. Sorter påstanden fra liten (1) til stor (5) grad *

Markér bare én oval per rad

	1	2	3	4	5
Jeg oppsøker grupper på sosiale media som fokuserer på aksjesparing	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever et økt fokus på aksjer og aksjesparing i media	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg leser aviser med finansielt innhold (E24, Dagens Næringsliv)	☐	☐	☐	☐	☐

19. Er du vanligvis en person som er villig til å ta risiko eller prøver du å unngå risiko så langt det lar seg gjøre? *

Markér bare én oval.

	1	2	3	4	5	
Tar aldri risiko	☐	☐	☐	☐	☐	Tar gjerne risiko

20. Hvor mye er du MAKSIMALT villig til å betale for å delta i et spill med gevinst på 15 000 kr, der det er 10% sjanse for å vinne? *

Markér bare én oval.

- 100
- 300
- 500
- 700
- 900
- 1100
- 1300
- 1500
- 1700
- 1900
- 2100
- 2300
- 2500
- 2700
- 2900

21. Anta at du har valget mellom to muligheter: (1) Motta 3000 kr med sikkerhet (2) Delta i et spill med en mulig gevinst på 15 000kr. Hvor høy må sannsynligheten for gevinst MINST være for at du velger spillet? *

Markér bare én oval.

- 1%
- 5%
- 10%
- 15%
- 20%
- 25%
- 30%
- 35%
- 40%
- 45%
- 50%
- Mer

Om aksjer

Spørsmålene omhandler BARE enkeltaksjer og IKKE aksjefond

22. Hva vet du om aksjer? *

Markér bare én oval per rad

	Ja	Nei
Jeg vet hva en aksje er	☐	☐
Jeg forstår hvorfor aksjer er risikable	☐	☐
Jeg vet hvor jeg kan handle aksjer	☐	☐
Jeg vet hva diversifisering betyr	☐	☐
Jeg vet hva kurtasje er	☐	☐

23. Omtrent hvor mye sparer du per måned i kr? (alle former for sparing) *

Markér bare én oval.

- Mindre enn 1000
- 1000 - 3000
- 3001 - 5000
- 5001 - 7000
- 7001 - 9000
- 9 001 - 20 000
- 20 000 +
- Ønsker ikke å oppgi
- Sparer ikke

24. Hvilken tidshorisont har du på sparingen din? *

Merk av for alt som passer

- Veldig kort (ca 1-8 uker)
- Kort (ca 1 år)
- Lang (ca 5 år)
- Veldig lang (10+ år)

25. Hvor ofte sparer du? *

Markér bare én oval.

- Hver uke
- Hver måned
- Annen hver måned
- Sjeldnere

26. Hvilken type form for sparing bruker du utenom aksjer? *

Merk av for alt som passer

- Fond
- BSU
- Sparekonto/Høyrentekonto
- Annen form for sparing
- Jeg sparer ikke

27. Investerer du i aksjer? *

Markér bare én oval.

- Ja *Hopp til spørsmål 28*
- Nei *Hopp til spørsmål 31*

Hvis du investerer i aksjer

Spørsmålene omhandler BARE enkeltaksjer og IKKE aksjefond

28. Hvem inspirerte deg til å investere i aksjer? *

Merk av for alt som passer

- Jeg hentet inspirasjon selv
- Jeg fikk inspirasjon av foreldrene mine
- Jeg fikk inspirasjon av bank/finans institusjoner
- Jeg fikk inspirasjon av venner
- Jeg fikk inspirasjon av media
- Jeg fikk inspirasjon av univeristet/studiested/jobb

Andre: _____

29. Hvilket år startet du å investere i aksjer? *

Markér bare én oval.

- Før eller i 2010
- 2011
- 2012
- 2013
- 2014
- 2015
- 2016
- 2017
- 2018
- 2019
- 2020
- 2021
- Vet ikke

30. Bruker du apper til å aktivt følge med på aksjeinvesteringene dine? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei

Hvis du ikke investerer i aksjer

Spørsmålene omhandler BARE enkeltaksjer og IKKE aksjefond

31. Hvorfor investerer du ikke i aksjer? *

Merk av for alt som passer

- Vil ikke risikere å tape penger
- Trenger pengene i nærmeste framtid
- Har ikke nok kunnskap
- Opplever det som tidskrevende
- Ikke interessert

Andre: _____

32. Kunne du tenkt deg å lære mer om aksjer for så starte å investere? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei

2. Kodede svarkategorier SPSS

	Name	Type	Width	Decimals	Label
1	IKKEAKSJER	Numeric	8	0	Investerer ikke
2	K_1	Numeric	8	0	Kvinne
3	HU_1	Numeric	8	0	SUNiversitet- og høgscole opptil 3 år
4	JS_4	Numeric	8	0	Student, jobber
5	SJ_3	Numeric	8	0	Ø/FNei
6	ØStabil_4	Numeric	8	0	ØS=4.0
7	UF_3	Numeric	8	0	FU,Universitet- og høgscole opptil 3 år
8	ØF_3	Numeric	8	0	Foreldre Ø/F = Nei
9	BI_2	Numeric	8	0	BI=100 001 - 300 000
10	FA_5	Numeric	8	0	Hardufåttforskuddpåarvarvellerandreekonomiskegaveravfamilieel=Nei
11	Studielån	Numeric	8	0	Studielån
12	HM_3	Numeric	8	0	Lån=100 001 - 300 000
13	IF_1	Numeric	8	0	Foreldre aksjer=Ja
14	IV_1	Numeric	8	0	Venner aksjer=Ja
15	ØS_2	Numeric	8	0	Økonomisk støtte=Nei
16	OP_2	Numeric	8	0	Foreldre opprettet aksjekonto=Nei
17	Sorterpa_1	Numeric	8	0	VennerJegdiskutererdagsaktuellehe=1.0
18	Sorterpb_1	Numeric	8	0	ForeldreJegdiskutererdagsaktuelle_A=1.0
19	Sorterpe_1	Numeric	8	0	Jegoppsoekergrupperpåsosia=1.0
20	Sorterpf_3	Numeric	8	0	Jegoppleveretøktfokuspåak=3.0
21	Sorterpg_1	Numeric	8	0	Jegleseravisermedfinansielt=1.0
22	Engenvurde...	Numeric	8	0	Erduvanligvisenpersonsomervilligtilåtarisikoellerprøverduåunn=3.0
23	AV_11	Numeric	8	0	Risiko=0.5
24	A1_1	Numeric	8	0	Hva er en aksje=Ja
25	A2_1	Numeric	8	0	Aksjer risibable=Ja
26	A3_1	Numeric	8	0	Vet hvor aksjer=Ja
27	A4_1	Numeric	8	0	Hva er diversifisering=Ja
28	A5_2	Numeric	8	0	Hva er kurtasje=Nei
29	OH_1	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=1000 - 3000
30	Lang	Numeric	8	0	Lang
31	SP_2	Numeric	8	0	Sparer=Hver måned
32	BSU	Numeric	8	0	BSU
33	InvestererA...	Numeric	8	0	Investerer
34	K_2	Numeric	8	0	Mann
35	Hvilketårbl...	Numeric	4	0	Fødeår
36	HU_4	Numeric	8	0	SVIDeregående utdanning/fagskole
37	HU_3	Numeric	8	0	SUNiversitet- og høgscole, opptil 5 år
38	HU_2	Numeric	8	0	SUNiversitet- og høgscole, mer enn 5
39	JS_1	Numeric	8	0	Jobber
40	JS_2	Numeric	8	0	Jobber ikke
41	JS_3	Numeric	8	0	Student, jobber ikke
42	SJ_2	Numeric	8	0	Ø/FJobber / har jobbet
43	SJ_4	Numeric	8	0	Ø/FStuderer/ har studert
44	SJ_1	Numeric	8	0	Ø/FBåde studerer og jobber på nåværende tidspunkt
45	ØStabil_1	Numeric	8	0	ØS=1.0
46	ØStabil_2	Numeric	8	0	ØS=2.0
47	ØStabil_3	Numeric	8	0	ØS=3.0
48	ØStabil_5	Numeric	8	0	ØS=5.0

	Name	Type	Width	Decimals	Label
49	UF_1	Numeric	8	0	FU,Ungdomsskole
50	UF_6	Numeric	8	0	FU,Vidergående utdanning/fagskole
51	UF_4	Numeric	8	0	FU,Universitet- og høyskole opptil 5 år
52	UF_2	Numeric	8	0	FU,Universitet- og høyskole mer enn 5 år
53	UF_5	Numeric	8	0	FU,Vet ikke
54	ØF_2	Numeric	8	0	Foreldre Ø/F = Ja
55	BI_1	Numeric	8	0	BI=0 - 50 000
56	BI_4	Numeric	8	0	BI=50 001 - 100 000
57	BI_3	Numeric	8	0	BI=300 001 - 500 000
58	BI_5	Numeric	7	0	BI=500 001 - 700 000
59	BI_6	Numeric	8	0	BI=700 001 - 900 000
60	BI_7	Numeric	8	0	BI=900 000 +
61	BI_8	Numeric	8	0	BI=Ønsker ikke å oppgi
62	FA_1	Numeric	8	0	Forskuddpåarvavellerandreøkonomiskegaveravfamilieel=Annen form for økonomisk
63	FA_3	Numeric	8	0	Forskuddpåarvavellerandreøkonomiskegaveravfamilieel=Arv/Forskudd på arv
64	FA_4	Numeric	8	0	Forskuddpåarvavellerandreøkonomiskegaveravfamilieel=Arv/Forskudd på arv, Anne
65	Boliglån	Numeric	8	0	Boliglån
66	Billån	Numeric	8	0	Billån
67	KredittForb...	Numeric	8	0	Kreditt/forbrukslån
68	Harikkelån	Numeric	8	0	Ingen lån
69	Annentypelån	Numeric	8	0	Annen type lån
70	HM_2	Numeric	8	0	Lån=0- 50 000
71	HM_6	Numeric	8	0	Lån=50 001 - 100 000
72	HM_5	Numeric	8	0	Lån=300 001 - 500 000
73	HM_7	Numeric	8	0	Lån=500 001 - 700 000
74	HM_8	Numeric	8	0	Lån=700 001 - 900 000
75	HM_9	Numeric	8	0	Lån=900 001 - 2 000 000
76	HM_4	Numeric	8	0	Lån=2 000 001 - 4 000 000
77	HM_10	Numeric	8	0	Lån=Ønsker ikke oppgi
78	IF_2	Numeric	8	0	Foreldre aksjer=Nei
79	IF_3	Numeric	8	0	Foreldre aksjer=Vet ikke
80	IV_2	Numeric	8	0	Venner aksjer=Nei
81	IV_3	Numeric	8	0	Venner aksjer =Vet ikke
82	OP_1	Numeric	8	0	Foreldre opprettet aksjekonto=Ja
83	ØS_1	Numeric	8	0	Økonomisk støtte=Ja
84	Sorterpa_2	Numeric	8	0	VennerJegdiskutererdagsaktuellehe=2.0
85	Sorterpa_3	Numeric	8	0	VennerJegdiskutererdagsaktuellehe=3.0
86	Sorterpa_4	Numeric	8	0	VennerJegdiskutererdagsaktuellehe=4.0
87	Sorterpa_5	Numeric	8	0	VennerJegdiskutererdagsaktuellehe=5.0
88	Sorterpb_2	Numeric	8	0	ForeldreJegdiskutererdagsaktuelle_A=2.0
89	Sorterpb_3	Numeric	8	0	ForeldreJegdiskutererdagsaktuelle_A=3.0
90	Sorterpb_4	Numeric	8	0	ForeldreJegdiskutererdagsaktuelle_A=4.0
91	Sorterpb_5	Numeric	8	0	ForeldreJegdiskutererdagsaktuelle_A=5.0
92	Sorterpe_2	Numeric	8	0	Jegopp søkergrupperpåsosia=2.0
93	Sorterpe_3	Numeric	8	0	Jegopp søkergrupperpåsosia=3.0
94	Sorterpe_4	Numeric	8	0	Jegopp søkergrupperpåsosia=4.0
95	Sorterpe_5	Numeric	8	0	Jegopp søkergrupperpåsosia=5.0
96	Sorterpf_1	Numeric	8	0	Jegopp leveretøktfokus påak=1.0

	Name	Type	Width	Decimals	Label
97	Sorterpf_2	Numeric	8	0	Jegoppleveretøktfokuspåak=2.0
98	Sorterpf_4	Numeric	8	0	Jegoppleveretøktfokuspåak=4.0
99	Sorterpf_5	Numeric	8	0	Jegoppleveretøktfokuspåak=5.0
100	Sorterpg_2	Numeric	8	0	Jegleseravisermedfinansielt=2.0
101	Sorterpg_3	Numeric	8	0	Jegleseravisermedfinansielt=3.0
102	Sorterpg_4	Numeric	8	0	Jegleseravisermedfinansielt=4.0
103	Sorterpg_5	Numeric	8	0	Jegleseravisermedfinansielt=5.0
104	Engenvurde...	Numeric	8	0	Erduvanligvisenpersonsomervilligtilåtarisikoellerprøverduåunn=1.0
105	Engenvurde...	Numeric	8	0	Erduvanligvisenpersonsomervilligtilåtarisikoellerprøverduåunn=2.0
106	Engenvurde...	Numeric	8	0	Erduvanligvisenpersonsomervilligtilåtarisikoellerprøverduåunn=4.0
107	Engenvurde...	Numeric	8	0	Erduvanligvisenpersonsomervilligtilåtarisikoellerprøverduåunn=5.0
108	Hvormyeerd...	Numeric	4	0	Hvor mye er du MAKSIMALT villig til å betale for å delta i et spill med gevinst på 15 000
109	AV_1	Numeric	8	0	Risiko=0.01
110	AV_2	Numeric	8	0	Risiko=0.05
111	AV_3	Numeric	8	0	Risiko=0.1
112	AV_4	Numeric	8	0	Risiko=0.15
113	AV_5	Numeric	8	0	Risiko=0.2
114	AV_6	Numeric	8	0	Risiko=0.25
115	AV_7	Numeric	8	0	Risiko=0.3
116	AV_8	Numeric	8	0	Risiko=0.35
117	AV_9	Numeric	8	0	Risiko=0.4
118	AV_10	Numeric	8	0	Risiko=0.45
119	AV_12	Numeric	8	0	Risiko=Mer
120	A1_2	Numeric	8	0	Hva er en aksje=Nei
121	A2_2	Numeric	8	0	Aksjer risikable=Nei
122	A3_2	Numeric	8	0	Vet hvor aksjer=Nei
123	A4_2	Numeric	8	0	Hva er diversifisering=Nei
124	A5_1	Numeric	8	0	Hva er kurtasje=Ja
125	OH_7	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=Mindre enn 1000
126	OH_3	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=3001 - 5000
127	OH_4	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=5001 - 7000
128	OH_5	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=7001 - 9000
129	OH_6	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=9 001 - 20 000
130	OH_2	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=20 000 +
131	OH_9	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=Ønsker ikke å oppgi
132	OH_8	Numeric	8	0	Sparing pr mnd=Sparer ikke
133	Veldigkort	Numeric	8	0	Veldig kort
134	Kort	Numeric	8	0	Kort
135	Veldiglang	Numeric	8	0	Veldig lang
136	SP_3	Numeric	8	0	Sparer=Hver uke
137	SP_1	Numeric	8	0	Sparer=Annen hver måned
138	SP_4	Numeric	8	0	Sparer=Sjeldnere
139	FOND	Numeric	9	0	Fond
140	Sparekonto	Numeric	8	0	Sparekonto
141	Annenform	Numeric	8	0	Annen form